

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ

ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟΧΑΣΜΟΣ-ΤΕΧΝΗ-ΚΡΙΤΙΚΗ

Ιδρυτής - Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας Χρόνος 9ος Τεύχος

36

«Σ' όλο τον κόσμο ξαστεριά
σ' όλο τον κόσμο ήλιος»

Θέματα:

- Γιωσέφ Ελιγιά, ο ιδεολόγος κι αγωνιστής ποιητής
- Ανθολόγιο με κρίσεις για τον Ελιγιά
- Παγκόσμια Ποίηση
- Νέοι ποιητές
- Δοκιμιογραφία
- Για την ελληνική παράδοση
- Πορτραίτα χαρακτήρων του καιρού-μας
- Ρεαλιστικά Διηγήματα
- Ελληνοβαλκανικές Συνεργασίες
- Ιστοριοδιφικές μελέτες
- Λαογραφικές Σελίδες
- Κριτική βιβλίων
- Με την πειθώ των αριθμών
- Με το σφυρί στα καμώματα
- Σκιτσογραφίες
- Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα
- Αποκαλυπτικά και μαχητικά σχόλια
- Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»
- Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα

Πρωτότυπη Επιθεώρηση αγωνιστικής Λογοτεχνίας και κριτικού προβληματισμού.

Μαχητικό όργανο διαφώτισης και πνευματικής καλλιέργειας του λαού.

Όσα σημειώνω, τα σημειώνω γιατί δεν υποφέρω να βλέπω το άδικο, να πνίγει το δίκαιο.

ΜΑΚΡΥΓΙΑΝΝΗΣ

Πρωτοσέλιδα	σελ.
Γιωσέφ Ελιγιά ο ιδεολόγος ανθρωπιστής και αγωνιστής ποιητής (Λ. Μάλαμα)	313
Κρίσεις για τον Ελιγιά	316
Παγκόσμια ποίηση	
Από Τσεχοσλοβακία Μετ. Γ. Κεντρωτής	318
Από Πολωνία Μετ. Ν. Χατζηνικολάου	318
Από Ισπανία Μετ. Μ. Σταγάκης	319
Από Αντίλλες Μετ. Στ. Φώκος	320
Από Δυτ. Γερμανία Μετ. Γ. Κεντρωτής	321
Από Αλβανία Μετ. Β. Κότσιας	321
Από Ινδία Μετ. Αγνή Σχοινά	322
Από Ιταλία Μετ. Γ. Κεντρωτής	322
Ελληνική ποίηση	
Η Τριλογία του λυτρωμού: Τάσου Μιχαλακέα	323
Στους 200 της Καισαριανής: Σοφίας Μαυροειδή - Παπαδάκη	324
Ο Μοναχογιός: Σωτήρη Ζούμπου	325
Εμείς κι εμείς...: Θ. Κ. Τρουπή	325
Θούριο: Σπύρου Μουσελίμη	325
Γράμμα στον Αζίζ Νεσίν: Στέφανου Τηλικιδή	326
Ομοιότητα: Κώστα Πηγαδιώτη	326
Δυό ποιήματα του Γιώργου Θεοφανόπουλου	327
Νικαράγουα: Μιχάλη Μπάκουλη	327
Βαβέλ: Μαρίτσας Παρασκευά	327
Δυό ποιήματα του Μανώλη Σταγάκη	328
Στις 5 η ώρα: Παναγιώτη Ι. Παναγούλια	328
Στόν Φίλιππα Καρακώστα: Βαγγέλη Σουλτάνη	328
Η Γαλέρα: Νικ. Νικήτα	328
Πουλιά: Αντώνη Κυριακόπουλου	329
Λύτρωση: Βαγγέλη Π. Λιάπη	329
Τι θέλεις άλλο!: Γούλας Σμυρνιώτη	329
Τρία ποιήματα του Παναγή Λευκαδίτη	330
Δυό ποιήματα του Διονύση Κουλεντιανού	330
Λαέ-μου: Γιάννη Γαλανού	330
Δυό ποιήματα του Αλέκου Χρυσσοστομίδη	331
Ύμνος στον Έρωτα: Αντώνη Συμιγδαλά	331
Δυό ποιήματα της Άννας Μπουρατζή - Θώδα	331
Οι μεταλλωρύχοι: Παύλου Εμμανουήλ	331
Νέοι ποιητές	
Δυό ποιήματα της Μαίρης Ηλ. Τράνακα	332
Η έγνοια-μας: Κώστα Θέμου	332
Στίχοι: Γιάννας Κακολύρη	332
Είναι όσιμη η φετεινή άνοιξη: Δημήτρη Αλεξίου	332
Απ' αύριο: Κώστα Ιωαννίδη	332
Διασταύρωση: Πηνελόπης Π. Μαρνέλη	333
Φιλόδοξα μηνύματα: Νίκου Ζούμπου	333

Πεζογραφία

Τα παιδιά και τα πουλιά (διήγημα): Αντρέου Ονουφρίου	333
Επεισόδιο (διήγημα): Στέλιου Φώκου	333
Το ξύπνημα της Λενιώς (διήγημα): Πέτρου Μ. Σερβετά	336
Η Λάμπα (διήγημα): Ελευθερίας Παπαδάκη	338
Γρηγόρης ο δημοκράτης (διήγημα): Σούλας Ροδοπούλου - Ρόζου	340
Ο φιλάρεσκος (δοκίμιο): Γιώργου Παπασταύρου	341
Για την Ελληνική παράδοση: Γιάννη Παυλάκη	344

Ελληνοβαλκανικές Συνεργασίες

Τό Κρατικό Συγκρότημα «Πιρίν»: Γ. Γκαγκούλια	345
Η 22η Ολυμπιάδα: Εν. Βουλγάρων Συγγραφέων	348

Λαογραφία

Τα Μαστοροχώρια: Τάσου Παπασταύρου	347
Ξόρκια και μάγια του παλιού καιρού: Βαγγέλη Λιάπη	349

Κριτική βιβλίων Από το Λ. Μάλαμα

Με το σφυρί στα καμώματα	350
Σχόλια του Άλκη Φωτεινού	354

Σκιτσογραφία

Νίκης Γ. Τζαλμακλή	361
Δημήτρη Γ. Τζαλμακλή	362
Θόδωρου Μαλδογιάννη	363

Πολιτικοκοινωνικά Κεντρίσματα

Σχόλια του Στέλιου Κεντρή	364
---------------------------	-----

Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»

Με την πειθώ των αριθμών	373
Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα	374

«Ελεύθερο Πνεύμα»

Ιδιοκτήτης - υπεύθυνος - εκδότης
Λάμπρος Μάλαμας

Διεύθυνση σύμφωνα με το νόμο:
Ε. Βενιζέλου 188 - Γιάννινα
τηλέφωνο: 0651.22030

Τιμή τεύχους δρχ. 80
Χρονιάτικη συνδρομή δρχ. 350
Φιλική δρχ. 500
Ιδρύματα - Δήμοι δρχ. 1.000

Υψηλ - αλληλογραφία - επιταγές - στον ίδιο
Φιλοξενούνται μόνο αδημοσίευτες συνεργασίες και χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Ελεύθερο Πνεύμα

Ποίηση — Στοχασμός — Τέχνη — Κριτική

Κυριακή — Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας

Β' Εκδοτική Περίοδος
9ος χρόνος 36 τεύχος
Απρίλης — Μάης
Ιούνης 1980

Δικημένες ποιητικές μορφές του λαού

Γιωσέφ Ελιγιά

Ο Ιδεολόγος ανθρωπιστής
και αγωνιστής ποιητής

Του Λάμπρου Μάλαμα

«Όταν ο σκλάβος αντρειωθεί και θα φουντώσει η ελπίδα
και στην ασκήμιας το γκρεμό θα συντριβεί ο σατράπης
τότε θα πω πως έβαλα του τέλειου τη σφραγίδα
στο πιο ωραίο-μου ποίημα, στο ποίημα της αγάπης».

Πολλές φορές, κι ένα τετράστιχο μας φτάνει, για να κρίνουμε σωστά, βαθιά και ουσιαστικά, το όραμα, το ιδανικό, το μήνυμα και το λυτρωτικό σκοπό της τέχνης ενός ποιητή.

Ο Ελ. στο παραπάνω κοινωνικολυρικό-του «Ποίημα της αγάπης» μας δείχνει με συγκινητικές ιδεολογικές προεκτάσεις το πόσο συμπόνεσε τον — μ' οποιαδήποτε μορφή δουλείας — βασανισμένο και δύστυχο λαό-μας, και παροτρύνει με φωτεινή παραίνεση το λυτρωμό-του, σαν να του λέει ότι: Μόνο τότε όταν συντριψείς όλα τα δεσμά-σου θα κερδίσεις και θα νιώσεις την αθώα κι ανυπόκριτη αγάπη-σου κι αγάπη-μας, απ' όλους και για όλους. Ποιός θα πει ότι, οι παραπάνω στίχοι δε γίνονται οδηγητές και οργωτόμοι, πολικοί αστέρες και φάροι φωτεινοί, που σελαγίζουν και συντρίβουν τα σκοτάδια του μίσους και της εκμετάλλευσης, κι ανοίγουν φιλιωτικούς δρόμους κοινής ευημερίας και προόδου; Σ' αυτό το τετράστιχο κλίνει κανείς το όραμα και το σκοπό της αποστολής και του αγώνα που πρόλαβε να επιτελέσει στα 14 χρόνια της ποιητικής και διαφωτιστικής-του δράσης ο Ελληνοεβραίος ιδεολόγος ποιητής Γιωσέφ Ελιγιά, στην τόσο επίπονη μικρή και βασανιστική διαδρομή-του από τη ζωή.

Ο Γιωσέφ Ηλία Καπούλιας όπως ήταν γραμμένος στο Δήμο των Γιαννίνων, αποδείχνει με πολλά ποιήματά-του τη βαθιά-του πίστη στα σοσιαλιστικά ιδεώδη. Μ' αυτό το τετράστιχο, εύχεται, πιστεύει, και αξιώνει, την κατάργηση κάθε είδους ηθικής, οικονομικής και πνευματικής δουλείας, κάθε βραχνά σκλαβιάς και καταπίεσης, που συνθλίβει τον πολύπαθο λαό-μας, σε όποια υποδουλωτική καμπή του ιστορικού-του βίου. Σ' αυτό ο ποιητής τονίζει ότι: και μόνο με τη ριζική κοινωνική αλλαγή, και την ίση κατανομή των αγαθών, και μόνο τότε εφαρμόζεται κι επιπλέον η έμπραχτη και ουσιαστική αγάπη, ανάμεσα σε ανθρώπους και λαούς.

ΓΙΩΣΕΦ ΕΛΙΓΙΑ
(1901 — 1981)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΙΑΝΝΙΝΩΝ

Με τραγική διάσταση εικόνας από την τοπινή φτώχεια κι αθλιότητα, θα διαπιστώσει, θα καταδείξει, θα υποβάλει και θα υποδηλώσει με κρουστό λόγο και ρεαλιστική υφή, και στο ποίημά-του «ιδανικό» ότι: Ιδανικό και ίνδαλμά-του, είναι ο Σοσιαλισμός που έρχεται.

«Μια εικόνα σταύλου εκρύβασε μερονυχής και σκόλη,
στ' άχαρα και στ' αφώτιστα της μαύρης-μας ψυχής,
του πόθου-μας κρυφό ίνδαλμα κι η απαντοχή-μας άλη.»

Σ' άλλο-του ποίημα «η ψυχή», θέλει να την απαλλάξει από κάθε φόβο και ψέμα, να τη φωτίσει με την αλήθεια και με το θάρρος: να τη λυτρώσει με την επαναστατική περηφάνια.

«Ψυχή πάντα περήφανη κι ωραία, γιατί δειλιάζεις;
Ώ μη δακρύζεις, μη δειλιάς, και μη σε φοβερίζει
του μπόγια τ' άνομο σκοινί κι η φούρκα του σατράπη
ο κεραυνός μη σε λυγάει και τ' άγριο δρολάπη.
Σαν ένα λούλουδο άλικο στη φλόγα ενός βωμού...
λάμψε, άστραψε, λαμπόδιασε απ' το φως του λυτρωμού.»

Στα 1981 τον Ιούλη, συμπληρώνονται 50 χρόνια από το θάνατο του πρώτου ευγενικού κι ανθρωπιστή σοσιαλιστή ποιητή στην Ελλάδα, στη δεύτερη δεκαετία του αιώνα-μας. Ο Ελιγιά μοναχοπαίδι του Καπούλια, ορφάνεψε μικρός κι η μάνα-του που τόσο την ελάτρεψε, ξενόπλενε στα αρχοντόσπιτα της πόλης για να τον αντρανέψει και να τον μάθει γράμματα. Τα πρώτα τ' άμαθε στη σχολή «Alliance Française» (Αλλιάνς) στα Γιάννινα που πήγαιναν και τ' άλλα εβραϊό-πουλα. Μα ο Γιωσέφ ζυμώνονταν με την πίκρα, το δάκρυ και τη στέρηση και προχωρούσε μόνος-του, ακάθεχτα κι ακούραστα στη μόρφωση. Από έφηβος άρχισε να καταχτάει και τις τρεις γλώσσες, τα ελληνικά, τα εβραϊκά, και τα γαλλικά. Είχε άρχισει από τα 15-του να γράφει στίχους. Οι σκανδαλώδικες διακρίσεις του περιβάλλοντος, η φτώχεια και η ανέχεια του σπιτιού-του, τ' ανάπιανε μέσα-του το προζύμι της προοδευτικής ιδεολογίας.

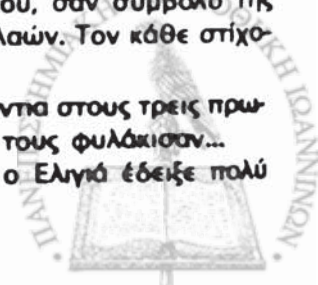
Τα πρώτα νάματα των λυτρωτικών ανέμων της Οχτωβριανής Επανάστασης του παρηγόρησαν τις ελπίδες και τα όνειρα και του φτέρωσαν τη συνείδηση για πιότερη μάθηση, ολοκληρωμένα ανθρωπιστική μόρφωση κι αγώνα.

Αγκάλιασε τ' αδικημένα νιάτα της πόλης. Με στοργή σε όλους κι απέραντη αγάπη στη φτωχολογιά, δημιούργησε με τον αλησμόνητο αγωνιστή Βασίλη Καρασκόνια και τον τυπογράφο Θανάση Τζιμογιάννη τον πρώτο πυρήνα στελεχών του Σοσιαλ Κόμματος που είχε στο μεταξύ ιδρυθεί στην Αθήνα, Θεσ/νίκη, Λάρισα, Βόλο, Καβάλα κι άλλες πόλεις από τους πρωτοπόρους Κορδάτο, Μπεναρόγια, Σιδέρη κλπ. Ο Ελιγιά ήταν ο πρώτος διαφωτιστής των σοσιαλιστικών ιδεών στα Γιάννινα και ο πρώτος ιδεολόγος ποιητής του 20ου αιώνα στην Ελλάδα του 1918. Σιγά σιγά, με τους άλλους δυό φίλους-του τύπωναν προκηρύξεις και έβγαλαν την πρώτη εργατική εφημερίδα στην Ήπειρο, στο τυπογραφείο του Τζιμογιάννη. Σ' αυτή ο Γιωσέφ δημοσίευε τα πρώτα πύρηνα άρθρα-του και τα πρώτα-του κοινωνικά και πολιτικά ποιήματα, όπως π.χ. «Το Τορά-μας», το «Μιλταρισμός» και άλλα υπέρ του λαού, της κοινωνικής αλήθειας της επιστήμης, του Σοσιαλισμού και της ειρήνης. Παράλληλα κι ως το 1921 που ο Γ.Ε. πήγε στρατιώτης, έκανε πιά και το δάσκαλο στο σχολειό της «Αλλιάνς», πληρωνόταν από την κοινότητα και παράδιδε και ιδιωτικά μαθήματα.

Όμως η ανερχόμενη και ισχυρή αστική τάξη και η αριστοκρατία των Γιαννίνων σε συνεργασία με τους πρόκριτους της εβραϊκής κοινότητας, έθεσαν πρόγραμμα κατατροπής των νέων αγωνιστών και φίμωσης των νέων ιδεών. Έπρεπε γι' αυτούς να εκτοπιστεί από την πόλη η επαναστατική ομάδα και ιδιαίτερα ο επικεφαλής-τους Ελιγιά, που τον είχαν βάλει καρφή στο μάτι. Ο Γιωσέφ αγωνίζονταν απτόητος. Κάθε στέρηση αγαθών στον ίδιο και στο φτωχό λαό, του αγκύλωνε την ψυχή και του φαρμάκωνε τον πόνο. Η κάθε ξερή μπουκιά που τον ανάθρεφε η χήρα ξενοδουλέφτρα μάνα-του, του πέτρωνε το κλάμα στην ψυχή-του. Κι όταν δεν αλάφρωνε την πίκρα-του με διαφωτιστικά λογίδια, με τον περίπατο στη φύση, και στην αγαπημένη-του Παμβώτιδα, η καρδιά-του πλημμύριζε από αγάπη και σαν ποτάμι ξεχύνονταν η λατρεία-του να ξεπλύνει το φαρμάκι της δυστυχίας του λαού και της μάνας-του, να δροσίσει και ν' απαλύνει την κάψα και τον πόνο στα «**ΗΑΙ, ΗΑΙ, λαμά σαβαχθανί**» του πάναγνου και μεγάλου κομμουνιστή Ναζωραίου. Το θεϊκό αυτό σύμβολο που κλειούσε στα στήθια-του, σαν σύμβολο της αδερφοσύνης, της ισότητας και της κοινής ευδαιμονίας ανθρώπων και λαών. Τον κάθε στίχο-του ο Ελιγιά τον πότιζε με δάκρυ!

Ήταν αμείλιχτο το κυνηγητό της άρχουσας τάξης των Γιαννίνων ενάντια στους τρεις πρωτοπόρους αγωνιστές της εργατιάς. Τους συνέλαβαν, τους έδειραν και τους φυλάκισαν...

Στη φυλακή, όπως μας τ' αφηγήθηκε ο μακαρτίτης Καρασκόνιας, ο Ελιγιά έδειξε πολύ

αντρισμό και παλικαροσύνη. Λυπόταν την καταδιωχτική μανία και το μίσος που εκδήλωναν οι αντιδραστικοί και οι προύχοντες ομογενείς-του. Περιφρονούσε τους δημίους-του, και πεισμάτωνε βαριά. Τρεις μέρες και τρεις νύχτες δεν είχε βάλει ούτε μπουκιά ψωμί στο στόμα-του. Πονούσε βαθιά, έγραφε στίχους. Βούρκωναν τα μάτια-του και ράγιζε η καρδιά-του. Κι εκδήλωνε το παράπονο: γιατί να μην είναι ο κόσμος όπως όφειλε να είναι, ισότιμος, αδερφικός, κι αγαπημένος.

Ο Ελιγιά από τα είκοσί-του χρόνια, είχε ακριβώς, εκείνη την ενόραση της εξιδανίκευσης του κόσμου, όπως την είχαν και την ήθελαν κι ο Σοφοκλής, ο Κορνέιγ, και ο Λομονόσωφ με την τέχνη τους: κι όπως την οραματίζεται ο κάθε νέος κι αγνός επαναστάτης.

Ο Ελ. στη φυλακή έγραψε και το ποίημά-του «Πίσω απ' τα κάγγελα». Παραθέτουμε δυό τετράστιχα:

**«Βαριά βαριά στη σάρκα-μου κροτούν τα σιδερά-σου,
Σκλαβιά πικρή, σκλαβιά αιματοβυζάχτρα,
και λαχταράω για λύτρωμα, για τον πλατύν αγέρα.
Μα ωιμέ, τριπλά της φυλακής τα κάστρα.**

**Μαύρε Σατράπη, άγριε φονιά δε με νικάς, ωστόσο,
και ταπεινά η ψυχή-μου δε λυγίζει.
Δε ζηπιανέβω λευτεριά, δε ζηπιανέβω χάρη.
Στην πόρτα, ώ Κάιν, το κρίμα-σου σταλάζει!»**

Βγαίνοντας από τη φυλακή ο Ελ. είχε πρόταση από συγγενή-του να φύγει για τη Ν. Υόρκη. Αλλά, αρνήθηκε... Έτσι διώχτηκε άρον - άρον από τη λατρευτή-του γενέτειρα. Πούλησε το σπιτάκι του, πήρε τη μάνα-του κι έφυγαν στην Αθήνα...

Εκεί δούλευε σκληρά νύχτα μέρα και για τα προς το ζειν, και για την καθηγητική και φιλολογική-του κατάρτιση και μόρφωση. Γνωρίστηκε με τους παλιούς λογοτέχνες. Όλοι τον αγαπούσαν. Δούλευε σε περιοδικά, στην εγκυκλοπαίδεια του «Πυρσού» που έγραψε πάνω από 250 άρθρα. Συνεργάζονταν με όλα τα προοδευτικά περιοδικά της εποχής και ιδιαίτερα με το «Νουμά» που είχε στους κόλπους-του, όλους τους σοσιαλιστές διανοούμενους. Στην Αθήνα συνδέθηκε στενά φιλικά και με το νέο ποιητή και τότε ηπειρώτη φοιτητή Τάκη Σιωμόπουλο.

Μετά από το δίπλωμα του καθηγητή των γαλλικών στα 1928, θέλησε να διοριστεί σε γυμνάσιο, και τον εξαπέστειλαν τότε στο Κιλκίς, που το ένωσε σαν εξορία. Εκεί δίδασκε, έδινε διαλέξεις, έγραφε ποίηση, αλλά, μακριά από τις μεγάλες αγάπες-του: τη χήρα μάνα-του, και την πόλη που γεννήθηκε το 1901 και που ζούσε με την παρηγοριά και την ελπίδα της μετάθεσης και του γυρισμού στην Ιθάκη-του. Για τα Γιάννινα αφιέρωσε λίγα από τα ωραιότερα πατριδο-λατρικά, ρωμαντικά και δραματικά ποιήματά-του...

Στο Κιλκίς αρρώστησε από τύφο, και τον μετάφεραν στον Ευαγγελισμό της Αθήνας, όπου η φλογισμένη μεγάλη και πονεμένη-του καρδιά, έπαψε να χτυπάει τη νύχτα της 29 Ιούλη του 1931 πάνω στον ανθό και στην ακμή της δημιουργικής-του καριέρας. Κηδεύτηκε απέριπτα σαν απλός και αφανής αγωνιστής των προοδευτικών γραμμάτων. Αλλά, οι αθηναίοι ποιητές τον τίμησαν' και ο Στ. Δάφνης του αφιέρωσε συγκινητικό ποίημα.

Αργότερα, στα πολυτάραχα εκείνα χρόνια, το έργο-του σκόρπιο κι ανέκδοτο, δεν αξιοποιήθηκε γρήγορα, κι ο Ελ. δεν τιμήθηκε σαν πρόωρα χαμένος αγνός και γνήσιος κι ωραίος αγωνιστής ποιητής. Άργησε να λάβει μερικές τιμές. Αυτό συνέβηκε και με άλλους ιδεολόγους ποιητές. Συχνά, δεν περισσεύει γνώση, συνείδηση, μέτρο και συναίσθηση δίκιου, από άλλες επιτηδεις και φκιασιδωμένες μορφές που ειδωλοποιούνται κι επιπλέον πρόσκαιρα, για ν' αξιοποιηθούν οι παράκαιρα χαμένες πηγαίες κι αληθινές ποιητικές φωνές του λαού-μας. Οι Εβραίοι προύχοντες σαν κατεστημένοι, ήταν για πολλά κατοπινά χρόνια πεισματωμένοι, από τις τολμηρές και ριζοσπαστικές ιδέες-του. Και το 1934 ο Σύλλογός-τους «Μπενέ Μπερίθ» στη Θεσ/νίκη τύπωσε σ' έναν μικρό τόμο μέρος από τα ποιήματά-του. Στα 1935 οι Εβραίοι των Γιαννίνων, με τον πρόεδρό-τους Βεχορόπουλο του τέλεσαν ένα πανηγυρικό μνημόσυνο. Το 1938 έκανε δεύτερη συμπληρωματική έκδοση. Αυτή μεταφράστηκε και στ' αγγλικά στη Ν. Υόρκη το 1944 από τη Γιαννιώτισσα Ραθ Δάλνθ - Anatolla Press. Στα 1965 ο Γ. Ζωγραφάκης επιμελήθηκε έναν πιο πληρέστερο τόμο στη Θεσ/νίκη, σαν μικρά «άπαντα» και με το «Άσμα - Ασμάτων», που τα εξέδωσε ο Μπαρμπουνάκης. Το 1967 στην Αθήνα και η «Δωδώνη».

Οι δυό μικρές πολιτείες το Κιλκίς και η Πρέβεζα, στάθηκαν τυχερές που σύνδεσαν τ' όνομά-τους με την παραμονή και το τέλος δυό πολυαγαπητών ποιητών στην ίδια εποχή του μεσοπολέμου, με τον Ελιγιά και τον Καρυωτάκη. Είναι κι αυτός ένας δεσμός με τη νεώτερη και

δραματική ποιητική ιστορία της πατρίδας μας που παραμένει ακατάλυτος. Ο Ελ. όμως που στάθηκε βράχος αισιοδοξίας και πρωτοπόρος αγωνιστής στ' αναγεννητικά κοινωνικά ιδεώδη, τιμήθηκε λιγότερο από τον Καρυωτάκη (που με τον πεσσιμισμό και την αυτοκτονία-του έγινε άρνηση της ζωής και της προόδου). Ο Ελ. παραγκωνίστηκε σκόπημα, ακόμα και από τους δειλούς και καιροσκόπους μελετητές της νεώτερης λογοτεχνίας και φιλολογίας.

Μα έρχεται καιρός και το υπέροχο πνεύμα του Ελ. δικαιώνεται. Όσο κι αν η σκοπιμότητα των περιστάσεων κρύβει τον χρυσό... το έργο-του, το ύφος και το ήθος-του, θα λάμψει σαν χρυσός αιώνια στον ποιητικό-μας Παρνασσό. Στο μέλλον η μορφή-του θα θρονιαστεί πύο γερά και απαρασάλευτα στις καρδιές και στις συνειδήσεις του λαού-μας.

Η τέχνη-του με γλυκειά, πολύχυμη κι εύπλαστη γλώσσα, κοινωνική και βαθιά συναισθηματική με δραματικούς τόνους και λυτρωτικά μηνύματα, αποτελεί το συνδυετικό κρίκο, τη χρυσή γέφυρα, ανάμεσα στις δυό φυλές της Ελλάδας και του Ισραήλ. Γι' αυτό το ιδανικό της πολιτισμικής ενότητας, πάλαιψε από τα νεανικά-του χρόνια ως τα 30-του που χάθηκε. Το ταλμούδ και το ευαγγέλιο, γι' αυτόν ήταν ένα. Ένας και ιδεώδης κοινωνικός αναμορφωτής και ο Ιησούς με τον Γιαχβέ. Αυτά τα στοιχεία, τα ζύμωσε με τη γλυκειά πνοή-του, με τη γλαφυρή δημοτικότη, με τις άλλες προσωποποιημένες νεοβιβλικές αγάπες-του: τη Ρουθ, την Εσθήρ και τις Ρεββέκες-του, τα «πουρείμ» και το «Άσμα Ασμάτων» του Σολομώντα.

Επηρεασμένος στην ποίησή-του από τους Γάλλους ρωμαντικούς και βυρωνιστές ιδιαίτερα Ουγκώ, Βερλαίν, Λαμαρτίνο κλπ. αλλά κι από τους δικούς-μας Παλαμά, Βάρναλη, Δροσίνη, Μαλακάση κ.ά. ανέπλασε και πάντρεψε με αρμονία, ρυθμό και ομορφιά, τις τρεις ποιητικές γλώσσες: την ελληνική δημοτική, με τη γαλλική ποιητική, και τις δυό αυτές με την αρχαία και νεώτερη εβραϊκή, μεταφέροντας παλιούς και νεώτερους Εβραίους ποιητές, και με τις σχετικές ιεραμιάδεις επιδράσεις.

Το «Ελ. Πνεύμα» στην πρώτη-του εκδοτική περίοδο 1965 - 67 είχε και τότε τιμήσει τον εξαιρετο Ηπειρώτη ποιητή, με μια βιογραφική μελέτη του σεβαστού κι αγαπητού φίλου συγγραφέα Κ. Λαζαρίδη. Όταν επανεκδόθηκε, δημοσίευσε πάλι σχόλια και ανέκδοτα ποιήματά-του.

Τα τελευταία χρόνια, ο Ελ. τιμήθηκε κι από την ΕΗΜ με δύο διαλέξεις και μια προτομή στο «Άσμος των ποιητών» στα Γιάννινα, με ιδιαίτερη μέριμνα και του προοδευτικού γιαννιώτη Λόγιου κ. Ιωσήφ Μάτσα.

Ο Δήμος γιαννιωτών δεν επιφύλαξε καμιά τιμή, όχι μόνο στο γιαννιωτολάτρη ιδεολόγο κι ανθρωπιστή ποιητή Ελιγιά, αλλά χρωστάει και σ' άλλα σπλάχνα από τα σπλάχνα της πόλης-του αγωνιστές βάρδους σαν το Βηλαρά, Πάλλη κ.ά. ανάλογες τιμές. Ο Ελιγιά σαν πρωτοπόρος οσοαλιστής ποιητής, θα παραμείνει με το έργο-του αθάνατος.

Λ. ΜΑΛΑΜΑΣ

Μερικές κρίσεις για την αξία και το έργο του Γ. Ελιγιά

«...Ο Γ. Ελιγιά ήταν λογοτέχνης περιωπής. Αφότου τον γνώρισα σαν ποιητή και σαν άνθρωπο, αγαπώ περισσότερο τους Εβραίους...»

Γρ. Ξενόπουλος

«...Ήταν ένας σύνδεσμος όχι συνηθισμένος μεταξύ της ελληνικής ευρυθμίας και της βιβλικής μεγαλοπρέπειας. Τους στίχους-του τους εύρισκε τέλειους και καλλόμενους, σκαλισμένους με της τέχνης εκείνης τις φροντίδες, που δε μπορεί χωρίς αυτές να κάμει ο ποιητής. Με το θάνατό-του, έχασε ένα κόσμημα μες απ' την περιουσία-μας...»

Κ. Παλαμάς

«...Προικτισμένος άφθονα και με το διεπλό αισθητήριο του Εβραίου και του Έλληνα απέδιδε στη γλώσσα-μας ε' αριστουργήματα της Γραφής, όπως κανείς έως σήμερα δεν μπόρεσε να το κάμει...»

Άγγελος Σημηρνώτης

«...Είχε τη δύναμη ο Ελιγιά να νικά την αντίσταση της ζωής· και μέσα από τον άνισο αγώνα, να φτάνει στο νόημα της τέχνης που λυτρώνει...»

Γ. Ζωγράφης

«...Ο Ελιγιά με τα ποιήματά-του που πλουτίζουν τη νεοελληνική φιλολογία, είναι το αδρότερο ελληνοεβραϊκό πνεύμα και γεφυρώνει την παλαιά ποιητική ιστορία με τη νεώτερη των δύο λαών...»

Μιχ. Ροδάς

«...Ο Ελιγιά πρωτόνοηξε ένα δικό-του ποιητικό γιοφύρι, με το οποίον επικοινωνήσε πρωτόφαντα η ελληνική διάνοια με την εβραϊκή βιβλική ποίηση...»

Μιχ. Αρ;υρόπουλος

«...Ένα έργο λυρικό, ένα έργο κριτικό...»

Γ. Άγρας

«...Ο Γ. Ελιγιά είναι ο πρώτος συγγραφέας - λογοτέχνης Ελληνοεβραϊός της σύγχρονης Ελλάδας. Είναι ο πρώτος που συνεζύμωσε και φιλοτέχνησε ωραίους ελληνικούς στίχους, κι εβραϊκές σκέψεις, και έδωσε εις τα λυρικά αισθήματα μίαν έκφρασιν πρωτότυπον και εναργή, ως ποιητής υψηλών εμπνεύσεων...»

Λέων Ρεκανάτι

«...Ποιητής και σοφός ο Γιωσέφ Ελιγιά...»

Στ. Δάφνης

«...Ουδέποτε εγνώρισα άνθρωπον με αγνή και παιδική ψυχή που γοήτευε και με συνεκίνηε ως ο Ελιγιά που ακτινοβολούσε απέραντον καλοσύνην και είχε τον αρμονικόν συνδυασμόν της σοφίας και της αρετής.»

Ε. Δ. Λιβεριάδης

«...Το μεγάλο-του κατόρθωμα είναι η μεταφραστική-του εργασία των βιβλικών κειμένων και της νεώτερης εβραϊκής ποίησης. Προσωπικός τόνος, βαθύ αισθήμα και μεγαλοπρέπεια υπογράμμισε η κριτική στις μεταφράσεις και στις δικές-του ποιητικές προσωποποιήσεις...»

Γ. Δέλιος

«...Ο αείμνηστος και πολύκλαυστος συμπολίτης-μας Εβραϊός ποιητής Γ. Ελιγιά μας αφήνει πλείστα λυρικά και επικούρικα ποιήματα μεγάλης εμπνεύσεως και αρίστης τέχνης. Θα μείνει εις την αιωνιότητα, δια την σπουδαιότητά δημιουργική και μεταφραστική-του εργασία...»

Χρ. Χρηστοβασίλης

«...Δαρμένος από τη ζωή και κατατρεγμένος από τους ομοεθνείς-του, ο διαλεχτός Ηπειρώτης, πρωτότυπος κι ακούραστος ποιητής με εξαιρετικό ταλέντο μας έδωσε, εκτός από τη δική-του ποίηση που είναι ξάστερη σαν τον ελληνικό ουρανό, κι έχει μια πλαστικότητα ελληνικού τοπίου, και πλούσια και πρωτότυπη μεταφραστική εργασία...»

Περιοδικό «Ελλοπία»

«...Διαλεχτός λογοτέχνης, με δυνατή φλέβα, με γούστο και με καθαρή δική-του προσωπικότητα...»

Περιοδικό «Πρωτοπορία»

«...Ο θαυμάσιος Ηπειρώτης ποιητής και μεταφραστής Ελιγιά, στάθηκε ιστορικός σταθμός για τα νεοελληνικά γράμματα. Ο πρόωρος θάνατός-του θεωρείται μεγάλη απώλεια.»

Κώστας Π. Λαζαρίδης

«...Ο ριζοσπάστης και κοινωνιστής ποιητής Ελιγιά, έβλεπε στις ριζοσπαστικές λύσεις των κοινωνικών προβλημάτων, όχι μόνο την οικονομική ευημερία, αλλά την κατάργηση των κοινωνικών, φυλετικών και θρησκευτικών διακρίσεων...»

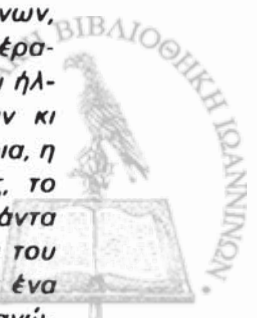
Τάκης Σιωμόπουλος

Σοφά λόγια του Δημήτρη Γληνού

«Το λαό πρέπει ν' ανεβάσουμε, γι' αυτόν πρέπει να δουλεύουμε, απ' αυτόν ν' αντλούμε, και σ' αυτόν να ξαναγυρίζουμε πάντα.»

«...Διάβασε τον Προμηθέα Δεσμώτη του Αισχύλου και πρέπει να ξέρεις ότι, ο Ηρακλής έρχεται.»

«**Αναγέννηση**, είναι μια λέξη. Μα δεν είναι λέξη κενή. Βρίσκεται στην καρδιά των Ελλήνων, ακοίμητη έγνοια αιώνες τώρα... Κι αν πέρασαν οι καιροί κι άλλαξαν τα πρόσωπα και ήλθαν άλλοι διαλεχτοί και οραματίστηκαν κι αυτοί την Ελλάδα, η επίκληση μένει ακέρια, η λαχτάρα ολόθερμη, ο πόθος άσβηστος, το όραμα πάντα μακρινό και άπιαστο και πάντα νέο. Και όσοι νιώθουν μέσα-τους να ζει του λαού-των ο πόνος, έχουν μπροστά-τους ένα σκοπό ζωής, πλούσιο, μεγάλο, γεμάτον αγώνα και δημιουργική διάθεση.»

Παγκόσμια Ποίηση

Τσεχοσλοβακία

Ο θερισμός

Γιόρτζι Βόλκερ* (1900-1924)
Μετ. ο Γιώργος Κεντρωτής

Ο ήλιος είναι σκουδαίος ποιητής·
με τη χρήση του πέννα
έγραψε πάνω στη γη·μας
ένα όμορφο ποίημα.

Άντρες δίχως σακάκια,
γυναίκες με κόκκινα μαντήλια,
παιδιά πιασμένα απ' τα φουστάνια των μανάδων·τους
όλη μέρα
δεν κάνουν άλλο· μόνο
διαβάζουν, διαβάζουν, διαβάζουν.

Σ' ένα λόφο πάνω απ' το χωράφι ανεβασμένος
θέλω κι εγώ ν' απαγγείλω το ποίημα,
να φωνάζω τους γέροντες του χωριού
να προβάλλουν στα κατώφλια·τους
ν' ακούσουνε τι έγραψε ο ήλιος·
μα οι λέξεις είναι τόσο μεγάλες
που δε χωρούν να βγουν απ' το στόμα·μου·
το μόνο που νιώθω είναι πως είμαι
ένα στάχυ ανάμεσα στ' άλλα,
ένα απλό γράμμα,
ένα θαυμαστικό!

[1922]

* Κορυφαίος Τσέχος ποιητής που κέκανε νεώτατος από φυματίωση. «Ο θερισμός» του στάθηκε αφιερώνια για τη νεώτε-
ρη παράδοση της τσεχοσλοβακικής λογοτεχνίας. Σ' αυτό περιγράφει την ομορφιά της πατρίδας·του, την αγάπη και τη
συντροφικότητα που ένιωθε για τους απλούς ανθρώπους, τους εργάτες και τους αγρότες. Ο Βόλκερ ήταν και μέλος του Κ.
Κ. Τσεχοσλοβακίας.

Πολωνία

Ευρώπη

Κρίστοφ Νοβίτσκι
Μετ. ο Νίκος Χατζηνικολάου

Ακόμα δε θάψαμε εδώ τα σκυλιά
οι ελπίδες μας κοιμούνται σαν τους νεκρούς
ψάχνοντας ανάμεσά·μας τα φτερά
για να ονειρευτούν το πουλί με το δαχτυλίδι
που πέταξε βιαστικό προς το νότο.

Εκεί οι νεκροί μεταφέρονται
από κλωνάρι σε σπασμένο κλωνάρι
δεν υπάρχει φωτιά μόνο σβησμένα ερείπια
όλη η Ήπειρος είναι νησί ιστοφόρου
στα υδάτινα σημάδια του χαρτιού
πληγή ανάμεσα στους βράχους και λέξεις
που μας σφίγγουν το λάρυγγα.

α πουλιά της σοφίας

ιαν Γκούρετς Ροσίνσκι
 π. ο Νίκος Χατζηνικολάου

π' την παλάμη πετάνε τα πουλιά,
 οϊκοκύρη μη κρύβεις τους σπόρους.
 π' την παλάμη πετάνε οι σφαίρες,
 οϊκοκύρη σκέπασε τον πόνο.
 π' την παλάμη πετάνε τα τραγούδια,
 οϊκοκύρη 'τί 'ναι το δωμάτιό-σου σκοτεινό.
 άρε τον ήλιο στα μάτια κι οδοιπόρησε,
 οϊκοκύρη έρχεται η αυγή.
 'α όνειρά-μας τα ξυπνάν οι κουκουβάγιες
 ι' αυτό τις ονομάζουν πουλιά της σοφίας.

Ξρωτικός ψαλμός

Ταντέους Νόβακ
 Μετ. ο Νίκος Χατζηνικολάου

Είμαι δίπλα-σου. Το άλογο αναστενάζει πίσω απ' το ποτάμι,
 το χόρτο πέφτει θερισμένο απ' το πρωί,
 κι ο κήπος αντί την όχρα των πουλιών
 στέλνει στον ουρανό μήλο με το δόρυ της αυγής.

Είμαι δίπλα-σου. Ο Κάιν δίπλα στον Κάιν
 αφού ο Άβελ είναι νεκρός και καμμένος.
 Στο λαιμό-μου και στο λαιμό-σου κρεμασμένο
 το μέταλλο με τη στάχτη-του μέσα.

Είμαι δίπλα-σου, λεπίδα δίπλα στη λεπίδα,
 ανάμεσά-μας η μοίρα φτερό του χόρτου,
 το υπόλοιπο: γη, ουρανός, σαν απλή κούκλα,
 παιχνίδι στα χέρια των γερόντων.

ΙσπανίαΛα Γκουιτάρρα

(Από το «delcante Jondo»)

Φρ. Γκαρθία Λόρκα
 Μετ. ο Μανώλης Σταγάκης

Αρχίζει ο θρήνος της κιθάρας
 Σπάνε τα κρυσσοπότρηρα της αυγής.
 Αρχίζει ο θρήνος
 της κιθάρας.
 Ανάφελο να τη σταματήσεις,
 αδύνατο να τη σταματήσεις,
 κλαίει μονότονα
 όπως κλαίει το νερό
 όπως κλαίει ο αγέρας
 πάνω στη χιονοπλαγιά

Δύση

Γιούζεφ Οζγκα Μιχάλσκι
 Μετ. ο Νίκος Χατζηνικολάου

Μυρίζει ζεστό κερί
 στα χωράφια καίγεται η ζέστη
 τα γυμνά λουλούδια σε σκέπασαν
 με τη μαντήλα, με πράσινα ψίθυρα

Ο ήλιος αυλάκωσε βαθιά
 την κόκκινη τροχιά-του στη γη
 και βροχές αναβλύζουν ψηλά
 από τα ρωγμένα σύννεφα.

αδύνατο

να τη σταματήσεις.

Κλαίει για πράγματα
 μακρινά

ζεστή άμμο του Νότου
 που διψά για άσπρες καμέλιες.

Κλαίει τη σάϊτα χωρίς στόχο,
 το δειλί χωρίς πρωινό
 και το πρωτοπούλι νεκρό

πάνω στο κλαρί.

Άχ!... κιθάρα
 καρδιά λαβωμένη
 από πέντε σπαθιά.

Διαδώστε το

Ελεύθερο Πνεύμα

Έρευνα — Στοχασμός — Τέχνη — Κριτική

Αντίλλες

Προσευχή ενός μικρού νέγρου

Γκούι Τιρολιέν*
Μετ. ο Στέλιος Φάκος

Κύριε, είμαι πολύ κουρασμένος.
Γεννήθηκα κουρασμένος.
Παρπάτησα πάρα πολύ από τότε που κρέζαν κοκόρια
κ' είναι πάρα πολύ σπηλιό το βουνό που οδηγεί στο σκολαδό-τους.
Κύριε, δε θέλω πιά να πάω στο σκολαδό-τους.
Κάνε, σε παρακαλά, ποτέ πιά να μην πάω.
Θέλω στους κρίσιους χειμάρρους να πηγαίνουμε εγώ κι ο πατέρας
όταν η νύχτα κυματίζει ακόμα μας στα μυστήρια του δάσους
όπου γλιστρούν τα τελένια που τέ'χει διάζω η αυγή.
Θέλω ξυπόλυτος να τρέχω στα ροζ μονοπέτια
κείνα που κείνε οι φλόγες του μεσημεριού.
Θέλω να παίρνω έναν ύπνο στις ρίζες θεάρετων δέντρων.
Θέλω να ζυπνώ
όταν και κάτω σφύριζα η σερήνη των άστρων ενδρόσων
κ' η φάμπρικά-τους
μέσα στη θάλασσα των καλαμιών,
σαν το καράβι που μόλις έφριξε άγκυρα,
ζερνάζει στην εζοχή το ελαφριμά-της από νέγρους—
Κύριε, δε θέλω πιά να πάω στο σκολαδό-τους.
Κάνε, σε παρακαλά, ποτέ πιά να μην πάω.
Λένε πως πρέπει να πηγαίνα σ' αυτό κάθε νεγρέκι
για να τους μοιάσει
τους κύριους απ' την πόλη
τους κύριους καθωσπρέκει.
Μα εγώ δε θέλω
να γίνα, καθώς λένε,
κύριος της πόλης
κύριος καθωσπρέκει.

Θέλω περισσότερο να τριγυρνά στις σάμπρικες της ζάχαρης
με τα τσουβάλια έως άπάνω γιομάτα
ζάχαρη καφετιά σαν το σκούρο πατσι-μου.
Θέλω περισσότερο, την ώρα που το αρωματικό φεγγάρι
μιλάει σιγά σι' αυτί των κακαόδεντρων που σκύβουν,
ν' ακούω αυτά που λέει μέσα στη νύχτα
η σπασμένη φωνή ενός γέρου που καννίζοντας διηγείται
τις ιστορίες του Ζαμπά και του κουμπάρου Λαπέν
κι άλλα πράγματα μυριάδες ακόμα,
που δεν υπάρχουνε μας στα βιβλία.
Οι νέγροι, ξέρετε, δεν έχουν παρά να δουλεύουν σκυλιάσια.
Γιατί πρέπει να μάθει περισσότερο κανείς από βιβλία
που μιλούν για πράγματα τόσο ζένα για μας;
Κι έπειτα, είναι πράγματι άθλιο πολύ το σκολαδό τους
άθλιο σαν τους κύριους απ' την πόλη,
τους κύριους καθωσπρέκει(!)
που δεν κατέχουνε πιά να χορεύουν το βράδι με τη φεγγαράδα
που δεν κατέχουνε πιά να βαδίζουν 'κά στις γυμνές τους πατούσες
που δεν κατέχουνε πιά παραμύθια καλιά να ιστορούν στα νυχτέρια.
Κύριε, δε θέλω πιά να πάω στο σκολαδό-τους.

* Ο Γκούι Τιρολιέν είναι γαλλόφωνος ποιητής.

Λάμπρος Μάλαμας

«Η Μάνα του Βορρά»
(Η ΕΣΣΔ χωρίς μίθο)
(σφίρις μίθο)

415 Σελίδες και 215 φωτογραφίες δηλ. 300

«ΝΑ ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΜΕΡΙΚΗ»
Λάμπρου Μάλαμα

Δυτική ΓερμανίαΤο ξέρω, περπατάς...

Έρμαν Έσσε* (1877-1962)
 Μετ. ο Γιώργος Κεντρωτής

Περπατάω στους δρόμους συχνά, με βήμα αργό,
 μα ξάφνου χαμηλώνω το βλέμμα και τρέχω γεμάτος τρόμο.
 Θα μπορούσες μπροστά μου σιωπηλή να σταθείς
 και θά 'πρεπε τότε εγώ με τα μάτια μου τα ίδια να ιδώ
 —καθώς όλη τη νεκρή σου ευτυχία θ' απαιτείς—
 όλη σου τη λύπη, όλο σου τον πόνο.

Το ξέρω, κάνεις πεζοδρόμιο τα βράδια
 με τ' άθλια ρούχα της πόρνης, με πόδια δειλά
 —πόσο αξιολύπητη είσαι καθώς ψάχνεις το χρήμα!
 Στα παπούτσια σου κολλημένη η βρωμιά
 κι ο άνεμος παίζει στα μαλλιά σου μ' αδιάντροπα χάρδια—
 περπατάς, περπατάς μα για το σπίτι σου έχεις ξεχάσει το βήμα...

[1899]

* Γερμανός αντιφασίστας ποιητής, αλλά και φοβερά περιέργη προσωπικότητα. Βραβείο Νομπέλ 1946. Καταδιώχτηκε από τους συμπατριώτες του στον Α' και στον Β' Παγκ. Πόλεμο.

ΑλβανίαΜάνα σ' ακούω, φώναξέ μου...

Αλέξη Τσάτσι (1914-)
 Μετ. ο Βασίλης Κότσιας

Βράχος σκληρός, φαράγγι,
 κι εκεί ρίγανη, ασφάκα,
 αγκάθια, τσουκνίδες, ανεμοσούρι, ιδρώτας,
 ιδρώτας που έχυνε η φτωχή μου μάνα
 μαζεύοντας ραδίκια.

Μια μέρα σκάλωσε το τσαρούχι της
 κι έπεσε η δόλια!
 Έβγαλε ένα «άχ!»
 αναθεμάτισε τη βαριόμοιρη ζωή της·
 και το «άχ» εκείνο
 έφωτισε ίσαμε μένα.

Είχε τα μάτια της μελανιασμένα,
 είχε άσπρη την καρδιά της
 και κόκκινες είχε τις ελπίδες.
 Και τώρα τη γροικώ να λείι:
 «Περπάτα ίσα

κι ας είναι και στ' αγκάθια γιέ μου».
 Μάνα, σ' ακούω, φώναξέ μου...

Στο Μιγκένη*Πάνου Τσούκα

Μιγκένη, η άνοιξ' ήρθε και στα πρόσωπά μας
 απλώθηκε η ανέκφραστη χαρά.
 Διάπλατ' ανοίξανε φτερά
 στους γαλανούς αιθέρες τα όνειρά μας.

Ηφαιστειο εμείς κι έκαψε η φωτιά μας
 την αδικία που μίσησες, τη συμφορά.
 Τάφος δεν είν' των τραγουδιών, ως μια φορά,
 μα βρυσομένα τραγουδιών είν' η καρδιά μας.

Παράκαιρα έφυγες μακριά μας πικραμένος.
 Μα ως έγινε ο κόσμος πιά δικός μας
 αναστήθης κι είσαι αρματωμένος
 με το σπαθί του λόγου και τη φλόγα,
 στέκεις πλάι στ' άλλα αδέρφια σου, ένα φως μας
 στο δρόμο γι' άφτονα ψωμιά και ρόδα.

* Νεώτερος εθνικός ποιητής, δάσκαλος κι αγωνιστής της Αλβανίας που πέθανε νέος· και είναι από τους πιο αγαπημένους σήμερα του λαού του. Τ' όνομά του ήταν Μιλός Τζάρτζι Νικόλας, μα επικράτησε το Μιγκένη. Το «Ελ. Πνεύμα» στο 28 τεύχος του δημοσίευσε διήγημα και πλήρη βιογραφία του Μιγκένη.

Ινδία

Πολυγαμία

Μουκούντ Ρ. Νταβέ

Μετ. η Αγνή Σωτηρακοπούλου - Σχινιά

Ήρθε εκείνη και τα μπάλα σύννεφα σπκώθηκαν.
Εκείνη χαμογέλασε κι η καρδιά-μου γέμισε καλίσρους τραγουδιών,
το χέρι μου 'πασε εκείνη κι η άπρηγη σάρκα γίνθηκε μιά μπάλα από φλόγες.

Το γέφυκο δέντρο το γκούιλ - μοχάρ,
τα κοκκαλιάρικα μέρεσσα-του
κι ο χτυπημένος-του κορμός από δίψα - κέψα και θυελλα
ζαναναστήθηκε σε καφετέρες πράσινες και χρυσοφές εκλάμψεις.
Κάθε μέρα βρισκόμασταν καθισμένοι κάτω από τόνους μελωδίας
που εκείνη τους μετέφραζε για τους δικούς-μου σίνους
και για ξεκρίνοντας με χαρά τα μάτια-της
σπογγιμενεμένα από αρώματα, χρώματα και ήχους
έκανα θαυμάσια τη δική-της παρουσία.
Καθόμασταν κέτ' απ' το δέντρο βράδι και πρωί
'Ως τη μέρα, μιά μέρα πριν
εκείνη τό κόκκινο είχε ντυθεί σερί
τα διάσπαρτα άνθη από γκούιλ - μοχάρ
και πάνω σε κοντάρι από μπαμπού
την πήγαν νύμφη για να γίνει της φωτιάς,
του ανέμου, της γης, του ύδατος και του φωτός.

Ιταλία

Θά 'ρθει ο θάνατος
και θά 'χει τα μάτια-σου

Τσέζαρε Παβέζε* (1908-1950)
Μετ. ο Γιώργος Κεντροπής

Θά 'ρθει ο θάνατος και θά 'χει τα μάτια-σου,
αυτός ο θάνατος που μας ακολουθεί
βράδι - πρωί, ξάγρυπνος,
υπόκωφος, σαν παλιά τύψη συνειδήσεως
ή σαν ανόητο ελάττωμα. Τα μάτια-σου
θά 'ναι λόγος κενός,
άλαλη κραυγή, σιωπή.
'Ετσι τα βλέπεις τα μάτια-σου κάθε πρωί
που ολομόναχη υποκλίνεσαι μπροστά σου
στον καθρέφτη. 'Ω ακριβή ελπίδα,
κάθε μέρα το μαθαίνουμε
πως είσαι η ζωή και το τίποτα.

Για όλους έχει φυλάξει μιά ματιά ο θάνατος,
που θά 'ρθει και θά 'χει τα μάτια-σου.
Θά 'ναι όπως η εξάλειψη ενός ελαττώματος,
όπως βλέπουμε μέσα στον καθρέφτη
να αναδύεται μιά όψη νεκρή,
όπως ακούμε ένα σφραγισμένο χέλι.
Θ' ανεβούμε σιωπηλοί στη δίνη του στροβίλου.
[1950]

Κυκλοφορεί

Το νέο μεγάλο και πρωτότυπο έργο του
Λάμπρου Μάλαμα: «Η Μάνα του Βορ-
ρά» (Η ΕΣΣΔ χωρίς μύθο) σε 55 κεφά-
λαια και 200 πρωτότυπες φωτογραφίες.
Ένα έργο τέχνης και Ταξιδιωτικής
.Ιστοτεχνίας που πρώτη φορά προσφέρε-
ται στην Ελλάδα για τη μεγάλη χώρα
του Σοσιαλισμού.

(Περιήγηση, ανθρωπογεωγραφία, κοι-
νωσιολογία, ποίηση, κριτική, ψυχολογία,
ιστορία, προοπτική κλπ.)

Το αντίδοτο του έργου «Να ποιά είν' η
Αμερική», «Η Μάνα του Βορρά».
Θα το βρείτε στα κεντρικά Βιβλιοπω-
λεία. Εκδ. «Ελ. Πνεύμα».

Λάμπρου Μάλαμα

«Οι Παλαιμαχοί»

Μιά σειρά αντιστασιακά ρεαλιστικά
διηγήματα βγαλμένα από την δραμα-
τική περίοδο της δεκαετίας 1940-50 των
απελευθερωτικών αγώνων του λαού
μας με προλογικά Κ. Βάρναλη και Ι.Μ.
Παναγιωτόπουλου.

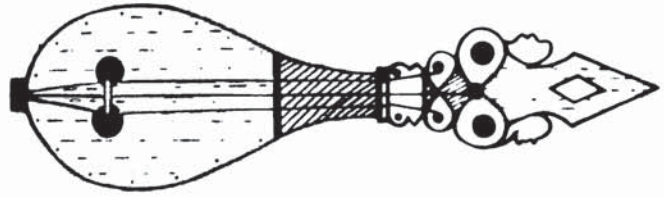
Εκδόθηκαν και κυκλοφορούν από τη
«Σύγχρονη Εποχή»

* Ο Τσ. Παβέζε ήταν μια από τις μεγαλύτερες προσωπι-
κότητες των Ιταλικών γραμμάτων, κι από τους κορυφαίους
ποιητές της αριστερής διανόησης. Το ποίημα αυτό, αντικα-
τοπτρίζει την αγωνία του ποιητή για το θάνατο, λίγο πριν
αυτοκτονήσει.

Αληνική Ποίηση

Η Τριλογία του λυτρωμού

Τάσου Μιχαλακέα*

Ανέκδοτο Μάρτης 1947

Λόγος πρώτος

Με θάρρος αφηφείστε τη φοβέρα
 που σαν κακός βραχνάς σας ζώνει,
 και δίχως τρόπο
 τα μάτια-σας ανοίχτε στην ημέρα,
 και πάρτε γκαρδιακά το δρόμο
 που μπρος-σας μεγαλόπρεπος απλώνει!
 Ολάκερους αιώνες αδερφοί-μου
 βασίλευαν στη γης οι πόνοι,
 και στον απάνθρωπο σκύβανε νόμο...
 Ζούσε η ζωή
 σκιαχτά, δίχως χαρά, πνοή,
 κάτου απ' το βάρβαρο ποδάρι
 του πλούσιου και του δυνατού...
 κι η γδύμια
 μαζί με την αρρώστια και τη φτώχεια,
 σα χίλιοι χάροι στήναν
 τα φριχτά-τους βρόχια,
 κι όλα τα σώριαζαν συντρίμμια...
 Βαθύ στη σκέψη του άντρα ήταν το σκοτάδι,
 κι είχε η ζωή-του αξία
 κι από τους χτήνους πιό μικρή! Σκλάβια και θύμα
 στυγνής ανάγκης η γυναίκα,
 δίχως το ερωτικό να νιώθει χάδι
 φόραγε της πορνείας το ντύμα!
 Και το παιδί,
 το ζωντανό της πλάσης-μας λουλούδι,
 πλανιόταν βρώμικο αδερφοί-μου
 δίχως να νιώθει της χαράς το θείο τραγούδι!
 Με θάρρος αφηφείστε τη φοβέρα
 που σαν κακός βραχνάς σας ζώνει,
 και δίχως τρόπο
 τα μάτια-σας ανοίχτε στην ημέρα,
 και πάρτε γκαρδιακά το δρόμο
 που μπρος-σας μεγαλόπρεπος απλώνει!

Λόγος δεύτερος

Καμιά δεν έχει αξία η ζήση,
 όταν η στέρηση, σαν αιμοπότης δράκος
 της έχει τους χυμούς στραγγίσει,
 και λιώνει μες στην καταφρόνια χιλιάδες χρόνια!..
 Τ' άπειρο του γλαυκού ουρανού
 και της δημιουργίας η ωραιότητα
 δε φέρνουν ησυχία στο νου
 των πεινασμένων που στο βρώμιο έρπουν χώμα!

Το λιοβασίλεμα, η αστρόφωτη νυχτιά,
 της άνοιξης τα μύρα κι η γαλήνη,
 πικρήν οδύνη
 γιομίζουν το ξερό φρυγμένο στόμα,
 γιατί στα στήθια σκέβρωσε η καρδιά...
 Δεν έχει βάθος η ζωή,
 μήτε και νιώθει τα μεγάλα ιδανικά
 και βλέπει ακόμα και το φως σκοτάδι,
 γιατί μ' ανόσια χέρια, μοχτηρά
 της κόψανε τα κάτασπρα φτερά
 και τη βυθίσανε σ' αιώνιο βράδυ!
 Κι έτσι, σκυμένο στο βαρύ ζυγό δουλεύει
 σα μηχανή τ' ανθρώπινο κοπάδι,
 του πλούσιου το πουγγί για να γεμίζει
 και μέρα νύχτα ρεύει...
 Καμιά δεν έχει αξία η ζήση
 όταν η στέρηση σαν αιμοπότης δράκος
 της έχει τους χυμούς στραγγίσει,
 και λιώνει μες στην καταφρόνια
 χιλιάδες χρόνια!..

Λόγος τρίτος

Της βίας τον ατσάλινο τροχό
 που αίμα ανθρώπινο γυρίζει,
 και πένθος τις ημέρες-σας γιομίζει
 κι ασκήμια,
 μη τον φοβάστε, μα με στένος ηρωικό
 γκρεμίστε τον σ' ερείπια και συντρίμμια.
 Από τους ήλιους τους καφτούς και τ' αγριοκαίρια
 γίναν γερά σα βράχοι τα κορμιά-σας,
 κι απ' τη βαριά δουλειά,
 σκληρά καθώς τ' ατσάλια έχετε χέρια.
 Δίχως μιλά.
 Στα μάτια αντρίκια τηραχτείτε
 γιομάτοι ελπίδα
 κι ως ένα σώμα και μια σκέψη όλοι σμιχτείτε,
 σαν αλυσίδα
 π' ούτε η φωτιά μπορεί να τη χαλάσει!
 Κληρονομιά δικιά-σας είναι η πλάση,
 του ήλιου το φως, της γης τα πλούσια δώρα,
 που ανέσπλαγχνα οι ωμοί κουρσάροι
 σας τά 'χουν πάρει!
 Και για να τα κατέχουν, χτίζουν
 σύνορα και φραγμούς στην κάθε χώρα,
 και των λαών την ένωση ποδίζουν.
 Μα σεις τα μάτια στρέψτε στην Αυγή
 τη νέα, που γαλήνιο φως χαρίζει,

Στους 200 της Πρωτομαγιάς

Σοφίας Μαυροειδή - Παπαδάκη

Στην κορυφή της αρετής φτασμένοι
το θάνατο νικήσαμε· και τώρα
με λουλούδα του Μάη στεφανωμένοι,
πάνω από χρόνο και φυλή και χέρα,
με την Ελλάδα μέσα· μας ακείρια
χορό Ζαλόγγου σέρνουμε στην πλάση.
Κι σπλώνουμε στον άνθρωπο τα χέρια
στην κορυφή της αρετής να φτάσει.

Δυό ποιήματα

Του Κώστα Καρά

Το ριζικό· μας

Όσο κι αν θέλουμε μεθοδικό
να κάμψουμε τη θέλησή· μας
άδικο το πασχίζουν.
Εμείς χαράξαμε το δρόμο· μας
πιστέψαμε στο ριζικό· μας.
Το αίμα των συντρόφων· μας
του αίματός· μας αίμα
ορμή για μας π' όνειρο κάναμε
τη γη· μας τούτη

τα χέρια υψώστε ειρηνοφόρα
και ζείστε αδερφωμένοι εδώ στη γη!
Της βίας τον ατσάλινο τροχό
που μ' αίμα ανθρώπινο γυρίζει
και πένθος τις ημέρες· σας γιομίζει
κι ασκήμια
μη τον φοβάστε, μα με στένος ηρωικό
γκρεμίστε τον σ' ερείπια και συντρίμμια!

* Ο Τάσος Μιχαλακτάς, ανήσυχος και ιδιότυπος δημιουργός κι εκδότης στα προοδευτικά· μας γράμματα, ανήκε στη γενιά του '30. Ήταν ένας ρομαντικός κι αισθηματικός μορφωμένος ποιητής της Αθήνας, αλλά και στο βάθος δραματικός, προικισμένος με την ουσιαστική ανθρωπιά και το όραμα της κοινωνικής αναγέννησης. Στην τεχντροπία· του ακολούθησε Γάλλους και Νεοέλληνες ποιητές όπως τον Βάρναλη, Παλαμά, Φιλύρα, Μαλακάση κ.ά. Έγραψε συγκινητική λυρική ποίηση, τραγωδίες κ.ά. Στον εκδοτικό τομέα μας έδωσε με πολύ ζήλο και μεράκι μεγάλο έργο από την Οκτωβριανή Επανάσταση, τον Λευτέρη Βενιζέλο κ.ά. Σταθήκε στην παραδοσιακή εκφραστική μορφή. Χαρακτηριστικός και αγαπητός ευγενικός τύπος από την περασμένη ποιητική φρουρά της Αθήνας. Από τους ωραίους εκείνους τροβαδούρους που χάθηκαν για πάντα. Φέτος θα κλείσουν 2 χρόνια από το θάνατό· του. Η άξια συντρόφισσά· του Σμαράγδα, τύπωσε έναν τόμο «Η Ηλέκτρα της Αντίστασης» (τραγωδία). Ο Τάσος Μιχαλακτάς άφησε και πολλή ανέκδοτη εργασία. Το «Ελ. Πνεύμα» σαν φιλικό μνημόσυνο έφερε για πρώτη φορά σε φως την παραπάνω ποιητική του «Τριλογία» για να δείξει μια άλλη φλογερή συνθετική κι επαναστατική ιδιοσυγκρασία και πτυχή της ζωής του Τ.Μ. που φαίνεται πως σημάδεψε σχετικά και την ιδεολογική· του πορεία. Το ανέκδοτο αυτό ποίημα, παίρνει έτσι και μια κάποια συμβολική και διδαχτική αντιστοιχία, σε καθυστερημένη ή προοδευμένη κοινωνία, με τη γνήσια ιστορική του αξία.

με κόκκινα της άνοιξης
λουλούδια να γιομίσουμε
τους κάμπους· της και τα βουνά
και τη γαλάζια θάλασσα
χιλιόφωννα να τραγουδήσουμε.

Θύμηση

Χτες βράδι
άφησα λέπτερη τη σκέψη· μου
στα ξεπετάγματά· της
τους χτύπους της καρδιάς· μου
θέλησα Συ ν' αφουγκραστείς.
Ξάστερος ουρανόσ
και κοίταγ' ένα αστέρι.
Αναθυμιά μουνα
τα δεκαοχτώ· μου χρόνια.
Τα μάτια που αγάπησα.
Ολόκληρή· μου τη ζωή.
Τα στενοσόκακα της γεπονιάς· μου
με τις αυλές και τ' αγιοκλήματα
και τις ασβεστωμένες γλάστρες
με το βασιλικό.
Τα λασπονέρια· της.
Και το φτωχόκοσμο του μεροκάματου
και του πικρού ψωμιού
και του αγώνα για μιά καλύτερη ζωή.
Για λίγ' ανάσα
για καθαρό αέρα.
Μπροστάρηδες οι άλλοι
Ξωπίσω νός εγώ
παιδί ακόμα.
Με τ' όνειρο ν' αγγίξω, να γευτώ
της λευτεριάς τη ζάλη
τον κόσμο του ονείρου· μου.

Θεσ/νίκη

Ο «Μοναχογιός»...

Σωτήρη Ζούμπου

Μοναχογιός ξεκίναγε από το σπιτικό-του,
 με τα φιλιά της μάνας-του και τις ευκές των φίλων.
 Στης χώρας κάτω τα σχολειά πήγαινε «για να μάθει»...
 Πουρνό ήταν κι ηλιοχάραμα και τα πουλιά στα δέντρα
 τραγούδι εστήνανε γλυκό για τον ξεκινημό-του!...
 Κι η μάνα-του μ' ανείπωτη τον κοίταζε λαχτάρα,
 σαν τρυγονάκι ξέβγαλτο, κι αφτέρωτο πουλάκι...
 –Του κόσμου τα πλανέματα βαθιά τα συλλογιούμαι
 κάτσε κοντά παιδάκι-μου στην έγνοια-μου από κάτω.
 –Μάνα χρυσή, μη σκιάζεσαι και μη ακριβοφροντίζεις,
 θα γίνουν οι φτερούγες-μου και θ' αφηλοπετάξω,
 σαν αητοπούλι τρίστοργγο, θα σου 'ρθω στη φωλιά-σου.

Πέρασαν χρόνια και καιροί και το παιδί λεβέντης,
 στο σπίτι ξαναγύρισε... Το καμαρών' η μάνα!
 Πρωτολεβέντης, κι έριξε, λες μπόι, σα φυτάνι
 σα δέντρο που μεγάλωσε κι ανθεί σε περιβόλι!
 Κι η μάνα-του το χαίρεται, κι η μάνα-του διατάζει:
 –Σύρτε φωνάχτε το χωριό, πέστε το και στις χώρες,
 νά 'ρθουν, καλέστε, οι φίλοι-του κι οι παρακοντινοί-του,
 να ιδούνε το μονάκριβο τον κανακάρη γιό-μου!
 Πέστε και στα λαλούμενα και στα πουλιά γνωρίστε,
 να ειπούν τραγούδια γυρισμού, γλυκά να τραγουδήσουν.

Ο Σωτ. Ζούμπου γεννήθηκε στα Γιάννινα το 1901. Είναι ένας πατριαρχικός λάτρης και τροβαδούρος της πόλης, από τους παλιούς, τίμιους, φιλοσοφημένους και γνωστικούς Λόγιους. Ένας σεμνός κι αθόρυβος εργάτης των ηπειρωτικών γραμμάτων. Σεβαστός του πνευματικού κόσμου πρεσβύτες της πόλης των Γιαννίνων, στα μουσειακά, ιστορικά, ιερομνημικά και λαυγραφικά-της. Είναι ένα κινητό ληξιαρχείο κι ένα ιδιότυπο θησαυροφυλάκιο γνώσεων. Το «Ελ. Πνεύμα» προγραμματίσασε να του αφιερώσει πρωτοσέλιδα, για μια προβολή κι ανάλυση της αξίας και της μορφής-του στο 38 τεύχος.

Εμείς κι εμείς...

Θ. Κ. Τρουπή

Όλος ο κόσμος το φωνάζει:
 Τάχα το πνεύμα-μας θαυμάζει.
 Κι εδώ σαν πάει να σπινθίρσει
 το κατουράει για να το σβήσει.

Τη Ρωμιοσύνη όσοι πονάνε
 ρέβουν στις φυλακές' πεινάνε.
 Κι όσοι την έχουν προδομένη
 γυρνάνε μπράβοι χορτασμένοι.

Ήρθανε γύπες, μπούφοι, όρνια,
 να προστατέψουνε τ' αηδόνια.
 Ξεβράκωτοι ήρθαν παπαγάλοι
 μας κουτσουλάνε στο κεφάλι.
 Άλλοι τις κουτσουλιές πατάνε
 κι άλλοι πλουμίδια τις κρεμάνε.

Λουφάζουν, κρυφοκαμαρώνουν,
 μας σφάζουν και μας ξεσπιτώνουν.
 Λένε στους φίλους-τους: Περάστε!
 Με' ξένο βιός καλοπεράστε.

Γρήγορα οι ρωμιοί ξεχνάνε
 και τους εχθρούς-τους συγχωράνε.
 Τους άτακτους τους φυλακίζουν'
 ...Στά Παλαμίδια τους σαπίζουν.
 Ρουφούν το αίμα απ' τους πατριώτες
 και μπανιαρίζουν τους προδότες.

Φέραν παράσημα κι οφίκια
 για σαλιγκάρια και σκουλήκια.
 Λιλιά, στολίδια, τα κρεμάνε
 κατσίκια, κότες, να γελάνε.

Τ' αγρίμια παίζουνε στα ζάρια
 οι κυνηγοί και τα ζαγάρια
 τα σάλια δεν μπορούν να κρύψουν
 για τ' αποφάγια που θα γλείψουν.

Θούριο

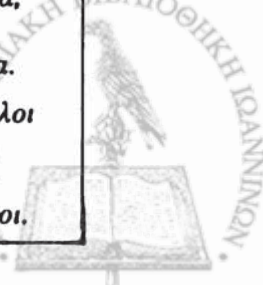
Σπίρου Μουσελίμη

Γιάννης κερνάει
 και Γιάννης πίνει
 κι ίδιος αφέντης
 δένει και λύνει.

Σκλάβος οργώνει
 κι αγκομαχάει
 κι αφέντης ξάπλα
 τον βλασφημάει.

Σκλάβος ή δούλος
 το ίδιο πράμα,
 ζωή χαμένη,
 αιώνιο δράμα.

Συπνάτε δούλοι
 αναγκεμένοι,
 ξεσηκωθείτε
 πομωριασμένοι.

Γράμμα στον ΑΖΙΖ ΝΕΣΙΝ

Του ποιητή της Ειρήνης
Στέφανου Τηλεκτίδη

ΑΖΙΖ Νεσίν, καρτεσήμ.

Μέσα στην καρδιά-μου, σφουγκράζομαι τους παλμούς της δικής-σου καρδιάς.
Και μέσα στις έγνοιες-μου, καλημερίζω τις δικές-σου έγνοιες.
Για τη μοίρα των δύστυχων, που στο νησί της Κύπρου κατοικούνε.

Είδα και κείνο το γραφτό-σου, για το μνημείο των παιδιών της Κύπρου, καρτός.
Ν' ανθίζει πάνω στο χαρτί, σάμπως ρόδο της Μπαγνιάτ, μεθυστικό.
Κ' ευτύς βάλθηκα να μάζω υλικά, για το πλάσιμο του πηλού, που θα στερκώσει.
Το πόδιγραμμο της θαμσατής-σου βεβαιότητας.

Κ' έμσα:

Το πελαγίσιο μύρο, από τα περιγάλια της Χαλκιδικής.

Τον μύσκο της αγριοφρούλας, από τις ηλιόλουστες πλαγιές του Πάϊκου.

Το κρεμεζί φιλί του δειλινού, στα υγρά χείλια του Θερμαϊκού, τα καλοκαίρια.

Το χαμόγελο της μακαριότητας, από τ' αχλάκια του βρέφους, στο μισοϋπνι-του.

Τ' αφρόγαλο, από τις καρδιάρες, στα βλάχικα στανοτόπια της Πίνδου.

Τα μωσχάτα κρίνα, που φυτρώνουν στο πέραςμα της πανέμορφης νύφης, της ειρήνης.

Κ' ύστερ', αδερφέ-μου, έμσα:

Το δάκρυ των χαροκαμένων μανόδων.

(Της Λένκως, της Κύπριας, από την Κερήνεα και της Λατιφέ της Τουρκάλας, από τ' Αϊβαλί.)

Για κείνους που δε θα ξαναδούνε, — τα σπλάχνα και τ' σσάνα-τους.

Και την πίκρα, έμσα, του Αχμέτ Ιμάμογλου, του χότζα στην Αμόχωστο.

Που προσεύχεται στον Αλλάχ, να τον αξιώσει να ξαναδεί το παλιόβουο μελίσι.

Στις κερήθρες των στοιχειωμένων γραϊκικων σχολειών.

Και μες από τις κόρες των ομματιών, του προσφυγόπουλου στο Τσακιλερώ, την απορία έμσα.

Που δε βολεί του, να ξηγήσει το ξερκώμα κι όλο κλαίει.

Για τη μακρινή γειτονιά των ονείρων-του.

Και τώρ' ΑΖΙΖ, καρτερώ να μου στείλες τα δικό-σου υλικά.

Και παρακαλώ-σε, μη ξαστοχήσεις, — παρακαλώ-σε, μη —

Να μου φορτώσεις κ' ένα κοντάρι αγάπη.

Από το ζεστό καμίνι της καρδιάς του λαού-σου.

Κι όσο για το μνημείο, λέω, αδερφέ-μου, να ιστορά το σύμπλεγμα.

Κείνων των δυό παιδιών της Κερήνεας, — του Σουκρή και του Γκώργη, —

Π' ως σήμανεν η ώρα του αποχωρισμού, τότες με τον «ΑΤΤΙΛΑ»,

Μαρμάρωσαν, κειδά, σφιχταγκαλισμένα.

Κ' ήτανε δύσκολο παλύ, να τα χωρίσουν.

Κ' έχ... ποιός ξέρει, έχ...

Αύριο, μεθαύριο, που οι ανθρώποι μιά θε νά 'χουνε πατρίδα, — τη Γη.

Κ' ένα θεό-τους, το παιδί.

'Εχ, λέω, ποιός ξέρει, ΑΖΙΖ, καρτεσήμ.

Αν τούτο το σύμπλεγμα, δεν το στήσουνε.

Πάνω στα μνημεία των «Άγνωστων στρατιωτών»,

Για να τους θυμίζει την «αγάπη».

Θεσσαλονίκη 2-6-80

Ομοιότητα

Κώστα Πηγαδικιώτη

που σ' ένα κάλυκα

τ' όνομάτου

βρήκαν γραμμένο

στην Κατοχή.

Αυτά σκέφτεται η μόνα-του

Ο Στέφανος είχε την τόλμη
και τ' ανόστημα
του πατέρα-του

κι αναστενόςζει
καθώς τον βλέπει
που σ' απεργίες και διαδηλώσει
πρωτοστατεί...

Δυό ποιήματα**Του Γιώργου Θεοφανόπουλου**

Εισαγγελέα Πρωτοδικών Αθηνών

Αγώνας

Δάμασε τ' άλογο, τη χαίτη τράβα,
σφίχτην και δάγκωσε τ' άγρια ρουθούνια·
μαύρο ηφαίστειο η σκέψη, λάβα
μέσα στ' απόκρυφα του Νου καντούνια.

Το τώρα, τ' αύριο στις χούφτες κράτα,
τον ήλιο ρούφηξε με μια ματιά-σου.
Καβάλα στ' όνειρο ρίξου στη στράτα,
κάψε τα κύματα με τη φωτιά-σου.

Δάμασε τ' άλογο που χλιμιντρίζει·
δίχως τα χέρια-σου τίποτα είναι.
Θύελλα χίμαιρας μη σε φοβίζει,
πήδα στη ράχη-του κι απάνου μέινε.

Τα γκέμια σφίγγουνε κι οι αλυσίδες
σπάνε με πάταγο, πέφτουν συντρίμμια.
Πορφύρες σμίγουνε με τις χλαμίδες,
γίνονται ήμερα αρνιά τ' αγρίμια.

Χάλκινα δόρατα τρυπάν τ' αστάλι.
Πύργος η θέληση, γροθιά κι ασπίδα.
Μπόρα το Είναι-σου κι ανεμοζάλη,
ρίχνει τα είδωλα σαν καταγιίδα.

Στέρωσε τ' όνειρο την άγια μέρα.
Κάντοπραμμάτεια ζωής ανάμα,
να μεταλάβουνε χαράς αγέρα,
όσοι πολέμαρχοι τό 'χανε τάμα.

Το Σήμερα

Ο Νούς-μάς παραστράτησε
στη διαστολή της συνείδησης,
λίγο μπροστά από το σταυροδρόμι
της τελικής αναμέτρησης.

Η όρασή-μας σμίκρυνε
στη θεαματική συστολή των γεγονότων
για να μη βλέπει το θριψάλισμα των λουλου-
διών
και τον αφανισμό των κοπαδιών από τους λύ-
κους.

Η όσφρησή-μας στένεψε και δεν χωράει
τη μυρουδιά της σάρκας της καμμένης,
από τις βόμβες των Ναπάλμ,
μπουκωμένα καθώς είναι από τη μπόχα
των λυμμάτων της υπερκατανάλωσης.

Τ' αυτιά-μας, στων σειρήνων το κάλεσμα
στραμμένα.

Ούτε π' αγγίζουν τις ακουστικές χορδές-τους
οι ορυμαγδοί, τα βογγητά των λαβωμένων,
οι οιμωγές των καταφρονεμένων
και η ματωμένη κραυγή των αδικημένων.

Οι κρίνοι μέτρησαν την αγνή λευκότητά-τους
με την παγωμένη χνουδερή ασπράδα
του όψιμου χιονιού
π' απρόσμενα πασπάλισε τη γη
κι ύστερα λύγισαν μαραμένοι
στην παγωμένη αγκαλιά της αδιαφορίας.

Κι ο ήλιος μάταια πυρπολεί
με τις φωτερές αχτίδες-του
την έρημο της διανόησης,
ψάχνοντας για το περιβόλι των Ιδεών,
που τό 'πνιξαν οι Σιμούν
με τα θεόρατα αμμοκύματα
της συφερτικής κυνικότητας.

Μάρτης 1980

Νικαράγουα**Μιχάλη Μπάκολη**

Φρίκη γέμισαν τα μάτια-σου, τραγική μάνα...
Μάζεψες σ' ένα σακούλι ότι πιά αναγκαίο κι αγαπημένο
το έκοψες στη ράχη-σου, σα να φορτώθηκες τα μαρτύρια
και τον πόνο της ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑΣ...

Στη λύσσα-του ο φασισμός τρελαίνεται...
τρέμει την αγάπη... την ανάσταση...
Σφαδάζει γίνεται μανιακός καταλύτης.
κοιτάζοντας το βάραθρο.

Μάνα της ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑΣ με την ανάσα κομμένη
βαστώντας στα χέρια, αυγής ελπίδες κι όνειρα,
όρμησες μέσα στην παραφροσύνη του πολέμου,
να σώσεις το παιδί! Το μέλλον του καινούργιου κόσμου...

6/7/79

Βαβέλ**Μαρίτσας Παρασκευά**

Και δώσαμε τα χέρια πριν κινήσουμε
αβέβαιη πορεία
ένα κομμάτι γελαστός ουρανός
δυό μάτια ανάμεσά-μας.
Κανένας σταθμός!
Καθώς η νύχτα ζυγώνει
μάσκα γρανιτένια το πρόσωπό-σου
το κορμί-σου ένα τοτέμ
να μου πληγώνει τα σπλάχνα.
Τα χέρια-σου
ντυμένα την ακαμψία της άρνησης
πού το ζεστό πουλί αναρωτιέμαι
που φωλιάζει στο στέρνο-σου
κι ήτανε πανηγύρι η κάθε μέρα.
Στάχτη οι ελπίδες δίχως
μιάν ανθρωπιά.
Χτιστάδες στη Βαβέλ
και πώς να τρανέψουμε πύργο
με τέτοια πολυγλωσσία...

Δυό ποιήματαΤου Μανώλη ΣταγάκηΣτις 5 η ώρα
(Μνήμη μαρτύρων 1944)Παναγιώτη Ι. Παναγοῦ«Πρώτη Κοινωνία»

Σουρούπωσε στη γειτονιά κι απ' την παλιά ταβέρνα
παίζουν του Μάρκου μια πενά
μυρίζει σαν την πασχαλιά .
Μπήκαν οι μάγκες οι καλοί κι αρχίσανε τα «κέρνα»
κι ο Μίλτος πού 'χει αραμπά
ζυγιάζεται στη ζεμπεκιά.

Σουρούπωσε στη γειτονιά κι οι χαμηλές οι πόρτες
ανοίγουν κι όλοι οι καημοί
βάσανα κι αναστεναγμοί
μες στο κουτούκι μπαίνουνε παρέα με τους μόρτες
κι ο Μίλτος πού 'χει αραμπά
ζυγιάζεται στη ζεμπεκιά.

Σουρούπωσε κι απέναντι του δρόμου τα χαμίνα
σα μαγεμένα τον θωρούν
τα μάτια ανοίγουν δε μιλούν
ξεχάσανε και το κρυφτό αφήσαν τα παιγνίδια
και ο Θεός από ψηλά
ζυγιάζεται στη ζεμπεκιά.

Και μετά...

Όλα σωκαίνουν κι η σιγαλιά των νεκρών
πνίγει τους ψίθυρους των εραστών
Όλα σβήνουν κι η νύχτα σκεπάζει
το φως απ' τα μάτια που έλαμπαν
Όλα φεύγουν κι η παγωνιά του φεγγαριού
τους τρελούς μίσχους της καρδιάς μαραίνα...

Τα σιωπηλά αγριόχορτα των τάφων μέσα μας
κι ο θρήνος του παγωμένου αγέρα
στην έρημη βουνοκορφή των κόθων μας
η μόνη συντροφιά μας τώρα...

Στον Φίλιππα Καρακώστα

(Για το βιβλίο του «Μαρτυρία»)

Βαγγέλη Σουλτάνη

Διαβάτη εσύ στοχαστικέ μέσα στη Βαϊμάρη
που είχες στη μνήμη απόκοσμες τις μελωδίες του Λιστ
κι από τον Γκαίτε ως ρούφηδες του πνεύματος τη χάρη
το γράψιμό-σου: μουσική που δίνει ένας σολίστ.
Το έργο-σου όποιος το ιδεί, θα ιδεί στο Βερολίνο
μια κοινωνία που άνθισε κι όλο ευωδάζει σαν κρίνο.

Σημ. Στο βιβλίο του «Μαρτυρία» ο Φίλιππος Καρακώστας περιγράφει με καλλή γλυφωρότητα και λυρική διάθεση τις εντυπώσεις του από ένα ταξίδι του στη Γερμανική Λαοκρατική Δημοκρατία.

Η Γαλέρα

(Στην Π.Χ.)

Νικητή

Γαλέρα φορτωμένη με τα ρίγη,
να λάμνει στις ζωής μέσα τα πάθη
ν' αργοπηγαίνει σ' όνειρα σιμό-τους
σ' ορξόντες θαλών χρωμάτων
να γίνεται η ψυχή-σου ακουαρέλλα

μες στη θαμπή τη μακρινή μορφή-σου.
Και σ' όλα να θεριεύει σαν το χόδι
ολοήσκωτο το βροδινό σκοτάδι.
Να σου χαρξεί τι σπ' τα δικό-σου
όσα δεν έφτασαν ποτέ μες στην καρδιά-σου
και τιμονιέρης καπετάνιος πρώτος,
μηδ' έρωτας, μη πάθος να μπορούσες
το φως να το σκεπάσει το δικό-σου,
στ' αυτόφωτο αυτογέννητο εντός-σου.

Πίσω από το κάγκελο της θυρίδας ωχροφάνηκαν
κι έσβησαν πολλές σειρές
Πανόραμα ζωής πικρής.
Κι είχαν ανθίσει τα λουλούδια κι είχαν απλώσει
μπάλσαμο της γης οι πασχαλιές
και στην κορφή της νιότης η άνοιξη
πεντάμορφη είχε σταθεί.
Και κάποιος πόθος έδειχνε – στο θάμπος του οριζοντα
νίκη λευκοντυμένη φτερωτή. Μα ήρθε
ένας λίβας άνεμος πύθινος θεριστής
κι αφάνισε, ξεριζωσε τα πάντα.

Ποιός θά 'ναι εκείνος, ποιός μπορεί το δράκο
να σκοτώσει, να ξανασάνει η γης;
Ποιού Ζέφυρου η δροσιά, ποιού μπάτη η φρεσκάδα
τη στάχτη θα δροσίσει, να χλωρακιάσει το φοινίκι;

(Κουβαλούσαν τα τραίνα – ψυχή-μου
κουβαλούσαν ανθρώπινες υπάρξεις,
να τις κάνουνε λιπάσματα, σαπούνι...)

Για πέστε-μου εσείς που ήρθατε και στη δικιά-μου
την πατρίδα, μιλείστε-μου, τ' αδέρφια-μου,
ζητώ – γιατί δεν ζουν;

Πουλιά, πέστε-τους πως δεν ξεχάστηκαν, πως πάντα
θα υπάρχουν αυτοί που δεν ξεχνούν.
Στο κύμα της ελπίδας-μας λάμπουν αφροί.

Λύτρωση

Βαγγέλη Π. Λιάπη

(Στρατόπεδο πολιτικών κρατουμένων, Γουδί Φλεβάρης 1945)

Αφέντες και δούλοι, ποτέ δεν ταιφριάζουν.
Κεφάλαιο - εργάτης, για πάντα οχτροί.
Σκοπός του πλουσίου, ο πλούτος με κάθε κλεψιά,
Η μοίρα του εργάτη: φτώχεια, μιζέρια, αρρώστιες.

Σκαρώνουνε νόμους «προστάτες» του εργάτη,
φειτούκοι όλοι, χοντρή προσβολή!
«Εργασίας επόπτες»: Βιτρίνες με σκάρτα στολίδια,
να ρίχνουνε στάχτη στα μάτια-σου εργάτη.

Τραχίς-σου ο δρόμος, όμως τράβα μπροστά.
Οργανώσου σωστά και γερά, σφιχτό γενού ένα Σώμα.
Συνδικάτα παντού. Με ζωή, με πνοή, με παλμό.
Μάθε και ζήτα το δικιο-σου πέρα για πέρα.

Ανέβα και τάλλο σκαλί. Μόρφωσ' το νού-σου.
Φτάσει στις σφαίρες της γνώσης. Στο φως.
Με βιβλία, σχολεία, δασκάλους, μελέτη
σπάσει της αμάθειας αλυσίδες. Δώσε στο νού-σου το φως.

Κι όταν φτάσεις να γίνεις τρανός, Σώμα και πνεύμα
Λυύτερος και ασκλάβωτος, τότε τη λύτρωση βρήκες.
Τρανός απ' οργάνωση, αγώνα, μόρφωση, όλα μαζί,
το κεφάλαιο στον τρανό θε ν' ανοίξει τις κύλες.

Στρογγυλό το τρακέλι. Η κρεπούμενη ισοδύναμη θέση.
Με τον ίσιο προς ίσιο, πάντα βρίσκεις μιά δίκαιη λύση.
Οργανώσου, αγωνίσου, μορφώσου και θα λάμψει μπροστά-σου
Νίκη, λύτρωση, αναγνώριση, δικαιοσύνη. Η ΛΕΥΤΕΡΙΑ-σου εργάτη!

Τι θέλεις άλλο!

Γούλας Σμυρνιώτη

Από την εκμετάλλευση
της αξιοπρέπειας των άλλων
κερδίζεις μόνο την εκδίκησή-τους
θριαμβευτικά να πείθονται
για τη δική-σου μεγαλόσχημη
αναξιοπρέπεια. Κι ακόμα ναι,
κερδίζεις περιφρόνηση-
των αξιοπρεπών την περιφρόνηση.
Τι θέλεις άλλο!

Τρία ποιήματα

Του Παναγή Λευκαδίτη

1

Έξη φορές χτυπάει
σαν στρογγυλή καρδιά
τις ώρες το ρολόι
στη μέση της πλατείας.
Έξη φορές χτυπάει
στις έξη την αυγή
και χύνει το τραγούδι-του
ατσάλινο ποτάμι.
Στις έξη την αυγή
ξυπνάει η πολιτεία
καθώς γλυκοροδίζει
ο ήλιος στα φουγάρα-της
και χύνει αίμα ζεστό
στις τεντωμένες φλέβες-της
στις σιδερένιες ράγιες
τα πλήθη μαστιγώνονται
πολύχρωμα σαν μύγες
που τρέχουν και τρικλίζουν.
Κι οι φάμπρικες μουγκρίζουν
ατσάλινα θεριά
αμόνι στο σφυρί
γρανάζι στο γρανάζι
σίδηρο στη φωτιά
κι αφροκοπάει ο ιδρώτας
σαν ποταμός που λάμπει
με λάδι και κατράμι
με χίλια χρώματα·
απ' την αυγή ως το βράδυ
ώσπου να σκύψει ο ήλιος
το κουρασμένο πρόσωπο
κι οι μηχανές να κάψουν
μ' ένα στερνό ουρλιαχτό
αφροκοπάει ο ιδρώτας
ώσπου να ρθει το βράδι
το βράδι κουρασμένο
στο μόχτο και στον κάματο.

2

Αυτός ο δρόμος ο λουσμένος στο χρυσάφι
ανηφορίζει το βουνό για το φεγγάρι.
Δεξιά η ψηλή κορφή από χιόνι αχνίζει
ζερβά-σου κάτω ο πόντος αφρισμένος.
Μα πές-μου· τάχα, εσύ που ταξιδεύεις
να συλλογίστηκες ποτέ τόσους και τόσους
που ιδρώσαν και ματώσαν και πεθάναν
να σκίσουν το βουνό για να σου στρώσουν
γυαλί το δρόμο να περάσεις;

3

Σαν πας να κόψεις το ψαμί
στα χείλη να το φέρεις,
στοχάσου μια στιγμή
όσους οργώσαν
όσους θερίσαν

όσους ακόμα δούλεψαν στους μύλους
άσπροι απ' την πασπάλη·
τους ζυματήδες
κι όσους στους φούρνους
κόκκινοι κάτω απ' τις φλόγες.
Πόσος κόπος
Πόσος ιδρώτας!
Τάχα είσαι άξιος κι αγνός
για να γευτείς τον άρτο
—το τίμιο σώμα του εργάτη:

Δυό ποιήματα

Του Διονύση Κουλεντιανού

Το ιδανικό-μου

Μικρές-μου αγάπες
που ποτέ δεν μ' αγαπήσατε·
θηρσκαία, κατρίδα, ηθική...
Που συνεχώς μου παρουσιάζετε
ένα φτηνό-σας πρόσωπο,
τι κρίμα!

Από παιδί σας τραγουδούσα.
Μέχρι που πάλι με προδώσατε
σαν — πιο φηλά-σας —
θήλγσα να βάλω
γυμνή — το ιδανικό-μου —
την αλήθεια!

Υπόθεση καρδιάς

Όσο και να ντυθείς σοβαροφάνεια
για να τον φτάσεις το θεό δε φτάνει.
Υπόθεση καρδιάς είναι μονάχα!

Πρέπει, Μαρίτσα*, πρέπει
να τραγουδάμε την αλήθεια
για το θεό και για τον άνθρωπο...

Σωστά το γράφεις. Μέχρι που
κάθε πνοή να σβύσει μέσα-μας
σ' ένα στερνό, γλυκό τραγούδι.

* Αναφορά στο μυθιστόρημα της Μαρίτσας Παρασκευά
«ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΗ».

Λαέ-μου

Γιάννη Γαλανού

Τον Κοτζιούλα υμνείστε.
Λαέ-μου μη ξεχνάς αυτούς που σ' αγάπησαν
που μάζωαν τις πέτρες
να χτίσουν τους ναούς-σου.
Χωρίς ψαμί και χωρίς γέλιο
ήταν κι ο Γιώργος Κοτζιούλας.
Αλλά εσύνα ούτε στιγμή δε σε ξεχνάς.
Έκλαιγες κι έκλαιγε μαζί-σου.
Σήκωσες τη σημαία-σου
κι από 'ους κρείττους ήρθε στον ήσπιο-της.
Ήταν ψυχή από την ψυχή-σου
αίμα από το αίμα-σου.
Να τον θυμάσαι.

Δυό ποιήματαΤου Αλέκου ΧρυσοστομίδηΤο καμένο δάσος

Το καμένο δάσος
το γεμίσαμε λακκούβες
με τα τσαπιά της ελπίδας.

Το νιόσκαφτο χύμα
πλημμύρισε ιδρώτα
για κουνούργιες πράσινες ζωές.

Το άλλο πρωί
τα μπετένια ποδάρια του εργοστάσιου
είχανε φράξει τις λακκούβες.

Στην είσοδο
κρεμιότανε μια ταμπέλα
—Ζητούνται επειγόντως
ιδρώτες και πνοές...

Τρία χρόνιαΕκταφή

Μάνα,
η «τακτή προθεσμίας»
πέρασε.
Τη βαριά πλάκα
την πρόσεξαν οι νεκροθάφτες
—να βγει στόφια—
για «περαιτέρω χρήσιν».

Απολογισμός

Τη ζωή-μου
τη μοίρασα σε δυό κοιμητήρια...
Στο ένα που θάβουν τους νεκρούς
και στ' άλλο
που μας θάβουν τις ελπίδες...

(Από την ανέκδοτη Συλλογή
«Κόπου υπάρχει φως»)

Ύμνος στον έρωταΑντόνη Συμυγαλά

Αν μου μιλήσεις έρωτα
μίλησε για τον πόνο,
μη φιληθείς με τους καημούς
με τις χαρές φιλήσου·
άστραμα γίνε και φωτιά
και με τον ήλιο λάμψε.
Πόσο καρδιά μου πόνεσες
και γέννησες τα νιάτα!

Αλλ' στο στήθος που γεννά
σκλάβο τον έρωτά του
δίχως αγερι λευθεριάς
λάλημα νιάς αγάπης.
Δίχως ζωής παλικαριά
και της Ειρήνης μάχη
τόπος δε λουλουδιάζει
κι έρωτας δεν γεννιέται...

Δυό ποιήματαΤης Άννας Μπουραντζή - ΘώδαΚαλοκαίρι

Μισόγελο στο τόξο των χειλιών
πάχνη στο τόξο των ματιών
η πεδιάδα του προσώπου-σου θλιμένη
λευκά παγόβουνα
τα πέπλα του χειμώνα
γλυκό σκίρτημα ζωής
στα σπλάχνα της αμυγδαλιάς
την άνοιξη.

Στο λιβάδι της απελπισίας
σπάνιο λουλούδι η ελπίδα
ψηλά στην ανεμόσκαλα του ορίζοντα
θωρώ αιμάτινες παπαρούνες
ώ ακριβό καλοκαίρι
σ' αγαπώ
μου ταιριάζεις.

Ρόδο

Ξεπάγιασε το ρόδο στο βοριά
κλαριά γυμνά
ψυχή θλιμένη
μακριά το ψωμί
το τραπέζι θαμένο
τα ποτήρια βουβά
το χνώτο του χεριού ξηνητεμένο!...

6/11/79

Οι μεταλλωρύχοιΠαύλου Εμμανουήλ

Τα χέρια-μας ροζάριασαν
απ' τη βαριά δουλειά.
Νύχτα και μέρα στις στοές
χτυπούμε τα φουρνέλα.
Τα μάτια κόκκινα, φωτιά,
οι πλάτες-μας πονάνε.
Βουτάμε στα λασπόνερα
ο αέρας δε μας φτάνει.
Σάπισαν τα πνεμόνια-μας
σχόνη χαλκού ρουφάμε.
Ο θάνατος ανάλγητα
τις μέρες-μας μετράει.
Αυλακωμένα πρόσωπα
καχεκτικά κορμιά
νέοι που γέροι μοιάζουνε
στου τάφου το κατώφλι.
Σα νάμαστε χαμόραγχες
σε μαύρο γης σκοτάδι
σκάβουμε εμείς τα σπλάχνα-της
και θησαυρίζουν άλλοι.

Νέοι Ποιητές

Δυό ποιήματα

Της Μαίρης Ηλ. Τράνακα

Αγάπησα

Και οι «άνθρωποι»
με σύραν δίσημα
μέσα στις λάσπες.
Με κατηγορήσαν
πως μιλώ για ιδανικά,
πως αγωνίζομαι
και ιερό θεωρώ
τον έρωτά-μου.
Δεν εγκλημάτησα.
Μα αυτοί με λιθοβόλησαν
με τα λόγια-τους.
Μού 'ριξαν κεραυνούς
με τη ματιά-τους.
Με σκότωσαν
με το χαμόγελό-τους.
Κι εγώ, δεν θύμωσα.
Μονάχα δάκρυσαν τα μάτια-μου,
σαν ήμιον καρφωμένη
στον ξύλινο Σταυρό-μου.
Και είπα:
Αυτοί δεν ξέρουν.
Δεν αγάπησαν ποτέ-τους.
Ο ήλιος βυθιζόταν
κατακόκκινος
στης θάλασσας τον κόρφο
όταν,
τη λόγχη με δύναμη
μού 'μπηξαν στο πλευρό.
Σε κοίταξα.
«Πεθαίνω» σου φιδύρισα.
Μα μη ξεχάσεις τη θυσία-μου.
Το έγκλημά-μου
το λένε «ΑΓΑΠΗ».

Στιγμές

Απλόχερα σκόρπισες
την ανασομιά-σου
θλίψη.
Ανάλαφρα κάλυψες
της φυχής-μου τα ροδοπέταλα
Πίκρα.
Αντάμα εσείς οι δυό
με σεργιανάτε
στης ζωής τα βαλτωμένα μονοπάτια.

24/4/80

Η έγνοια-μας

Κώστα Θέμιο

Η έγνοια-μας δε σηκώνει δυσκολία
δε μπαίνει σε περίσσιο μόχθο,
τώρα φήλωσε το μπόι-της,
περπατάει ίσια στους μονόδρομους,
ωρίμασαν οι καρποί-της,
μονολογεί στα δάση της ανέχειας,
δεν ανοίγει παράθυρα σε περιτοίς ανέμους.
Η έγνοια-μας κουμαντάρει κατά πώς θέλει
το κερκινό δρεπανηφόρο του ήλιου.
Είναι καθημερινή σαν την αναπνοή-μας
και τη λογαριάζουμε με τ' ανάστημα της αλήθειας.

Στίχοι

Γιάννης Κασιλάκης

Γράφε σ' ένα μικρό χαρτάκι τ' όνομά-σου
και βάλτο στην αριστερή-σου τσέπη
Ίσως αίριο χρειαστεί για να σε αναγνωρίσουν.

Νά η καρδιά-μας αλόφιστη
σαν ένας τεράστιος ανοιξιάτικος κήπος
γεμάτος λουλούδια και χαρές
γεμάτος ζωή κι ευτυχία για όλους.

«Είναι όψιμη η φετεινή άνοιξη»

Δημήτρης Αλεξίου

Θ' ατενίσω φηλά τους ουρανοίς,
καθώς ένα φίλι αφήνει
το κερσινό-του ντύμα,
καθώς ένα σφεντάμι την άνοιξη
π' αλλάζει φυλλωσιά,
καθώς οι πολυθαύραλες
ρίβες της μυγδαλιάς
μαζεύουν την υγρασία,
καθώς ένα παιδί ανήμπορο
μες στο δάσος φάχνει για
φωλιές μικρών πουλιών
βρίσκοντας ξάφνου
τ' αγτινοβάλο ΦΩΣ.

«Απ' αίριο»

Κώστα Ιωαννίδης

Σήμερα κλαίω
για τον αγέρα που ακορπίστηκε στην έρημο
της Σαχάρας.
Σήμερα κλαίω
και τα τελευταία χαρτιά που πιστοκοιούν την
ύπαρξή-μου.
Απ' αίριο θά 'μαι στάχτη
σε άγρονο χωράφι, δίχως φράχτη,
ραγιωμένο κιάτο,
σε ακοιτισμένο ράφι.
οργισμένος νέος
που χάθηκε με το άστρο της χαραυγής,
έξω απ' το κάστρο,
τη νύχτα της μεγάλης σφαγής.

Οχτ. '78

Πεζογραφία

Διηγήματα

Τα παιδιά και τα πουλιά (Του Ξεριζωμού)

Αντρέα Ονουφρίου

Από την προσφυγιά της Κύπρου

ΜΟΝΟΝ Ο ΗΛΙΟΣ μπορούσε να σεργιανίζει λεύτερα από τη μια ίσα με την άλλη άκρα. Οι χωριανοί δεν το μπορούσαν. Έξω από την αυλή-τους, τους καρτέραγε ο θάνατος που πάντα ήτανε πεινασμένος και πρωτόγονος. Όσοι ζαμεινανε στο χωριό, μια παλάμη πάνω απ' τη σαβανωμένη Κερύνεια, ήτανε ζένοι πιά στα πατρογονικά-τους χώματα. Νόμοι σιδερόφραχτοι το όριζαν, πιά δυνατοί κι απ' το αιώνο δικιο.

Τ' αμερικάνικα όπλα στα χέρια του Αττίλα, μοίρασαν τη γη, τρύγισαν τους ανθούς της Αφροδίτης, εγέμισαν οι κάμποι κουφάρια σφαγμένα κι απόδιωξαν τους νοικοκυραίους στην άλλη μεριά — και που δεν τους επιτρεπότανε να βάλουνε χέρι. Όσοι έμειναν πίσω, είναι όμηροι, αιχμάλωτοι, φυλακισμένοι στα ίδια-τους τα σπίτια.

Ο Άβρος κι ο Γιωργής, κοιτούσανε απ' τις γρίλιες τα αλλόκοτα που συνέβαιναν, έβλεπαν τους ξενόφερτους ανατολίτες, τα τανκς και τα κανόνια που σέφνονταν στους δρόμους του χωριού, αντίς για τα ερηνικά γαϊδούρια με τους δουλευταράδες, και απορούσανε. Ο κύρης-τους, καλός πολεμιστής στο μεγάλο πόλεμο, τους έλεγε τόσες ιστορίες και διήγησες για κείνους τους καιρούς. Μα τούτα δω που βλέπανε τ' ανυποψίαστα παιδίστικα μάτια-τους, δε μοιάζανε με όσα τους ιστορούσε. Τι να πει, δεν έχουνε δικαίωμα να βγούνε όζω από το σπίτι-τους, ούτε για παιχνιδι, ούτε για να φέρουνε ψώνια, μήτε προς νερού-τους αδερφέ-μου.

Είχαν πάψει να ονοματίζουνε τις μέρες· τις μετρούσανε μονάχα με την αγωνία και τον τρόμο. Είδανε τόσους στρατιώτες με άγρια μάτια και πάνοπλους να γεμίζουνε τους δρόμους προχτές. Είδανε τόσους ξενόφερτους που χιμήζανε στα γειτονικά σπίτια και τα ξεγύμνωσαν απ' τα γεννήματα, το νοικοκυριό, το κάθε τι, εχτές. Ακούσανε ριπές και ουρλιαχτά, την πάρα άλλη μέρα και κάθε μέρα τα κλάματα των απροστάτετων που γύρεβαν έλεος από τον ουρανό, τη γη, τη θάλασσα μα πού... Άμα οι άνθρωποι χάσανε την καρδιά-τους πού να τήνε βρουν ο ουρανούς, η θάλασσα και τα βουνά...

Όταν ζαλείψανε καμπόσους και σαν απόδιωξαν με τους ερηνωφτές του ΟΗΕ τους άλλους, όσους απόμειναν τους βγάλανε διαταγή πως μόραγαν να βγαίνουν στην αυλή-τους, με άδεια, να πάνε ακόμα και ίσαμε τα χωράφια-τους, όχι όμως περισσότεροι από δύο. Ήταν ακόμα απαγορευμένο να πάνε στην εκκλησία, γιατί, είχαν μαζέψει μέσα, όλα τα ζωντανά (γαϊδούρια, πρόβατα, όρνιθες) καθώς και τα λάδια, τα ζύδια και ό,τι αρπάζανε απ' όσους εξέκαναν ή απόδιωξαν.

Κοντά στα τόσα που μάθανε την πρώτη κιόλας μέρα που τους αφήσανε να πάρουν λίγο αγέρα στον αυλόγυρό-τους, ήταν πως τον γέρο παπά του χωριού-τους τον σύρανε στην άγια τράπεζα και τ' ανοίζανε την κοιλιά με ένα χασαπομάχαρο. Πήραν ύστερα τα δισκοπότηρα τα γέμισαν αίματα και τού 'διναν να πιει. Όταν απόμεινε, τον τράβηξαν σα σακκί έξω απ' το ιερό και τον αφήσανε να βραμίσει, να βάλουνε γνώση οι άλλοι. Η δύστυχη γυναίκα-του και τα έξη παιδιά-του φύγανε για την πρωτεύουσα μόλις αρχήνισε ο πόλεμος και σίγουρα θα τονε καρτεράν ακόμα!

Ο Άβρος κι ο Γιωργής βγήκαν με περίσσια λαχτάρα στην αυλή και χώθηκαν μες τον περιστερώνα να ταΐσουνε τα πουλιά π' απορούσανε στα σίγουρα με την απουσία τόσων ημερών. Είδανε πως τα περιστερία-τους είχανε πληθύνει!

Διασταύρωση

Πηνελόπης Π. Μαυρέλη

Σήμερα έζησα την ώρα της σύγκρισης.
Σύγκρινα την ευαισθησία-μου με τ' αγριολούλουδα.
Μα η ευαισθησία-μου συκρατήθηκε μόλις πήγαν να τη θίξουν δυό πόδια ξυπόλητα.
Ενώ τ' αγριολούλουδα στάθηκαν χαμογελώντας και τύλιξαν με την ομορφιά-τους τα ξυπόλητα πόδια.
Σήμερα μέτρησα τα ερεθίσματα που μ' άγγιζαν.
Ζύγισα την ψυχή-μου με τα περιστερία.
Μα η ψυχή-μου δεν δέχτηκε όλες τις χειραφές αγάπης που της πρόσφεραν.
Ενώ τα περιστερία τσίμπησαν τιτιβίζοντας τα ψίχουλα που τους πετούσαν όλοι οι διαβάτες.
Σήμερα ένωσα το ξεμάκρημα των ενστίκτων-μου.

Φιλόδοξα μηνύματα

Νίκου Ζούμπου

Γράφω τα συνηθισμένα φιλόδοξα μηνύματα τα ψευδή έως προφητικά-μου ποιήματα, ανακυκλώνω τα μυστικά χελιη του έρωτα τα βιολογικά στενά των φίλων διατρέχω τις συντεταγμένες της λινοτυπίας. Είναι εύκολα τα γραφτά περισσότερο από τους λόγους που στρίβουν στον αέρα την ουσία-τους· και μόνο η αχτίνα του λευκού χαρτιού τα δεσμεύει.

— Είναι αυτά της γατονιάς, φύγανε τ' αφεντικέ-τους και δεν αντέχουνε νά 'να μοναχά, ζήτησε σεν πιά μεγάλος ο 'Αβρος.

Οι γιοιοί-τους δεν πήγανε στα χωράφια. Φοβόν-τουσαν ν' αφήσουνε δυό παιδιά μονάχα στο έλαο των εσβολέων. Ετούτοι οι έποικοι ήσανε άνθρωποι πρωτογονοί, άγριοι και δεν έδιναν λογαριασμό σε κανέναν μήτε για τους βρασμούς, μήτε για τα φονικά, μήτε για τίποτα. Έτσι, είπανε να τρένε περισσότερο και αυγά απ' τον περισσότερονα, έσπου να δούνε τι θα γίνει παρακάτω.

— Να παίρνετε απ' τα μαύρα και τα πλουμιστά, τα καφετιά και τα γκριζά, όχι όμας απ' τα άσπρα, παρακάλεσε ο 'Αβρος.

Άγαπούσε τα περισσότερά και πονούσε να βλέπει να τα σφάζουνε. Μα του ζήτησανε πως τώρα το χωριό γίνηκε κατοχή στους Τούρκους, ότι πουλήθη-κε η Κύπρος οσα οσα, απ' αυτούς που τέχτηκαν εγγυητές-της και τώρα το ψαμί 'να λιγοστά, και περισσότερο ο φόβος.

— Εχτός απο τα άσπρα, επέμνε το παιδί. Είχε μάθες σαν την αγία Τριάδα που φέρνε την ερήνη και δεν θέλω να τα σφάζετε.

Πάνω από το φρύδι της Καρύνας, βλέπανε την αρχαία πολιτεια με το γαλήνιο-της πρόσωπο να κειθαινα και να αποκυνθιθετα. Ο τρόμος μεταμόρ-φωσε το τοπία, η ομορφια σκάφηκε κάτω απ' τις ερπαιστριες. Το όνειρο της ερήνης εντίς να γενεί φέττα ψαμί να φάνε οι άνθρωποι να αβγατίσουνε, γί-νηκε μαχαίρι και εληγή.

Μέρα με την ημέρα χόθηκαν οι γνέριμας φωνές, χόθηκαν τα σημάδια της παλιάς ζωής. Μέρα με την ημέρα λιγόστανε οι ρεμμοί. Πρόθυμοι για την παρασφορά της αιώνιας ταυτότητας τούτων των χωματών οι ΟΗάδες, κουβαλούσανε στο Νότο τους στερναούς κληρονομους. Τα σκυλιά σπόμιναν μονα-χά να θρηνούνε στις αυλές και τα πουλιά ενεζητου-σαν αλλού τη γεννημη ανθρώπινη παρουσία.

Ο περισσότερονας των παιδιών δεχότυνε πάντα νέους μουσαφίρους. Κι ένα κρακ, νέσου στο παραθύρι-τους ένα πουλι τοσοδούλι με πλουμιστά φτερά, λιλά και κόκκινα, ένα κράμα σπιθανο-καναρι-νι θές, σηδονι θές, για κάτι ζωτικό από μέρη μακρινά κάποιου μερακλή ταξιδεφτή, ηρθε ορφανεμένο να καθήσει στο παραθύρι των παιδιών να κλαιε με μια φωνούλα όλο γλύκα και παράπονο.

— Πώ και τι όμορφο πλασματάκι, φωνάζανε τα δυό παιδιά κι απλώσανε το χέρι να το πιάσουν. Πετάρισε μες τις φιλόζενες παλάμες-τους, κούρνιασε ασφαλισμένο και πήρε η φωνούλα-του μιν άλλη γλύκα.

Έγινε λοιπόν το παράξενο τούτο το πουλι ο σύν-τροφος στις όμορφες μέρες-τους και στις βαριές όλο ανησυχία νύχτες-τους. Η Λίλα — έτσι το βαφτίσανε απ' τα λιλά φτερά-του — έγινε του σπιτιού η απαντο-χή κι η εγκαρτέρηση, η κρισματική τ' ανθρώπου ελπίδα πως αύριο θα 'να μια καινούργια μέρα.

Αλλά, δε σκέφτονταν έτσι, κι αυτοί που δέσανε τ' άρματα και βάλανε τη σπάθα στο χέρι του Αττίλα. Κι ένα απόγεμα είδανε τα δυό παιδιά, το γέρο πολε-μιστή πατέρα-τους να χαμηλοκουβεντιάζει με τη μάνα-τους με πρόσωπο όλο πικρα κι απελπισιά. Η

μάννα έκρυψε στην ποδιά-της το πρόσωπό-της κι έκλεινε.

Σήμερα είχε λάει, προσέζει το έμπειρο μάτι του πατέρα, πεντάξη στρατιώτας να στέκουνται στο ζωπόρτι και να κοιτάζουνε λαιμαργε τη μητέρα καθώς έπλενε τα ρούχα στο σχοινί. Τρόμαξε εκείνη σεν τους είδε και σεν ο πατέρας θέλησε να τους αξε-ποσταίλει, του πέταξαν μια πέτρα. Λίγο ήσανε να του λυθίσουνε το κεφάλι.

Έκρεπε το δίχως άλλο να φύγουν!

Μήτε υπήκοα, μήτε χάρτας με δικειάματα τους έσφάζαν μήτε τίποτα. Στη ζουγκλα τούτη του κόσμου, δεν κερνάνε τέτοια φιλοπαύματα.

Στο γαλοθά, πάντα οι δυνατόι, θε σταυρώνουνε κάτω απ' το προσηταυτικό βλέμμα του Πελέτου. Για τον σταυρωμένο θε μένει μόνο η ελπίδα της ενό-στασης να τον κρατά ζωντανά.

Έκρεπε λοιπόν να φύγουν. Να ξεριζωθούν, σεν τόσες χιλιάδες άλλοι άνθρωποι κάτω απ' τον εσπαρι-σμό του δυτικού «πολιτισμού» (!)

Να βγούνε στην εξορία και την προσφυγιά, λέ-ξας που σπιάχτηκαν για να ντροπαύσουνε όσους ακόμα πιστεύουνε στον άνθρωπο και τη συνείδησή-του.

Να περάσουνε τα συμματολέγματα, από δε ήσανε φιλοσοφίμοι, κατέδικα μέσο στα σπίτια που γεννήθηκαν, από και προσφυγας στην ίδια τη γη-τους.

— Δεν θε πάρτε τίποτα! Απαγορεύεται! Δεν είναι και δικέ-σας τούτα δε. Να το ζηχάσετε! Δικέ-μας είναι και δικέ-μας θε μέινουνε!

— Και ποιός το λάει αυτό; Αντιμίλησε στον ζενεκαμένο Τούρκο αξιωματικό ο πατέρας.

— Το λένε τα όπλα-μας και το κένεμα Νόμο!

— Τα όπλα δεν ήσανε δικέ-σας, σες τέ 'δωσαν άλλ-λοι!..

Τα παιδιά βάλανε τα κλάματα· πώς γίνεται θέ-μου να τους διέχουνε μας απ' το ίδιο-τους το σπίτι χωρίς λόγο και με ποιά δικαιοσύνη ν' αφήσουνε τα παιγνίδια-τους, τ' αγαπημένα χωμάτα, να ξεριζωθού-νε, και σεν βασιλικά να μερεθούνε και να οβύσουνε. Μα ποιός τους δίνει τούτο το δικαίωμα όντας οι έν-θρωποι έχουνε κερφτωθεί στους ελαινήτας την ταυτότητά-τους.

— Είναι οι φονιάδες γόκο-μου, ζηγέ ο πατέρας. Αυτό 'να η δουλειά-τους, να εμπορεύονται το φόνο. Βάζουνε τους υποταχτικούς-τους σκάνο και λένε, τόσοι ρεμμοί εν σφαχτούνε έχουνε τόσο κέρδητα, τόσοι καλασπινέζοι τόσο καρδαμένα, τόσοι αντάρτας να καούνε, τόσο πλουτή...—

— Και τους φονιάδες ποιός θε τους δικέσαι το λοιπόν, σκούζανε όλο αγανάκτηση τα παιδιά.

— Εσύ αγόρι-μου, εσύ κι εσύ, είπα με μικρό χαμό-γελο ο πατέρας. Εσείς, το φας της μέρας που 'ρχε-ται!..

Μόνο το κλουβί με τη Λίλα αφήσανε τα δυό παι-διά να πάρουν. Μα ο 'Αβρος — σαν πιά μεγάλος — λίγο πριχού τους ανεβάσουν οι ΟΗάδες στα φορτη-γά, πήγε και χάραξε στον τοίχο άντικρυ απ' τον κρι-σταρένα. ΘΑ ΞΑΝΑΡΘΟΥΜΕ. Έκανε να γυρίσει με στράφηκε πάλι πίσω και συμπλήρωσε βιαστικά. ΟΝΤΑΣ ΞΗΜΕΡΩΣΟΥΜΕ ΤΗ ΜΕΡΑ ΤΗ ΜΕ-ΓΑΛΗ...—

Πήρανε τη στράτα της εξορίας. Η μητέρα έκλαυγε διαρκώς σαν τη μέλισσα που της χαλάσανε χέρια βέβηλα την κερήθρα της. Η θάλασσα κάτω φαινόταν τώρα παχτή σαν χολή. Ο Γιωργής κι ο Άβρος έχου-νε τα μάτια γουρλωτά σκοτεινιασμένα. Ο κύρης-τους δαγκώνει τα χείλη και λογάται.

Μας στο κλουβί το πουλι έχασε τη γλύκα της λαλιάς-του. Πεταρίζει απαλπισμένα, κλωθογυρίζει και τσιμπάει το κλουβί.

— Κάτι συμβαίνει με τη Λίλα-μας, ψιθύρισε ο Άβρος.

— Δεν θέλει να φύγει, ζήτησε η μητέρα. Αρνιέται τον ξεριζωμό, θέλει να γυρίσει πίσω.

Το παιδί βουβαίνει. Κοιτάζει το κλουβί, κοιτάζει πίσω τα οφρανεμένα μέρη που αφήνανε. Η

καρδούλα-του γιομίζει παράπονο. Τούτο δω το πουλί δεν κάτεχε από σιδερένιους νόμους και δεν το σκιάζανε τα τανκς και τα κανόνια. Μας το μυαλουδάκι-του μονάχα το αιώνιο δίκιο είχε θέση.

Ανοίγει το κλουβί, κι ευτύς το πουλί φτερούγησε με μια λαχτάρα ανειπωτή, χύμηξε έξω από τ' αυτοκίνητο. Χαιρέτισε τον ουρανό με τη γλυκάδα της λαλιάς-του.

— Πήγανει! Πήγανει, φωνάζαν τα παιδιά. Χτίσε τη φωλιά-σου και καρτέρα-μας!...

Κι απέ, γέμισε το κλουβί με την αιώνια τ' ανθρώπου ελπίδα και το πουλάκι κρατώντας κλαδί ελιάς με το μαντάτο που τού 'δωσαν, ακολούθησε τη στράτα του γυρισμού!...

ΟΧΙ ΣΤΟ ΑΥΤΟΜΑΤΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟ
ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΣΤΗΝ «ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΦΩ-
ΝΗ»: ΑΣΤΕΡΙΞ ΚΑΙ ΛΟΥΚΥ ΛΟΥΚ
BOMBA Η ΗΤΤΑ ΤΟΥ ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟΥ

— Θα είναι και ο κύριος Πετρόπουλος. Αυτός που σου έλεγα. «Εισαγωγαί - Εξαγωγαί»...

Πήρε μια εφημερίδα και την ξεφύλλισε βιαστικά.

— Ναι. Εντάξει. Ωρεβουάρ, αγάπη-μου.

Βγήκε στην πλατεία. Ο θάλαμος είταν άδειος. Άναψε τσιγάρο και σχημάτισε το νού-μερο.

— Τον Αποστόλη, παρακαλώ. Κάποιος συνάδελφος απ' τ' εργοστάσιο... Ά, δε γύρισε... ναι... καλά... ίσως... βέβαια, θά 'ναι ακόμα στο εργοστάσιο. Εγώ... εγώ βγήκα από το πρωί... για κάτι ψώνια... ναι... νόμισα πως είχε πει πως θα 'ρχόταν... καλά... Ευχαριστώ.

Έκλεισε το τηλέφωνο κ' έμεινε για μια στιγμή ακίνητος.

— Τελειώσατε;

Ο άλλος είχε κιόλας ανοίξει την πόρτα κι είταν έτοιμος να μπει.

— Ναι.

Βγήκε και τράβηξε μια βαθιά ρουφηξιά. Τον είχαν πιάσει λοιπόν. Και, φυσικά, στο σπί-τι δεν ξέραν τίποτα.

Στάθηκε και ξεφύλλισε ξανά ολάκερη την εφημερίδα.

— Τίποτα!...

Ο άλλος, καθώς έβγαινε από το θάλαμο, άκουσε και κοντοστάθηκε.

— Είπατε τίποτα;

Τον κοίταξε ξαφνιασμένος. Ύστερα κού-νησε το κεφάλι χαμογελώντας άχρωμα.

— Όχι, μονάχος-μου μιλούσα.

Ο άλλος δε φάνηκε ικανοποιημένος. Το βλέμμα-του είχε καρφωθεί στο ματωμένο-του μέτωπο.

Τον παραμέρισε και ξαναμπήκε στο θάλα-μο.

Επεισόδιο

Του Στέλιου Φώκου

Θά 'τανε περασμένες δώδεκα όταν σηκώθηκε. Παραπατώντας έφτασε στο παρά-θυρο κι άνοιξε τα παντζούρια. Ο αθέατος ήλιος έστειλε στο δωμάτιο το ασπρουλό-του φως μες από χίλιες αντανάκλασεις. Γύρω - γύρω οι γιγάντινοι όγκοι των πολυκατοικιών. Και το παράθυρο να βλέπει στη μικρή, τρία επί τρία, αυλή, με τα σαπουνόνερα και τ' απλωμένα ρούχα.

Παραπατώντας και πιάνοντας το κεφάλι-του που βούιζε, κατέβηκε τα λίγα σκαλοπάτια, βγήκε στην αυλή. Πλύθηκε στη βρύση και ξαναγύρισε. Το νερό τού 'κανε καλό μα η πλη-γή στο μέτωπο και τα γδαρμένα χέρια τον έτσουζαν. Κοιτάχτηκε στο μικρό καθρεφτάκι, κρεμασμένο στο χερούλι του παράθυρου. Το μέτωπό-του είταν όλο μιά πληγή. Πάνω απ' τα βλέφαρα το ξεραμένο αίμα δεν είχε φύγει. Πήρε λίγο οινόπνευμα και το καθάρισε. Το τσουξίμο γίνηκε αόρητο.

Άναψε τσιγάρο και κάθησε στα σκαλο-πάτια της αυλής.

Μανώλη, εδώ είσαι;

Η γειτόνισσα άπλωνε μια λεκάνη στιψω-μένα εσώρουχα.

— Τέλειωσε η απεργία;

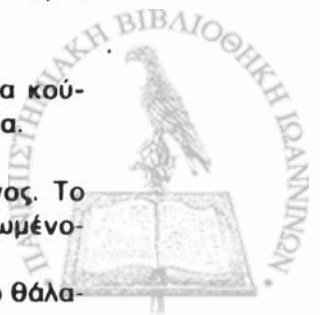
Δεν είπε τίποτα. Σήκωσε μονάχα τα μάτια και την κοίταξε. Εκείνη είδε το ματωμένο μέ-τωπο. Και δεν είπε τίποτα.

— Ναι, σου λέω. Να είσαι έτοιμη. Θα περάσω να σε πάρω με ταξί.

Ένας κύριος με σκούρο καφέ κουστούμι και καλοστρωμένα μαλλιά τηλεφωνούσε.

Στάθηκε και κοίταξε τους τίτλους των εφημερίδων.

ΤΟ ΚΥΠΡΙΑΚΟ ΒΑΙΝΕΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΛΥΣΙΝ-ΤΟΥ

— Ναι... τη Μαρία... Ευχαριστώ. Μαρία εσύ; Μανώλης... Ναι, απέξω. Όχι, μας βγάλαν χτες τα μεσάνυχτα. Ναι, η αστυνομία... μπήκαν μέσα... όχι, οι εφημερίδες δε γράφουν τίποτα... ναι... χτυπηθήκαμε... όχι... δεν έχω τίποτα... ναι, σου λέω, δεν έχω τίποτα... ναι... όχι... ναι, κάναν συλλήψεις... τον Αποστόλη τον πιάσανε, δεν ήταν σπίτι... τηλεφώνησα... δεν ξέρω... θα προσπαθήσω να μάθω νεώτερα... ναι... δεν έχω τίποτα, σου λέω!

Έκλεισε. Η κάφτρα του τσιγάρου τον είχε κάψει. Το πέταξε και ξετινάχτηκε. Φανήκαν οι πληγές στα χέρια και βιάστηκε να κατεβάσει τα μανίκια. Υστερα, βγήκε αφήνοντας την εφημερίδα.

Η πλατεία ήταν λουσομένη στον ήλιο. Τα τραπεζάκια του ζαχαροπλαστέιου γεμάτα. Μια μεγάλη διαφήμιση στον τοίχο της πολυκατοικίας αριστερά:

«COCA COLA δίνει στη ζωή χαρά» και παραπέρα μια άλλη:

ΤΣΙΚΛΕΣ Χ: η μεγαλύτερη μικρή απόλαυση.

Πρόσεξε πως κάποιος κοίταζε επίμονα το πληγιασμένο-του μέτωπο και βιάστηκε να περάσει απέναντι. Το ταξί κορνάρησε. Φρενάρησε ένα μέτρο πίσω-του. Από την πίσω θέση ο επιβάτης φώναζε θυμωμένα:

— Δεν προσέχεις χριστιανέ-μου;

Γύρισε και τον κοίταξε. Τον γνώρισε. Ο κουστουμαρισμένος κύριος με τα καλοστρωμένα μαλλια που τηλεφωνούσε πριν από λίγο στο περίπτερο.

--Τι στάθηκες σαν παλούκι στη μέση του δρόμου; Κάνε στην άκρη! Βιαζόμαστε!

Παραμέρισε και, καθώς πέραγε πλάι-του το ταξί, άπλωσε με δύναμη τη γροθιά-του και χτύπησε το μούτρο του άλλου, που ήταν ακόμα βγαλμένο έξω απ' το παράθυρο. Εκείνος σωριάστηκε ανάσκελα στο κάθισμα χωρίς να προλάβει να πει τίποτα. Το ταξί τον προσπέρασε και ξεμάκρυνε. Σταμάτησε λίγο πιο πέρα, όμως αυτός είχε κιόλας στρίψει τη γωνία.

Ετοιμαζόταν να ξεκλειδώσει την πόρτα όταν άκουσε πίσω-του τον εφημεριδοπώλη να φωνάζει απ' τη γωνία της λεωφόρου.

— Παράρτημα! Έκτακτο παράρτημα! Έληξε η απεργία στη Φρουτέξι! Χτες το βράδι οι απεργοί εγκατέλειψαν το εργοστάσιο!...

Κάποιο λεωφορείο τον εμπόδισε ν' ακούσει τη συνέχεια. Στάθηκε με το κλειδί στο χέρι, περιμένοντας. Τώρα η φωνή ξανακούστηκε καθαρότερα.

— Παράρτημα! Έκτακτο παράρτημα! Αίσιον τέλος της απεργίας στη Φρουτέξι! Κατόπιν της μεσολαβήσεως του Υπουργού, οι

απεργοί εγκατέλειψαν ειρηνικά το εργοστάσιο...

Δεν περίμενε ν' ακούσει περισσότερα. Ξεκλείδωσε και μπήκε. Όσο να περάσει τη μικρή αυλή και να μπει στο δωμάτιό-του, η φωνή του εφημεριδοπώλη ξανακούστηκε, πό οδύναμα τώρα, μόλις που ξεχώριζαν λίγες λέξεις.

— Παράρτημα... απεργίας... Φρουτέξι... ειρηνική... Υπουργού... χτες το βράδι...

Το ξύπνημα της Λενιάς

Του Πέτρου Μεν. Σαρβετά

Καταπράσινα, χωρισμένα σα με διαβήτη, αεθλώνταν στον κάμπο τ' απέραντα περβόλια. Πορτοκαλίς φορτωμένες, στολισμένες, κλούσιες. Ήταν μήνας του χαμμένα και το κρύο τρύπαγε τα κόκαλα που δεν είχαν ζύγη για πανωφόρι. Ήταν μήνας του χαμμένα κι οι μάνες παράταγαν στη σαρμανίτσα τα παιδιά κι οι νιάς τον αργαλιώ, φόραγαν τις γαλότσες και βουτύωναν στη λάσπη, για να κόψουν τον καρπό. Ήταν μήνας της δουλειάς. Καλός μήνας.

Κοπάδια ξεκίναγαν απ' το κρεβάτι πριν φέξαι, απ' το χωρό και τράβαγαν για τα τουφλικόδικα, να κουλήσουν την κούραση, για λίγα δεκάρικα. Εκεί τις περιέμεναν οι αφέντες, με τα κολαριστά κουκάμια και τα ρεπούμπλικα στο κεφάλι.

— Τόσους θέλω εγώ.

— Μου φτάνουν όσα εμένα.

Μοιράζονταν, κουλιόνταν και το ρολόι άρχιζε να δείχνει Αργό, άτμιο, αλάδωτο. Οχτώ ώρες. Ένας αιώνας. Έρχονταν το σούρουπο, άδειαζαν σαν τρουβάδια, σέρνονταν τα κορμιά. Γύριζαν ξεκομμένες πιά, μικροστά οι κοπελιές, ορεζάτες ακόμα, και πίσω οι πιο μεγάλες βουβές, σκεπτικές, βασανισμένες. Αρχηγός πάντα η Λενιά. Άλλο κράμα αυτή η κοπελιά. Πάντα τρεχάτη, γελοστή κι ανέμελη. Χωριστοκούλα με γνήσια ομορφιά, χυτό κορμί και λυγρή μέση. Κάτασπρο δέρμα και πεταχτό στήθος, χλιοχαϊδεμένο απ' τα φουρτουνασμένα ξανθά μαλλιά-της, που 'κρυβαν το ροδάτο πρόσωπο απ' τη δεξιά πάντα. Ήταν το κρυφό όνειρο των παλικαριών του χωριού.

Καινο το πρωί ξημέρωσε μέρα του διαόλου. Κρύες, τσουχτερές σταλαματιές, που πάγωναν τα κορμιά, έπεφταν απ' τη νύχτα κι ο αέρας ξύλιζε τα ποδάρια και μάτωνε τ' αυτιά. Το κοπάδι τράβαγε βιαστικό για τον κάμπο. Οι αφέντες τυλιγμένοι στα βαριά ρούχα-τους, τις περιέμεναν καθισμένοι στη ζεστασιά των αυτοκινητών-τους. Αρχισαν κιόλας οι μοιραστές. Καθένας έπαιρνε τους δικούς-του κι η φωνή παραπέρα να τους δώσει διαταγές. Κείνη τη μέρα ανάμεσα στους αφέντες, ήταν κι ένας νιάς που πρώτη φορά φαινόταν στα περβόλια. Είχε κόκκινη φανταχτερή αμαξάρα, κοντό μπόι και κρισμένη κοιλιά. Γιός του κυρ-Κώστα με τ' απέραντα χτήματα.

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΠΝΕΥΜΑ

ήρθε κι αυτός να μάθει να διατάζει. Μεγάλωσε κι ήταν καιρός να πάρει την τέχνη του πατέρα-του. Πήρε μαζί-του καμιά εικοσαριά γυναίκες και τη Λενιώ και τράβηξαν για τους φράχτες-του.

Κλείστηκε στ' αμάξι-του και παρακολουθούσε τις γυναίκες που λασπωμένες μέχρι το σβέρκο, πάσχιζαν να φχαριστήσουν το βλέμμα-του. Άλλες σκαρφάλωναν στα κλαριά, άλλες μάζευαν απ' το χώμα κι άλλες κουβάλαγαν γιομάτα καλάθια. Η Λενιώ με το καλάθι στο κεφάλι και τα χέρια στη μέση, πέρναγε μπροστά από τ' αμάξι και πήγαινε να ποσιτιάσει τα πορτοκάλια στην άκρη του περβολιού. Ύστερα γύρναγε πάλι, αλαφρωμένη, με χάρη στους γοφούς και γλήγορες πεταχτές ματιές στ' όμορφο αμάξι. Ο αφέντης όπως την έβλεπε, κάρφωνε το μάτι απάνω-της και δεν τό 'παιρνε, μέχρι που εκείνη χάνονταν πίσω απ' τα δέντρα. Κράτησε κάμποσο αυτή η ιστορία και τα βλέμματά-τους συναντήθηκαν αρκετές φορές. Στη σκέψη της Λενιώς, πέρναγαν συνέχεια όμορφα τραγούδια και παλιές ιστορίες με βασιλόπουλα και πριγκιπόπουλα, πού 'ντυσαν στ' ασήμια χωριατοπούλες φτωχές και τις κάναν αφέντρες.

Ξεθάρωσε ο νιός απ' τα βλέμματα της κοπελιάς και κατέβασε το τζάμι, όπως κείνη πέρναγε μπροστά-του.

— Κουράστηκες να κουβαλάς, κάνει κρύο, της είπε, έλα στ' αμάξι να ζεσταθείς λίγο.

— Όχι δε μπορώ, δεν πρέπει, θα με δουν όλοι και ποιός ξέρει τι θα πουν, απάντησε εκείνη, κοκκινίζοντας ολόκληρη και χωρίς να τον κοιτάει απομακρύνθηκε τρέχοντας.

Μέχρι να πάει η Λενιώ να ξεφορτώσει το καλάθι-της, εκείνος τράβηξε το αμάξι πίσω απ' τα κλαριά, έτσι που να μη φαίνεται από τις άλλες γυναίκες και την περίμενε πάλι, σαν τον καλό κυνηγό που καρτεράει τον άτυχο λαγό στο πέρασμά-του.

— Έλα τώρα να κάτσει λίγο, δε σε βλέπουν οι άλλες, της είπε σαν την ξανάδε μπροστά-του.

Άφησε κάτω το καλάθι η Λενιώ, σιγουρευτηκε πως κανένας δεν την έβλεπε και πέρασε δειλά μέσα απ' την πόρτα που της άνοιξε ο αφέντης. Κάθησε μαζεμένη σαν την κατσίκια που την κλείσαν στο μαντρί, κι άφησε τα μάτια-της να τρέξουν αμήχανα σ' όλες τις γωνιές και τα δάχτυλά-της να χαιδέσουν μουδιασμένα το βελούδο, πού 'ντυνε το κάθισμά-της.

— Τι ωραίο και τι ζεστό που είναι το αμάξι, είπε ντροπαλά, κοιτάζοντάς-τον με ορθάνοιχτα μάτια. Δικό-σου είναι;

— Αφού εγώ είμαι μέσα, τίνος θέλεις νά 'ναι; Το διάλεξα όμορφο όπως κάθε τι που διαλέγω, της είπε πονηρά, με βλέμμα άξιο της κουβέντας, κι άπλωσε το χέρι-του να της χαιδέψει το γόνατο.

Τραβήχτηκε η Λενιώ και μαζεύτηκε πλειότερο. Απ' το θαμπωμένο παράθυρο φαινόταν παγωμένες οι σταλαγματιές απάνω στα φύλλα. Ανατρίχιασε. Δε μπόρεγε να τ' αντέξει το κρύο κι άφησε το χέρι στη δουλειά του. Κάποτες που πήγε να την αγκαλιάσει με το ζόρι ο Μήτσος, ο δουλευτής, τού 'ριξε ένα χαστούκι π' άστραψε το σκοτάδι. Όμως ετούτος δεν ήταν ο Μήτσος ο κλαδευτής. Ήταν ο κύρης. Κι ύστερα έξω έκανε κρύο τσουχτερό. Δεν το ξέχναγε. Όσο τα χέρια πασπάτευαν τ' αφράτο κορμί, τόσο πλειότερο ξεθάρωσε η Λενιώ κι απλώνονταν στη

ζεστασιά του βελούδου κι άγγιζε με άνεση τ' όμορφο αμάξι. Δε μπόραγε κείνη την στιγμή να καταλάβει πώς και δεν τον χαστούκισε. Όμως στο βάθος το καταλάβαινε, τό 'νιωσε. Το κρύο το τσουχτερό δεν τ' άντεχε.

Πλήρωσε το μεροκάματο στο ζεστό όμορφο αμάξι, η Λενιώ και βγήκε κατά το σουρούπο, ν' ανταμώσει τις άλλες, για να γυρίσουν μαζί στο χωριό. Αποκαμωμένες απ' την κούραση, βρεμμένες μέχρι το κόκκαλο, με τις μύτες κόκκινες και τα χέρια μελανιασμένα, τις είδε να μαζεύουν τα ταγάρια-τους και να δένουν τις ποδιές-τους χωρίς να βγάζουν μιλιά. Δεν εύρισκε κουβέντα να ξεστομίσει και καμώθηκε πως μαζεύονταν και φτιάχνονταν όπως οι άλλες. Στο δρόμο του γυρισμού, το κοπάδι δε χωρίστηκε κείνη την ημέρα, σε γριές και σε νιές. Ήταν όλες γριές και τράβαγαν μπροστά. Μόνη-της νιά η Λενιώ, πήγαινε πίσω, ξεκομμένη απ' το κοπάδι, με βήμα που σκόνταφτε στα κοτρώνια του δρόμου και το κεφάλι σκυμένο στ' αλάσπωτα παπούτσια-της. Δεν ήταν μαθημένη να τα βλέπει καθάρια την ώρα του γυρισμού, και της έρχονταν ένα παράξενο βάρος στα στήθια. Ήθελε να μιλήσει, να πει κάτι, να μη σκέφτεται, αλλά με ποιόν; Όλες πήγαιναν μπροστά. Καμιά δεν της μίλαγε.

— Έ, σεις, σταματήστε. Καριεράτε-με.

Κεφάλι δε γύρισε. Γληγόρεψαν τα ποδάρια. Σιγότρεξε η Λενιώ και τσάκωσε μια απ' το μανίκι. Απότομα τραβήχτηκε εκείνη και ξεκόλλησε απ' το χέρι-της. Μια άλλη μπροστά-της, έφτυσε στο χώμα. Κατάλαβε πως δεν την ήθελαν και κοντοστάθηκε, έμεινε πίσω πάλι και ζορίστηκε να μαζέψει το μυαλό-της. Μια σκιά μπροστά έβαλε τα χέρια στη μέση και σταμάτησε. Σιμώνοντας είδε πως ήταν η γριά Φρόσω, που την κοίταζε με συμπόνια και σαν την έφτασε βάλθηκε να περπατήσει κοντά-της.

— Κάτσε να κουβεντιάσουμε μαζί, της είπε η γριά και την έπιασε απ' το χέρι, σφιχτά σα μάνα.

— Τι να κουβεντιάσουμε; Απάντησε κάνοντας την αδιάφορη η Λενιώ και κλώτσησε το πρώτο λιθάρι που βρήκε καταγής.

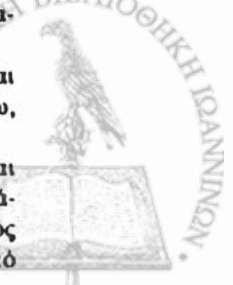
— Θαρρείς πως έκαμες καλά, αυτό που έκαμες σήμερα;

— Τι έκαμα; Επειδής έκατσα και μίλησα με τον κύρη στ' αμάξι; Τι, κακό είναι; Επειδής δεν έκατσα έξω στο κρύο;

— Πώς μπορείς να λες σε μένα, γριά γυναίκα, πως μπήκες μέσα στ' αμάξι και κουβεντιάσατε μόνο; Τι είχατε να πείτε; Τι μπόραγε να πει εκείός σε σένα και συ σε 'κειόν; Γιατί μου λες ψέματα; Αφέντης-μας είναι αυτός. Αφέντης-μας και αφέντης-σου. Οι αφέντες μιλάν μόνο με αφέντες. Όχι με μας. Ούτε με σένα. Ότι κι αν έλεγε, δεν τό 'λεγε για να τ' ακούσεις εσύ. Τό 'λεγε για να τ' ακούει μόνος-του και να φχαριστιέται που κατάφερε να σ' αγοράσει.

— Δεν είναι όπως τα λες γιαγιά Φρόσω, είπε και κατσούφιασε η Λενιώ. Μου μίλησε καλά σου λέω, και μου φαίνεται καλός.

— Πού τον βρήκες καλώ, μωρή; Καλός είναι αυτός που αντέχει να μας βλέπει, να πεθαίνουμε κάτω απ' τα μάτια-του για χάρη του; Καλός είναι αυτός που για πέντε δεκάρες, μας κάνει να βογγάμε από νύχτα σε νύχτα; Μπας και μOURΛΑΘΗΚΕΣ Λενιώ;

Γωπη γιαγιά Φρόσω;

– Κοίτα-με μωρή λίγο. Κοίτα-με. Τα ποδάρια-μου κολυμπάνε στη λάσπη και δε σέρνονται ακ' την κούραση, για ν' αγοράσει ο καλός ο κύρης-σου αμάξια και λούσα. Κακιά είμ' εγώ μωρή;

– Δεν είπα πως είσαι κακιά εγώ. Ποτέ.

– Και γω καλή και 'παιός καλός; Πώς γίνεται αυτό; Αυτός με πατάει κι εγώ τον εχθρεύομαι. Όταν υπάρχει όχτρα, Λενιώ, υπάρχει κάποιος κακός. Ποιός είναι ανάμεσά-μας; Δε μπορείς να τον βρεις;

– Έτσι που μου τα λες, καταλαβαίνω. Όμως μου φέρθηκε καλά σου λέω και μ' έβαλε στ' αμάξι να ζεσταθώ.

– Γιατί εσύνα, Λενιώ; Γιατί φώναζε μόνο εσύνα; Δε μας έβλεπε εμάς που φοφούσαμε κάτω ακ' τα δέντρα; Είχες πλεότερο ανάγκη για ζεστασιά σου από μένα; Για κοίτα-με πάλι. Φώναζε εσύνα κόρη-μου γιατί μόνο εσύνα ήθελε. Γιατί σε ήθελε για τα κάπια-του κι όχι για τη δικιά-σου ζεστασιά.

Άλλαξε τόνο φωνής απότομα και το μουρμουρητό που βγαίνει σε συμβουλή μάνας ακ' το στόμα-της, έγινε καρφωτή έκφραση των ματιών. Τε χαίλια κοπάνησαν μόνο.

– Μπάς και νόμιμες μωρή, πως σ' ερωτεύτηκες και σ' αγαπάει; Μπορούν ν' αγαπήσουν αυτοί όταν με τα λωπά-τους έχουν ότι θέλουν; Γιατί ν' αγαπήσουν; Για ν' αγαπήσεις πρέπει να έχεις καρδιά. Κι αυτοί δεν έχουν. Τους την κλάκωσαν τα χοντρά πορτοφάλια.

Είμωσαν στο χωριό κι η κουβέντα έπρεπε να τελειώσει. Η γριά έλυσε και ξανάδεσε το τοσιμάρι-της, τινάζει την κοδιά-της και πριν στρίψει στη στράτα-της, ψιθύρισε αργά.

– Ξύπνα Λενιώ. Σόπνα. Έχει καλιάρια το χωριό. Αν κάποιος κι αγναντέφαις στο παραθύρι-σου, θα τα δεις να γυρνάν βραμμένα και λασκαμμένα ακ' τη δουλειά. Πεντακάθαρα.

Τη νύχτα εκείνη, την κέρασε με τα μάτια ορθώνοντα η κοκελιά. Δε χέραγε το μυαλό-της, ότι της είχε η γριά. Κι όμως καλά τ'α. Τι έπρεπε να κάνει την άλλη μέρα; Δε μόραγε ν' αποφασίσει. Να πάει με τον αφέντη πάλι ή να μείνει με τις άλλες στο κρύο του χαμάνου;

Η μέρα ξημέρωσε σαν όλες τις άλλες, εκείνο τον καιρό, βροχερή και κρύα. Το κοπάδι βρισκονταν κιάλας στο δρόμο, βιαστικό, σιωπηλό, μαζεμένο. Η Λενιώ βουτηγμένη στις σκέψεις-της ακολουθούσε μηχανικά τις άλλες, με τα χέρια σταυρωμένα μπροστά και το βλέμμα χαμένο κάτω, στα κερβόλια.

Σαν έφτασαν στα χωράφια και βρήκαν τους αφέντες σώθηκαν και οι σκέψεις της Λενιώς. Ο κύρης-της δεν την άφησε να διαλέξει. Είχε κιάλας πάρει τις δικές-του σκλάβες και τράβηξε παρακέρα. Καμώθηκε πως δεν την είδε. Αλμύρισε το σάλιο της κοκελιάς, αλλά τα μάτια-της μείναν ξερά. Ατάραχα. Τα δόντια-της, που 'τριζαν ακ' το κρύο, κόλλησαν, σφίχτηκαν, καρφώθηκαν κι έκαναν να σουφρώσουν τα χείλια. Ένωσε έχτρα κίνητη τη στιγμή η Λενιώ, σαν τη γριά Φρόσω. Ξανάγινε εργάτρια, μεροκαματιάρα. Μιλιά δεν έβγαλε όλη τη μέρα. Δούλεψε για δέκα προσηκωθώντας να ξακουστεί τις άλλες, πάντα κοντά στη γριά Φρόσω, που την κοίταγε με στοργή και καλοσύνη. Δε γοιάζονταν να της και τίποτα.

Ήταν σίγουρη πως τα κατάλαβε όλα τώρα η Λενιώ. Ήξερε τώρα η νέα, πως οι αφέντες είναι όλοι ίδιοι. Όπως τους μολόγαγε το κερσομένο βράδυ η γριά. Κατάλαβε πως δε διέχεται η φτώχεια σιμάνοντας τους κλοτσούς. Πως δε βρίσκεται η ζεστασιά στα βελούδινα καθίσματα των άλλων. Πως κανένας δε θα γλυτώσει ακ' τη σκληριά μοναχός-του. Όλα μαζί τα λασκαμμένα ποδάρια, πρέπει να μπουν στα βελούδα, να τα πατήσουν και να νιώσουν ζεστασιά τόνα κλάι στ' άλλο. Κι η Λενιώ, κλάι στο Μήτσο τον κλαδουτή. Τον άγαρμμο.

Η Λάμπα

Της Ελευθερίας Παπαδάκη

Η κυρία Μάρια είναι μια γυναίκα καλή. Καλομαθημένη, με πονόφυχη. Δοξάζει το Θεό για το σπιτί και τη συνταγή που της άφησε ο άντρας της, και κένα το καλό όσο μπορεί. Τρέχει σε ανημπορούς κι αρρωστούς. Βοηθά τους φτωχούς που έχει γυρω-της. Όσοις ξέρα φυσικά. Γιατί είναι και κάποια που κρυβούν όσο μπορούν τη φτώχεια τους από ένα αισθήμα ενθρονητικής αξιοπρέπειας. Όμως πόσο αληθινά ακίνο το πιάτο της ελεημοσύνης! Λιγότερον συχνά. Είναι μερικά που προτιμούν να κερνούν μ' ένα κομμάτι ψωμί, να κοιμούνται νηστικοί, να κερνούν, να μην έχουν φως παρά ν' αεθάνουν την ψυχή και το χέρι στη βοήθεια των άλλων. Βέβαια αυτοί είναι λίγοι, πολύ λίγοι. Με πάθος αναί από κινούς που είχαν μάθει να ζουν μ' έναν άλλο τρόπο. Στρεφόμενοι στη δουλειά τους ή ήταν μαθημένοι αλλοιωμένοι ακ' τα σπιτία-τους.

Όμως χτυσεσαν τόσες μέρες τον ένθρονο! Κανείς δεν ξέρα πως θα τελειώσει τη ζωή-του, ούτε κι αυτή η κυρία Μάρια που έχι ακ' τον άντρα-της το σπιτί και την σύνταξη κι αεθάνει το χέρι-της ως ακτί που φτάνει. Γι' αυτό, όχι από καμάρωμα, με από καλοσύνη φροντίδα να ξέρα τους φτωχούς της γειτονιάς-της και από καλό ακίνους που υποφέρουν και δεν μιλούν, γιατί τους νιώθει και τους συμπονεύει. Έτσι, πρόσεξε πως, ένα ακ' τα από μικρά και χαμηλά διαμερίσματα της πολυκατοικίας που μένει, ήταν πάντα σκοτεινό. Ήξερε πως ακί έγινε μια γυναίκα μοναχή. Την είχε συνεντήσει αρκετές φορές στην είσοδο. Δεν την υπολόγισε πάνα από εξητησέντα χρονών, με της είχε κένα εντόπιση η αδυναμία, τα τριμμένα ρούχα, τα χοντρά γυαλιά και η μελαγχολία, που ήταν χαμένη στο πρόσωπό-της και τόνιζε από πολύ τη σιωπηλή-της αξιοπρέπεια. Βέβαια η κυρία Μάρια τη χαρητούσε και της γλυκομιλούσε πάντα, με ακίνη της απαντούσε συγκερατημένα. Ακ' ότι κατάλαβε δεν δούλεκε. Όμως κέτι της έλεγε πως αυτή η γυναίκα ήταν καλομαθημένη στα νάτια-της. Κι απορούσε από πολύ τις χαμηνάτιες νύχτες, βλέποντας το παράθυρό-της πάντα σκοτεινό. Κάποιος σκέψαις φυσικά κερνούσαν ακ' το μυαλό-της, με δεν τολμούσε να της και ούτε στον αυτό-της, φέσου:

– Ήταν μια καγερό χαμηνάτιη βραδιά. Τη συνέντησε στο δρόμο-τους με μια κοντή ζακέτα και τυλιγμένη σ' ένα σάλι. Μπήκαν μαζί στο διάδρομο του σπιτιού. Χαριτωσθηκαν και κεληνοχτίσθηκαν. Εκείνη μπάει στο σπιτί-της, με δεν άναψε το φως. Η κυρία Μάρια φυσικά το πρόσεξε και η κερρή υποψία δάγκωσε την ψυχή-της. Κείνες τις μέρες είχαν πάει οι αποδείξεις του ρεζιματος. Εκτέθηκες πως ίσως δεν είχε να πληρώσει και της το έκοψαν. «Με κότε δεν είδα φως σ' αυτό το σπιτί», έλεγε στον αυτό-της ανεβαίνοντας στο διαμέρισμά-της. Αλλά θέλησε να βεβαιωθεί. Παρακολούθησε. Κατέβηκε με κροσσοχή. Ξανακατέβηκε.

Και βεβαιώθηκε πως, η γυναίκα εκείνη, καθόταν σκοτεινά. Η κυρία Μαρία δεν ενδιαφέρεται για τα οικογενειακά και τη ζωή των συγκατοίκων και των γειτόνων-της. Ωστόσο για τη δυστυχισμένη αυτή γυναίκα ήθελε να μάθει, για να απλώσει το χέρι σ' έναν άνθρωπο που ένιωθε πως υπέφερε και δε μιλούσε. Όμως την έφερνε σε δύσκολη θέση η συγκρατημένη στάση-της. Αλλά δεν μπορούσε να την αισθάνεται χωρίς φως, ασφαλώς και χωρίς ζέστα... και δίχως άλλο με πολύ λίγο φαγητό. Σκέφθηκε... σκέφθηκε. Θυμήθηκε κι αποφάσισε.

Πάνω στο πατάρι είχε φυλαγμένη μια λάμπα πετρελίου από κείνα τα χρόνια. Της θύμιζε τα περασμένα-της και πιά πολύ την κατοχή... τότε που την άναβε χαμηλά-χαμηλά και την έβαζε σε μια γωνιά για να μην αντιφέγγει. Από τότε δεν την ξαναχρησιμοποίησε φυσικά. Σχεδόν την είχε ξεχασμένη. Μα τώρα... «Τι καλά έκανα και δεν την πέταξα» σκέφθηκε. Πόσο χάρηκε η κυρία Μαρία που την βρήκε γερή με το γυαλί και το φυτίλι. Την άλλη μέρα αγόρασε καθαρό πετρέλαιο, τη γέμισε και περίμενε να βραδιάσει. Δεν ήθελε να την δει κανείς και να καταλάβει. Βέβαια αναλογιζόταν πως θα το δεχτεί. «Η κάθε ανθρώπινη ψυχή είναι μια πόρτα κλειστή που πρέπει να προσέξεις πολύ, όταν πιας να την ανοίξεις», σκεφτόταν. Μα είχε πάρει την απόφασή-της. Σα νύχτωσε καλά και κύλησε η ώρα έβαλε τη λάμπα και το μπουκάλι με το πετρέλαιο στην τσάντα για τα ψώνια, πήρε ένα κουτί σπρίτα και το φακό στο χέρι και χτύπησε την πόρτα-της. Στο πρώτο-της χτύπημα δεν απάντησε. Η κυρία Μαρία δεν ήξερε ούτε τ' όνομά-της, μα δεν θα ήθελε και να φωνάξει, για να μην καταλάβει κανείς. Χτύπησε πιά δυνατά κι επίμονα. Ακουστήκαν τα βήματά-της κι η ασθενική-της φωνή:

– Ποιός είναι;
– Ανοίξτε σας παρακαλώ. Πρέπει κάτι να σας μιλήσω.

Η πόρτα άνοιξε και το φως της κεντρικής εισόδου φώτισε το σκοτεινό σπίτι και τη γυναίκα που στεκόταν ωχρή στην πόρτα-του. Φορούσε τη ζακέτα και ήταν τυλιγμένη στο σάλι, όπως και στο δρόμο. Η κυρία Μαρία ταραχτήκε. Τώρα έβλεπε καλά. Ούτε φως, ούτε ζέστη. Συγκράτησε την ταραχή-της και τη ρώτησε.

– Μπορώ να περάσω;
– Περάστε.

Όμως, εκείνη, δισταζε να κλείσει την πόρτα. Η αμηχανία και η ταραχή-της, έκανε την κυρία Μαρία πιά αποφασιστική. Μπήκε, έσπρωξε την πόρτα πίσω-της, άναψε το φακό και της μίλησε.

– Μη στεναχωρείστε. Δε γνωρίζομαστε παρά από μια καλημέρα και λίγα λόγια τυπικά. Μα ο άνθρωπος φαίνεται απ' την όψη και τη στάση-του. Κι εγώ εκτίμησα τη σιωπή και την αξιοπρέπεια-σας. Όλοι περάσαμε δύσκολες ώρες στη ζωή-μας. Και σε μας ήρθε στιγμή που δεν είχαμε να πληρώσουμε το φως... Σας παρακαλώ δεχθήτε-με σαν φίλη... Σας παρακαλώ κρατήστε αυτή τη λάμπα και το πετρέλαιο. Δε μπορώ να σας νιώθω στο σκοτάδι... Κρατήστε-τα, σας παρακαλώ.

Εκείνη δεν μίλησε. Η κυρία Μαρία κατάλαβε. Δε μπορούσε να μιλήσει. Χωρίς να περιμένει έβαλε τη λάμπα σ' ένα τραπέζι, που διέκρινε με το φακό-της, και την άναψε. Τότε αντίκρουσε την πληγωμένη αξιοπρέπεια και το βαθύ πόνο. Τα μάτια ήταν γεμάτα δάκρυα. Τα χείλη έτρεμαν. Μα την κοιτούσε σιωπηλή. Η κυρία Μαρία συνέχισε με συγκίνηση.

– Όποιος δεν έχει περάσει στη ζωή-του δύσκολες ώρες εκείνος μόνο δεν μπορεί να σας καταλάβει. Δεν ξέρω τίποτα για σας, μα σας ένιωσα κλεισμένη στον πόνο-σας, γιατί έτσι αισθάνθηκα κάποτε κι εγώ...

Της μιλούσε πειστικά, κι ας μην είχε περάσει ποτέ-της μω τέτοια ανέχεια και δυστυχία. Μα ήθελε να την πλησιάσει, να σπάσει την απόσταση ανάμεσά τους.

– Σας ευχαριστώ... σας ευχαριστώ πολύ, ψιθύρισε εκείνη.

Πήρε στα χέρια-της τη λάμπα, προχώρησε στο μοναδικό δωμάτιο του, σπιτιού και την έβαλε στο τραπέζι. Η κυρία Μαρία την ακολούθησε. Στο φως που χύθηκε είδε τα παλιά έπιπλα που πρόδιναν τα περασμένα. «Καλά είχα καταλάβει», σκέφτηκε. Όμως την άκουσε να της λέει ευγενικά:

– Καθείστε.

Κάθισε μηχανικά. Για μια στιγμή έχασε τα λόγια-της. Η παγωνιά του σπιτιού την τύλιξε και την τρόμαξε. «Πώς ζει αυτή η γυναίκα εδώ μέσα!... Έχουν τάχα οι θύμισες των περασμένων, που κλείνουν αυτά τα έπιπλα, τη δύναμη να την κρατήσουν στη ζωή;» αναρωτιόταν. Της φάνηκε σαν να περίμενε καρτερικά το θάνατο κι ανατρίχιασε. Μα ήθελε να μάθει για να την βοηθήσει, για να την πλησιάσει, να γίνει φίλη-της. Κι εκείνη της μίλησε. Της μίλησε γιατί το αιστάνθηκε σαν ανάγκη και υποχρέωση σ' εκείνη που ακάλεστη της έφερε το φως. Κι η κυρία Μαρία άκουγε και ζούσε την ιστορία-της.

...Όπως είχε καταλάβει η γυναίκα αυτή ήταν στα νιάτα-της καλομαθημένη. Ο πατέρας-της ήταν μεγαλέμπορος. Ανάθρεψε και μόρφωσε τη μοναχοκόρη-του σύμφωνα με τις αντιλήψεις της εποχής-του και της τάξης-της. Τελείωσε ελληνογαλλικό σχολείο, έμαθε λίγο πιάνο και προετοιμαζόταν για ένα καλό μέλλον. Όμως ο πατέρας, σε μια επιχείρηση που έκανε για να κερδίσει περισσότερα, καταστράφηκε. Απ' τη στεναχώρια-του, έπαθε συγκοπή. Τότε εκείνη ήταν ακοιστριών χρόνων. Το πρόβλημα της επιβίωσης ορθώθηκε μπροστά-της. Έπρεπε να ζήσει και τον εαυτό-της και τη

μητέρα-της. Το μόνο όπλο που είχε ήταν η ξένη γλώσσα. Βέβαια τα μαθήματα αυτά αποδίδουν, μα δεν εξασφαλίζουν τίποτα για το μέλλον. Αυτό το σκεφτόταν, κι είχε να φροντίσει και τη μητέρα που έπαθε συμφόρηση. Αναγκάστηκαν να πουλήσουν και το σπίτι. Μα τα περισσότερα χρήματα πήγαν σε κλινικές και γιατρούς. Όταν πέθανε κι η μητέρα, ρίχτηκε να βρει μια δουλειά για να εξασφαλίσει μια σύνταξη και περίθαλψη. Αγωνίστηκε. Χτύπησε πόρτες που τις της έκλειναν. Αντιμέτωπος εργοδότες που της ρίχτηκαν... κι άλλους που δεν της έβαζαν ένσημα. Όταν πιά ήταν σαρανταπέντε χρόνων, βρήκε μια δουλειά σταθερή. Κρατούσε τη γαλλοελληνική αλληλογραφία ενός εμπόρου. Μα ο μισθός ήταν μικρός, και διατηρούσε και δύο-τρία μαθήματα για περισσότερα δεν της έμεναν ώρες. Αυτά τα χρόνια που δούλεψε, έτσι, ήταν τα καλύτερα της ζωής-της ύστερα απ' τα νεανικά. Δούλευε και πίστευε πως θα είχε και μια σύνταξη. Είναι τόσο μεγάλο πράγμα η ελπίδα στη ζωή! Όμως στα 55 χρόνια έπαθε αποκόλληση του αμφιβληστροειδούς κι έχασε το ένα-της μάτι. Σε λίγο παρουσίασε μεγάλη μυωπία και το άλλο. Ο εργοδότης-της τη φρόντισε. Αυτό το θυμόταν με συγκίνηση. Όμως δε μπορούσε να δουλέψει πιά. Πήρε μια μικρή σύνταξη αναπηρίας. Μ' αυτή ζούσε, αλλά δε μπορούσε να έχει ούτε φως, ούτε θέρμανση. Κάποιες παλιές-της μαθήτριες κάποτε τη θυμόταν. Όμως αυτό πολύ λίγο μπορούσε να βελτιώσει την κατάσταση.

...Είχε πια στην κυρία Μαρία την ιστορία-της με τρεμάμενη φωνή, μα χωρίς δάκρυ. Κι εκείνη δεν τη διέκοψε με καμιά ερώτηση. Την άκουγε με βαθιά συμπόνια. Σύγκρινε τη θέση της με τη δική-της. Σύγκρινε τη σύνταξη που έπαιρνε αυτή, απ' τον άντρα-της, μ' αυτή που έπαιρνε εκείνη κι ένιωθε μια αγανάκτηση και κάτι σαν ντροπή. «Δούλεψε... πάλεψε... αγωνίστηκε κι εξασφάλισε ένα κομμάτι ψωμί... κι ένα σπίτι χωρίς φως... χωρίς ζέστη... παγωνιά και μοναξιά», σκεφτόταν όσο την άκουγε. Όμως εκείνη σταμάτησε τις σκέψεις-της.

Με συγκίνησε πολύ το ενδιαφέρον και η χειρονομία σας. Με σκεφθήκατε όπως και κάποιες παλιές-μου μαθήτριες. Σας ευχαριστώ μ' όλη-μου την ψυχή, αλλά σας παρακαλώ να μην το επαναλάβετε. Δεν θέλω να σας επιβυρώνω. Δεν θέλω να επιβυρώνω κανένα.

Η κυρία Μαρία ταράχτηκε σύφωνα. Δύο δάκρυα κέλησαν απ' τα μάτια της.

— Σας παρακαλώ δεχτείτε με σαν φίλη-σας, αφού δεν θα μπορούσα να 'μαι μαθήτριά-σας. Σας παρακαλώ δώστε μου τη χάρη να έρχομαι κάπου - κάπου να σας βλέπω και να σας φέρονε αυτό το φως. Θα ήθελα να κάνω πολύ περισσότερο για σας, τώρα που ξέρω πόσο αγωνισθήκατε και πόσο αδικηθήκατε στη ζωή-σας. Αφήστε με να κάνω ότι μπορώ. Σας το ζητώ για χάρη.

Εκείνη συγκινηθηκε. Τα δακρυομένα μάτια που την κοιτούσαν παρακλητικά μίλησαν στην ψυχή της για την αδικία της γυναίκας που της πήγε το φως.

— Σας ευχαριστώ. Είναι η πρώτη φορά που μου λένε πως αδικήθηκα στη ζωή-μου, φθούρια.

...Σε λίγο η κυρία Μαρία έφυγε γεμάτη από καινούργια συναισθήματα και σκέψεις για τους ανθρώπους, την κοινωνία, τη ζωή. Ενιωθε μέσα της ένα καινούργιο φως. Όταν τη δέχτηκε η ζωοτασία του σπιτιού της αιστάνθηκε την αγωνιά του δικού της να την κυλίει και να της σφίγγει την καρδιά. Μηχανικά άνοιξε το ραδιόφωνο. Η φωνή του εκφωνητή ακουγόταν ψυχρή και μονότονη:

— Η επιτροπή συνεχίζει τις ενέργειες για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σ' όλο τον κόσμο.

Το έκλεισε μ' αγανάκτηση. «Όχι δε μπορούμε να μιλούμε για ανθρώπινα δικαιώματα όταν οι άνθρωποι στερούνται αυτά που επόχτησαν με την δουλειά και το μάχθη σ' όλη τους τη ζωή σκέφτηκε. Μα ένιωσε μια άσανοποίηση γιατί θα μπορούσε ν' αλλοιωσε το χέρι της σ' ένα τόσο εδωπημένο άνθρωπο... Κι αιστάνθηκε σε να έφερε, ακείνη, στη δική της ζωή το φως μιας αλήθειας που δεν ήξερε.

Γρηγόρης ο δημοκράτης

Της Σούλας Ροδοπούλου - Ρόζου

Ο Γρηγόρης, ο φίλος-τους, αγαπούσε την πολιτική. Όπου βρισκότανε μόνο για πολιτικά ήθελε να μιλάει. Μα κηδεία ήτανε, μα γάμος, γέννηση, βάφτιση, χορός, δός-του αυτός...

— Λοιπόν τι έχετε να πείτε για το Βιετνάμ;

— Τα είπαμε, Γρηγόρη, τα είπαμε.

— Δεν πρέπει να σταματάμε να τα λέμε, να φωτιζουμε όλες τις πτυχές του βρωμερού αυτού καλέμου.

— Εντάξει βρωμερός. Βούρκος σωστός. Η Αμερική θα φάει τα μούτρα-της.

— Πώς δε μας κουβάλησαν κι εμάς οι σύμμαχοι, όπως τότε στην Κορέα... Αμ! δέ... θα τους έτριζα τα δόντια. Θα τίνιζα την πρεσβεία στον αέρα.

— Καλά, Γρηγόρη, κρατήσου...

Χορό έκανε στο σπίτι-της η 'Αλκισθη. Ο Γρηγόρης πρώτος και καλύτερος. Μεγάλος χορευταράς! Μπορούσε να χορέψει και σ' ένα τετραγωνικό πόντο. Έκανε και κάτι φιγούρες καλιομοδίτικες, γιατί ήταν αρκετά μεγαλύτερος και κέβαινε για ρετρό. Του άρεσαν τα χειροκροτήματα κι ο έπαινος. Απ' αυτά είχε όσα ήθελε, όσα τράβαγε η ψυχή-του. Έσπαζαν τα χέρια της 'Αλκισθης και της παρέας.

Πότε - πότε καθόταν για λίγο ν' ανασάνει. Δεν είχανε την ευκαιρία...

— Τι θα γίνει βρε παιδιά με τη· Μκιάφρα;

Κείνη τη στιγμή ένας κεφτές φρακάριας στον

φάρυγγα της οικοδόσκουνας. Τον αθεόφοβο! Επίτηδες το κάνει. Μερικόν κόπτηε η διάθεση να κάνει κατά το μπουφέ να συνεχίσουν το φαγοπότι.

— Δεν σας νοιάζει λέτε. 'Αμ! ό,τι γίνεται μακριά έρχεται και κοντά.

Πετάχτηκε ο Περικληής.

— Τι λες, Γρηγόρη, θα λύσεις απόψε το Μκιάφρα;

— Αυτή η αδιαφορία-μας, θα μας φάει. Για τίποτα δε μας νοιάζει. Η Λατινική Αμερική έχει μαρτυρήσει απ' τις δικτατορίες. Πεινάει ο κόσμος, βασανίζεται και μεις τίποτα. Έτσι κι έχνα τη δημοκρατία στη χώρα-μου θα τά 'πανα όλα σκόνη. Σαν και μένα λίγοι είναι.

— Έλα, κιάς τώρα κι όταν έρθει η ώρα τα λέμε. Το ξέρουμε, πως είσαι φοβερός δημοκράτης. Τα λες χίμα και σταράτα. Απόψε χορεύουμε. Ο Περικληής του έδωσε ένα φένο κοκκινέλι.

• • •

Η δικτατορία χτύπησε τη χώρα. Η 'Αλκισθη οργανώθηκε. Ανώτερα στελέχη, τη ρώτησαν αν ξέρει κανέναν άνθρωπο εγγυημένο πατριώτη να μπει στην οργάνωση. Είχαν ανάγκη από ανθρώπους. Η 'Αλκισθη σκέφτηκε αμέσως το Γρηγόρη. Αυτός κοβότανε για τη δημοκρατία. Νά, που ήρθε ο καιρός για να δράσει. Να δείξει το κουράγιο-του και τη λεβεντιά-του.

— Θα σας απαντήσω σε δυό μέρες, είπα στους αγωνιστές.

Ο σύνδεσμος της άφησε ένα κάκο προκηρύξεις. Κάθισε και διάβασε το περιεχόμενο. Ανατρίχιασε. Έγραφαν πάλι γι' άλλου είδους βασανιστήρια, που γινότουσαν στην Ασφάλεια και στην Ε.Σ.Α. Ηλεκτροσόκ στα γεννητικά όργανα και βιασμός αντρών με γκλόμας. Ένωσε αφάνταστη στενωχώρια. Όλη τη νύχτα δε μπορούσε να κλείσει μάτι. Σκεφτόταν εκείνους τους βασανισμένους. Νά, λοιπόν, που η πατρίδα-της έγινε χώρα της Λατινικής Αμερικής. Αν πιάσουν κάποτε αυτή, θ' αντέξει όλα τούτα τα μαρτύρια; Μωρέ θα δώσει κι αυτή ήλιο. Θ' αμνηθεί. Καλύτερα να τη σκοτώσουν μιά και καλή. Να καθίσει να τη βασανίσουν... 'Ε! όχι του κερατά. «Να χαθώ μωρέ, αλλά να χαθεί και κάποιος άλλος». Παλιά σαν ήταν παιδί λυσοσύσε απ' το κακό-της, όταν την έδερναν άλλα συνομήλικα στο παιχνίδι ή και μεγαλύτερα παιδιά. Χυμούσε ακράτητη και δεν υπολόγιζε τίποτα. Σαν τέλειανε το κακό παραξενεύταν για το μαυρισμένο μάτι-της, το σχισμένο μπράτσο-της ή το χτυπημένο γόνατο. Πότε έγιναν όλες τούτες οι πληγές και δεν αιστάνθηκε τίποτα!

Θυμήθηκε τους Εβραίους στο Β' κόσμο. Τόσα εκατομμύρια να τραβήξουν αδιαμαρτύρητα στο θάνατο... Πόσο χάρηκε εκείνους τους επαναστατημένους στο Γκέτο της Βαρσοβίας!

Ο φόβος της έδινε σύνεση. Μοίραζε τις προκηρύξεις μ' ακάλυπτη μυστικότητα. Βέβαια, ο Γρηγόρης, θά 'ταν πρόθυμος να βοηθήσει, αλλά πως να του τη φέρι χωρίς να φανεί, πως είναι κι η ίδια οργανωμένη; Σκέφτηκε πολύ. Έπρεπε πρώτα να τον δοκιμάσει. Την άλλη μέρα έκλεισε μια προκήρυξη σ' ένα φάκελλο και πήγε σπίτι-του. Είχε καιρό να τον δει σε παρέα. Συγκεντρώσεις δεν κάνανε

ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ χαρακτήρων του καιρού μας

(Δοκίμιο)

Ο ΦΙΛΑΡΕΣΚΟΣ

Του Γιώργου Παπαστάμου

‘Αχ, αυτός ο bellus homo, ο αγοραίος τω ήθει, της αγοράς το περίτρημμα, ο δανδής, ο μόρτης, ο περιπαθής γόης, πόσο φτηνός και επιπόλαιος άνθρωπος είναι!

Θέλει να θέλγει πάντα και να θέλγεται. Ναι, μένει δούλος της φιλαρέσκειάς-του, και γυρεύει να επισύρει την προσοχή των άλλων για τον εαυτό-του. Αλήθεια ο φιλάρεσκος είναι κατάφορτος ματαιότητα. Κι ενώ για μια στιγμή σε γοητεύει λίγες ώρες περνούν και σε απογοητεύει... το χαμηλό-του βάθος ή καλύτερα η άβαθη συνειδησή-του.

Αυτό το διαισθάνεται, ο φιλάρεσκος, γι’ αυτό κι έχει μικρή εμπιστοσύνη στον εαυτό-του. ‘Ό,τι του λείπει, ό,τι δεν έχει μέσα-του, το δανειζεται από την ομορφιά! Και κάθε τόσο δοκιμάζει και σφυγμομετράει, την κοινή γνώμη, για να πληροφορηθεί σίγουρα πως αξιολογεί την εμφάνισή-του. Είναι μ’ άλλα λόγια όλος επιφάνειες. Θέλει να λάμπει· όσο κι αν ξέρει, πως ό,τι λάμπει δεν είναι, παρά σε λίγες περιπτώσεις, χρυσός.

Ο φιλάρεσκος λοιπόν είναι έμπλεος μετριότητων και τις πιό πολλές φορές, καταφρονητής του Πνεύματος, και αιώνιος εραστής των εμφανίσεων.

Αχόρταγος, άπληστος και ανικανοποίητος στις ποικίλες παρουσιάσεις των επιδερμικών-του προσόντων, ζει με πολλή ένταση την αξιολύπητη αυταρέσκειά-του.

Κυνηγεί χίμαιρες· τα σύντομα και αμφίβολα φώτα. Αγαπά το εφήμερο, το πρόσκαιρο, το ρευστό. Ακολουθεί τους αμφίροπους δρόμους του συρμού· και εναλλάσσει τα αβρά συναισθήματά-του, σύμφωνα με τα στιγμιαία γούστα της μόδας. Μισεί θανάσιμα τους περιφρονητές-του· και κατά βάθος ανήκει στους εξώστρεφους μειονεκτικούς τύπους.

ούτε διασκεδάσεις. Στο δρόμο ανταμώνανε. Ήταν εγκάρδιος και θλιμμένος. Με την καλημέρα δεν έλεγε πιά: «και πώς τη βλέπετε την πολιτική κατάσταση», για ν’ αρχίσει την πολιτική-του εκτόνωση.

Ήταν απόγευμα σα χτύπησε το κουδούνι του σπιτιού-του. Την υποδέχτηκε με τις ριγέ μπιτζάμες-του. Πώς αντιπαθούσε τις ριγέ μπιτζάμες! Αυτή είχε απαγορεύσει στον άντρα-της τέτοια μπιτζάμα. Η ριγέ μπιτζάμα είναι αντισρωτική. Η Σοφία – η γυναίκα-του – παρουσιάστηκε γεμάτη ρόβελι στο κεφάλι.

– Γειά-σου Γρηγόρη, γειά-σου Σοφία. Χαθήκαμε βρε παιδιά! Τι κάνουν τα κορίτσια-σας;

– Καλώς την ‘Αλκιστή! Καλώς-την! Τι νέα έχεις απ’ τον άντρα-σου; Τι κάνει η επαρχία;

– Η επαρχία έχει πιό πολύ κουράγιο από μερικούς εδώ.

– Πήρες το δίπλωμα στα γερμανικά;

– Αμ πώς! Γινότανε να μην το πάρω; Μ’ άριστα κιάλας. Κορδώθηκε ο Γρηγόρης και πήγε να φέρει το κορνεζαρισμένο δίπλωμα. ‘Άλλη μανία και τούτη πολλών συνανθρώπων-της. Κάποιος γνωστός-της είχε πήξει το γραφείο-του με κάθε είδους διπλώματα. Απ’ του Πανεπιστημίου μέχρι του Ερυθρού Σταυρού και των προσκόπων.

– Γρηγόρη έχω κάτι να σου πω. Μου συνέβη κάτι περίεργο σήμερα. ‘Όταν γύρισα απ’ τη δουλειά-μου βρήκα κάτω απ’ την πόρτα τούτο το φάκελλο. Τον ανοίγω και βρίσκω μια προκήρυξη. Τη διάβασα κι έφριξα. Στην έφερα να τη διαβάσεις κι εσύ. Είσαι ο μόνος φίλος, που μένεις κάπως

κοντά-μας. Βλέπεις ο Τάσος δε θά ‘ρθει αυτή την βδομάδα στην Αθήνα.

Ο Γρηγόρης την πήρε σιωπηλός. Την ξεδίπλωσε κι άρχισε να διαβάσει. Τον παρακολουθούσε η ‘Αλκιστή. Είχε γίνει κατάχλωμος. Τα χέρια-του έτρεμαν σαν των ναρκωμανών, πού ‘χε δει σ’ αμερικάνικες ταινίες. Αναζήτησε μια καρέκλα και σωριάστηκε. Δεν είχε το θάρρος να φτάσει το διάβασμα ως το τέλος. Γρήγορα σα μανιακός άρχισε να τη σκίζει σε μικρά - μικρά κομματάκια.

– Μη για το θεό ‘Αλκιστή, μην πιάνεις τέτοια πράγματα. Μπορεί νά ‘ναι παγίδα. Να τό ‘κανε η Ασφάλεια για να σε πιάσει.

– Μωρέ, γιατί την έσχισες; Μια προκήρυξη φοβάσαι να διαβάσεις; Ξέχασες, που μας έλεγες, πως θε νά ‘βαζες φωτιά στο σύμπαν, αν η χώρα-σου γινότανε Γουατεμάλα;

– Τά ‘λεγα, τά ‘λεγα, αλλά τώρα τα ξελέω. Είναι πολύ επικίνδυνα τα πράγματα. Θα βγάλω γω το φίδι απ’ την τρύπα;

– Είσαι ανθρωπάκι απ’ τα λίγα. Πανάθεμά-σε, μού ‘κανες και το σκληρό δημοκράτη. Αν οι περισσότεροι ήταν σαν εμένα, «μαύρη είν’ η νύχτα στα βουνά». Γειά-σου μεγάλε δημοκράτη! Μεγάλε αγωνιστή! Μας είχες ταραξει τ’ αυτιά με τους ηρωισμούς-σου και τους οικτιρισμούς-σου (!) Καλά λένε: «όπου ακούς πολλά κεράσια κράτα μικρό καλάθι».

Το φύσαγε και δεν κρύωνε η ‘Αλκιστή. «‘Αι τον άτιμο, άμα του ξαναπώ καλημέρα να με φτύσουν», μονολογούσε. «Τον κερατά!» Δεν μπορούσε να χωνέψει το χάλι-του.

Στην αρχή θαρρεί, μετά το πιστεύει απόλυτα πως μόνο οι εκπρόσωποι θα τον λυτρώσουν και θα κλείσουν τις χαινούσες πληγές της τραυματισμένης αθρόαλευτα ψυχής του, από κάποιο πόνο κρυφό και ανεξιχνίαστο.

Πό πολύ κομψός διαχυτικός, ερωτικός και αληθινά φιλάρεσκος είναι όταν φιλοσοφεί με ρηχότητα και θέλει να δικαιολογεί το παρόν, ν' ακυρώνει το παρελθόν και ν' αθκώνει για οτιδήποτε το μέλλον.

Η κάθε του περιπέτεια κάθε άλλο παρά γαλήνια και ήρεμη είναι. Μια και είναι περιπέτεια της καρδιάς, περνάει από πολλές φουσκοθαλασσιές κι άγριες τρικυμίες μέσα στο πέλαο της ζωής. Ωστόσο η ψυχή του στην οποία τέτοια περιπέτεια, μένει στωική και ασάλευτη σχεδόν ψυχή. Ενώ η καρδιά του στέκει πάντα ζεστή από την ανταύγεια της εξωτερικής του μορφής και επιτήδευσης, χλευάζοντας και περιπαίζοντας τους πάντες και τα πάντα με την ανεκδιήγητη ασάθειά της.

Η αμφίσηση του φιλάρεσκου, είναι προσεγγιμένη για να γίνεται αξιοκρόσεκτη. Ωστόσο, φορές φορές, φτάνει να καταναίει αξιοπερίεργη κι άλλοτε αναξιοπρεπέστατη, τόσο, που να εγγίζει τα όρια της γελοιοτητας. Γιατί στο ντύσιμό του ο άνθρωπος αυτός, αρχίζει όλο από το σύνθετο, ποτέ από το απλό, το ταπεινό, το απείρητο και το σεμνό.

Έτσι δεν αρχει ο φιλάρεσκος να παρουσιαστεί ενωπίον-σας παρδαλοντιμένος παλιότσος, κι άμα είναι γυναίκα βαρυφορτωμένη παλιά λατέρνα, με μύρια χρωματιστά χάμουρα και γυαλιστερά μπιχλιμπιδία. Ωστόσο, αυτή θεωρεί τον εαυτό της έλοχη ομορφιά, μόλις που δραπέτευε από τη χρυσορόδινη πινακοθήκη των γοητευτικών καλλονών της Μπέλ Ερόκ, ή μορφή ζωντανή που έφυγε από κάποιο πίνακα του Λανγκερ.

Ο φιλάρεσκος αγωνιά πάντα για να βρει τρόπους και τους πιο εξωφρενικούς, ακόμα, για να προβάλλει ή να «περιφρουρήσει» την ομορφιά του. Όπου σταθεί, όπου βρεθεί, θέλει να τον προσέχουν και γι' αυτόν ολόενα να μιλάνε. Βάζει το κισσοστέφανο της αυταρέσκειας στο κεφάλι του και παίρνει τις πλατιές στράτες του κόσμου.

Η αρετή του είναι η κόμη του, τα βαμμένα χείλη, το όποιο χάρισμα της υπέροχης ομορφιάς, που ξεγελά την ανθρώπινη αθλιότητα. Η ηδυσάθεια, ο αισθησιασμός, η προκλητική κομψότητα, είναι οι βαθύτεροι σκοποί της ψυχικής του ζωής. Μια ερωτότροπη διάθεση κυριαρχεί στη σκέψη του, και μια επιθυμία και μόνη τον κρατεί κοντά στους ανθρώπους· η επιθυμία του να αρέσει!

Η χαχαρίδα γυναίκα, ιδίως αυτή, από τη στιγμή, που θα χάσει την εκθαμβωτική καλλονή της και τη δυνατότητα για κοκεταρία και για πάντα νέες συγκινήσεις, απότομα, σχεδόν αμέσως, γηράσκει. Η γοητεία της ήταν η ύπαρξή της. Και την όποια αυταπάτη είναι αδύνατο να τη ριζεί πέρα απ' τους ανθρώπους. Φορές ακολουθεί το δρόμο που στερνά ακολουθούσε η Λιαν ντε Που, αποσιώρεται από τα εγκόσμια και συγκινημένη περιβάλλεται το μοναχικό σχήμα και δίνεται στο θεό ως το θάνατο. Το δόσιμο αυτό γίνεται σε εξαιρετικές περιπτώσεις, κι ύστερα από στιγμές απόγνωσης· όταν η φιλάρεσκη γυναίκα – παλιά Μαγδαληνή – συνειδητοποιήσει την απόλυτη πτώση της ομορφιάς και την απαίλεια των νεανικών θριάμβων της εκτυφλωτικής της απαιότητας.

Ωστόσο, για τον φιλάρεσκο άνθρωπο, αυτό είναι ένα φαινόμενο σπάνιο. Συνήθως του είναι εντελώς αδύνατο, ως τα βαθιά του γεράματα, να ξεκάνει και ν' αρνηθεί τους δεσμούς του με την αιώνια φυσική δοξοκοπία του, να προβάλλει ότι ίχνη ωραίου του έμειναν με μια ιδιαίτερη τώρα τάση στις ποικίλες μεταμορφώσεις. Έτσι, δέσμιος των τέρψεων και απολαύσεων και της τύρβης του εγκόσμιου βίου, στέκει ανήμπορος να ξεγλυστρήσει σε μιάν άλλη μακαριότητα υπεργήτων και μεταφυσικών κόσμων.

Δεν αρνείται, λοιπόν, και δεν καταφρονεί ως τη στενή του πνοή το σώμα. Άγνωστος σοφός παραμένει αείποτε ο εξωτερικός εαυτός του. Αυτός και μόνο και κανένας άλλος. Και ο θεός του είναι ο καθρέφτης του. Χωρίς καθρέφτη, δεν μπορεί να μάθει την αξία των «αρετών» του, που εξαρτάται από τον αριθμό των ρυτιδών του. Γιατί, όλες οι αρετές του, είναι καθαρά εξωτερικές και συνεπώς γήινες.

Για τον φιλάρεσκο στους πολύτιμους λίθους, στα σπάνια κοσμήματα και στα πανάκριβα τιμαλφή, κρύβονται οι μεγαλύτερες δόξες της ανθρωπότητας.

Το ανέκφραστο, είναι γι' αυτόν μόνο η Ομορφιά. Αυτή πιστεύει, αυτή λατρεύει, αυτή θεοποιεί. Πέρα από αυτό, το ανέκφραστο, δεν υπάρχει τίποτα. Κι ο φιλάρεσκος νομίζει πως αυτός μόνο είναι προορισμένος να το εκφράσει. Όταν αδυνατεί η φύση να του προσφέρει τέτοιες δυνατότητες εκφράσεως, χρησιμοποιεί τα γνωστά παντοειδή μέσα από το σοφάντισμα του προσώπου, με ποικιλία χρωμάτων, ως τον ραντισμό της κόμης με αρύματα αρυμάτων.

Ο φιλάρεσκος, είναι σαν τον πρωτόγονο στην επιλογή των χρωμάτων και των πλουσιών αποχρώσεών τους. Κυνηγάει πάντα το φανταχτερό, το περίτεχνο, το ζωντανό και πλούσιο σε φωτισμούς χρώματος. Ό,τι ταπεινό, φτωχό, μίζερο, αφώτιστο, τ' αχεχάνεται και το θεωρεί λάθος της ζωής, πράγμα ασήμαντο, γι' αυτό και απόβλητο.

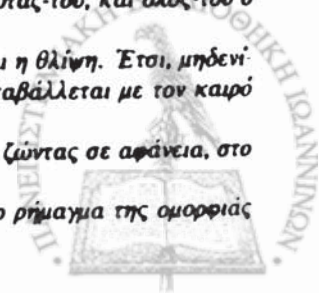
Η «αιωνιότητά» του, στηρίζεται στο χρώμα. Όταν αυτό ξεθωριάζει αχρυσβύνεται και η φιλαρέσκεια και ο δύστυχος φιλάρεσκος φυλλορροεί.

Έχασε, λοιπόν, ο φιλάρεσκος την ομορφιά; Έχασε το παν. Εκεί στα μύχια βάθη της ομορφιάς, ανθεί ο ρομαντισμός του, εκεί λάμπει η χαρά του, εκεί γεννιέται, τρέφεται και μεγαλώνει ο έρωτάς του, και όλος του ο βίος.

Με τον αφανισμό και το θάνατο της ομορφιάς, θροναίει μέσα του η μελαγχολία και η θλίψη. Έτσι, μηδενίζεται ολόενα η πιο αβρή, και η πιο άθλια αυτοευχαρίστηση και αυταρέσκεια. Και μεταβάλλεται με τον καιρό χωρίς να το θέλει σε μουσείο.

Ο φιλάρεσκος αποτελεί τη φοβερότερη ζωντανή τραγωδία, σαν ανθρώπινη ύπαρξη, ζώντας σε αφάνεια, στο περιθώριο του θεάτρου της ζωής.

Ο φιλάρεσκος, τότες, θυμάται τα περασμένα του μεγαλεία και φθίνοντας, θρηνεί το ρήμαγμα της ομορφιάς που χάθηκε σαν όνειρο μέσα στην πτώση και στο μαρασμό της ζωής του:

Κάθε όνειρο ομορφιάς σαν ίσκιος ζυμακραίνει
και πίσω τρέχω μάτια να το πιάσω...

★

Τ' αόρατα χέρια του Θεόφραστου ζωγραφίζουν, θαρρείς, ως τα σήμερα το χαρακτήρα του φιλάρεσκου. Είναι ο πανάρχαιος αρεσκείας, που κι αυτός σε ελάχιστα άλλαξε ή μάλλον δεν άλλαξε αυτός, αλλ' ο κόσμος άλλαξε συνήθειες, εκτιμήσεις· το μέτρο και το χρώμα, για να σκιαγραφεί κανείς με αποχρώσεις άλλες, μα σύγχρονες, τον ανθρώπινο αυτό χαρακτήρα. Ωστόσο, το σχέδιο, ο τύπος, το διάγραμμα, το σκίτσο μένει το ίδιο.

Ο φιλάρεσκος του Θεόφραστου έχει μια ιδιαίτερη ψυχοτροπία. Επιθυμεί νά 'ναι αρεστός, ευάρεστος καλύτερα, όχι τόσο στον εαυτό-του, όσο στους άλλους. Ταυτίζεται μ' άλλα λόγια σε πολλά με το χαρακτήρα του κόλακα. Γι' αυτό ο χαρακτήρας αυτός, παρουσιάζεται με γνωρίσματα φιλαυτίας και φιλαρέσκειας, κολακειάς και προβολής θελητήρων και γοητείας.

Ο αρεσκείας, λοιπόν, του Θεόφραστου είναι κάτι μεταξύ κόλακα και φιλάρεσκου. *Ιδού ο Αρεσκείας!*

«Η φιλαρέσκεια, είναι μπορετό να οριστεί σαν μια συνδιαλλαγή μορφής εξαιρετικά ηδονικής, αλλά όχι ως κροετομασία χρήσιμη για τη ζωή.

Ο φιλάρεσκος φανερώνεται ως τέτοιος άνθρωπος: Αν τύχει να δει, από μακριά κάποιο γνωστό-του, τρέχει αμέσως κοντά-του και τον προσφωνεί, χαρακτηρίζοντάς-τον, ως υπέροχο άντρα και του εκφράζει τον μεγάλο-του θαυμασμό. Τον κρατάει φιλικά, με τα δυό-του χέρια και δεν τον αφήνει· και αφού τον συνοδεύει για μικρό διάστημα, τον ρωτάει πότε θα τον δει ξανά· και μόνον όταν τον φορτώνει πανέματα, τον εγκαταλείπει.

Σε περίπτωση, που παρακληθεί ν' αναλάβει μια κάποια διατησία, φέρεται με τέτοιο τρόπο, ώστε νά 'ναι αρεστός όχι μονάχα σ' εκείνον που του ανέθεσε να υποστηρίξει τα συμφέροντά-του, μα και στον αντίδικό-του. Και τούτο για να μη φανεί ότι μεροληπτεί.

Αν μιλάει σε ξένους διατίθενται πως αυτοί, σε σχέση με τους συμπολίτες-του, φανερώνονται στη συνομιλία, που έχουν πολύ δίκιο.

Αν τον προσκαλέσουν σε δείπνο, ζητεί από τον οικοδεσπότη να φέρουν τα παιδιά στην τραπεζαρία· και μόλις μπουνε μέσα, προσέχει, πως μοιάζουν τόσο πολύ με τον πατέρα-τους, όσο μοιάζει το ένα σύκο με το άλλο. Κατόπιν τα παίρνει να καθήσουν κοντά-του και τα φιλεί, και πότε παίζει μαζί-τους λέγοντάς-τους για τό "ασκί" και το "τσεκούρι" και πότε τ' αφήνει να κοιμηθούν πάνω στην κοιλιά-του, όσο κι αν πολύ τονε στεναχωρούνε.

Πολλές φορές συνηθίζει, ο φιλάρεσκος, να κουρεύεται ωραία, να πλένει τα δόντια διατηρώντας-τα λευκά, και να αλλάζει τα ρούχα-του για να τα κρατάει καινούρια, να αλείφεται τέλος με μυρωδικά και αρώματα.

Στην αγορά, συχνάζει στις τράπεζες των χρηματιστών· και παραμένει στα γυμναστήρια, όπου γυμνάζονται οι έφηβοι· κι όταν παρακολουθεί θεατρική παράσταση, πηγαίνει και κάθεται κοντά - κοντά στους στρατηγούς.

Κι αν, ακόμα, δεν αγοράζει τίποτα για τον εαυτό-του, φροντίζει, ωστόσο, για τους φίλους-του, που μένουν σε ξένα μέρη. Έτσι στέλνει: στο Βυζάντιο ελιές, στην Κύζικο λακωνικά σκυλιά και στη Ρόδο μέλι του Υμηττού. Κι όλα αυτά που κάνει τα διηγείται σ' όλους τους συμπολίτες-του.

Φροντίζει, επίσης, ν' αναθρέψει πύθηκο κι αγοράζει παραδεισένιο πουλί, σικελικά περιστέρια, αστραγάλους - κότσια, από ζαρκαδοκόκκαλα και λήκυθους θουριακές ολοστρόγγυλες και σπαρτιατικά στραβοράβδια και κουρτινες πολύτιμες, υφασμένες από πέρσες τεχνίτες.

Έχει και μια μικροπαλαίστρα με κονίστρα και σφαιριστήριο, για τούτο και περιφέρεται παντού για να πείσει τους σοφιστές, τους σπλομάχους και τους μουσικάντηδες να πάνε στο κατάστημά-του για να επι-δείξουν την τέχνη-τους.

Και κατά την ώρα των επιδείξεων αυτός μπαίνει τελευταίος, για να βρεθεί κάποιος από τους συγκαθήμενους θεατές να πει: «Μα, για κοιτάτε, ετούτος είναι ο ιδιοκτήτης της παλαιίστρας αυτής!».

★

Στον φιλάρεσκο κυριαρχεί πάντοτε μια όλο αοριστία και ασάφεια προσδοκία. Τα θέλητρα που ακτινοβολεί η παράξενη ψυχή-του ασκούνται, κάτω από την έννοια μιας έκκλησης πότε ψυχής πότε αβρής, και λεπτότατα θερμής. Παράλληλα η έκκληση αυτή, μπορεί να πάρει την μορφή μιας γοητευτικής εφέλκωσης και μιας έλξης τρυφερής με παθητική πάντα υφή και έκφραση.

Ο φιλάρεσκος, λοιπόν, ανήκει στον διανθρώπινο κοινωνικό κύκλο των φιλαύτων, που ζουν με το σύνθημα: Τα πάντα για τον εαυτό μας· εμείς οι αρεστοί και οι εκλεκτοί κι ο άλλος κόσμος ας χαθεί. Κι αν χαθεί η ράτσα και η φάτσα μας, φούρνος να μην καπνίσει!

Για την Ελληνική παράδοση

Του Γιάννη Παυλάκη
καθηγητή και συγγραφέα

Η παράδοση σ' όλους τους τομείς είναι τα θεμέλια της εθνικής και κοινωνικής-μας υπόστασης. Είναι οι ρίζες.

Χωρίς αυτά τα θεμέλια και τις ρίζες κάθε καινούργιο ή ξένο δεν μπορεί να μας στεγιάσει. Κίνδυνος να χάσουμε την ελληνική φυσιογνωμία-μας, την τέχνη-μας, τα έθιμά-μας. Να μαραθούμε.

Η έκρηξη της τεχνικής προόδου, η σκατόσχετη αστυφιλία, η μετανάστευση, οι μηδενιστικές τάσεις της εποχής-μας, η τυφλή αντίδραση στην προγονοπληξία, ο ασύνετος πολιτικός μεσσανισμός, ο παρεξηγημένος σφαιροκοιτικός πανευρωπαϊσμός ή διεθνισμός, η «νόσος της ευημερίας» στην καταναλωτική-μας κοινωνία, η υποχώρηση του συναισθήματος και η κυριαρχία της λογικής, το ογκούμενο τουριστικό ρεύμα, η καλλιέργειά-μας σε πλάτος και όχι σε βάθος, ο ξιπασμένος νεοπλουτισμός και σνομπισμός, το κυνηγητό της ποσότητας αντί της ποιότητας, η νοθεία της γνήσιας λαϊκής ελληνικής παραδόσεως, όλα αυτά και άλλα σχετικά υπονομεύουν αργά, αλλά σταθερά, τα θεμέλια των ωραίων και αναγκαίων ελληνικών παραδόσεων. Κάθε τι καινούργιο είναι καλύτερο μόνο όταν στηρίζεται στη γνήσια παράδοση, και την προωθεί με τα σύγχρονα μέσα.

Ένα παράδειγμα: υπάρχουν θαυμάσιες βυζαντινές τοιχογραφίες σε παλιά μοναστήρια ή εκκλησίες. Δυστυχώς πολλοί επίτροποι τις καταστρέφουν για να καινουρκώσουν με αμμοκονίαμα ή να επενδύσουν με μάρμαρο τους τοίχους.

Όλοι οι ξένοι λαοί, σέβονται τη δική-τους παράδοση και διατηρούν στην επιφάνεια και στο βάθος την εθνική-τους φυσιογνωμία. Ό,τι παίρνουν από την ξένη παράδοση το αφομοιώνουν και δεν αφομοιώνονται. Εμείς, που δεν αφομοιωθήκαμε ποτέ, με τόσες ξενικές κατοχές, κινδυνεύουμε σήμερα, σε ειρήνη, να κατακλυσθούμε από τις ξένες επιρροές, δηλαδή τις παραδόσεις των ξένων, που είναι ξένα σώματα στον ελληνικό οργανισμό.

Η αλήθεια βρίσκεται στη μέση: Στην ηθική, συναισθηματική, κοινωνική, καλλιτεχνική-μας ζωή. Ο σεβασμός της παράδοσης είναι το συμπλήρωμα ή παραπλήρωμα της πνευματικής και οικονομοτεχνικής-μας ζωής, όπου η πρόοδος είναι εξίσου αναγκαία, για να μη παραμείνουμε υποανάπτυκτοι. Η πρόοδος πρέπει να είναι νίκη του πνεύματος πάνω στην ύλη και όχι το αντίστροφο. Το φίλτρο της ιστορίας καθαρίζει κάθε-τι το άχρηστο, το άσχετο, το ξένο, το αισθητικά άσχημο από τις παραδόσεις-μας. Η σύγχρονη τεχνική μπορεί να δώσει ποικίλους τρόπους και μέσα, για τη διατήρηση και προβολή σ' όλους τους τομείς των παραδοσιακών στοιχείων του πολιτισμού-μας, που έχουν πραγματική αξία (π.χ. συνδυασμός τεχνικής και αρχιτεκτονικής).

Ιδιαίτερα οι νέοι, επειδή από μέσα-τους ζυπνάζει αυθόρμητα και ίσως κάποτε δίκαια έντονη η τάση της κριτικής του παλιού κι απ' έξω από μας, δέχονται σκληρή, συχνά, την κριτική, την επίπληξη, τον μισονείσμό, αντιδρούν κι αυτοί ρέποντας σχεδόν αποκλειστικά στην εφηβεία προς το νέο, ό,τι νέο, και στο ξένο, ό,τι ξένο, χωρίς να μπορούν συνήθως να επιλέξουν. Δημιουργείται έτσι ένα φαύλος κύκλος κι ένα χάσμα γενεών και παράδοσης με πρόοδο.

Ανάγκη όμως σήμερα, στη δημοκρατικοποίηση της εποχής-μας να βοηθήσουμε πρώτοι εμείς οι γονείς για να γεφυρωθεί αυτό το χάσμα που είναι αμοιβαία αλέθριο, και για τον τόπο-μας απειλητικό. Ξεκινώντας απ' την ειλικρινή παραδοχή και τη σωστή ενθάρρυνση της νεολαίας-μας και χωρίς να απορρίπτουμε τα λαμπρά επιτεύγματα του σύγχρονου πολιτισμού, σ' όλους τους τομείς-του, να ξαναφέρουμε στις ψυχές και στις σκέψεις των παιδιών-μας την αγάπη και την εκτίμηση προς τα παραδοσιακά στοιχεία, που είχαν άλλοτε όταν άκουσαν το παραμύθι του παπού ή παλιές ωραίες ιστορίες του πατέρα. Να συγκινηθούν πάλι από τη μαγεία της παράδοσης, που την αγνοούν, γιατί δεν τη ζουν, και την περιφρονούν γιατί δεν τη γνωρίζουν σωστά, πληρέστερα, γνησιότερα, βαθύτερα, όπως περιφρονεί κανείς λ.χ. την κλασική μουσική, γιατί δεν έχει γοητευθεί από την ουράνια μελωδία-της, και προτιμά αυτό που ακούει κάθε μέρα, λ.χ. το μπουζούκι. Έλεγε άλλωστε ο Ηρόκλειτος «παι όνος σύρματα (άχυρα) αν έλοιτο (θα προτιμούσε) ή χρυσόν». Κάθε σημερινή παράδοση στάθηκε κάποτε πρόοδος. Για να βοηθήσουμε λοιπόν τα παιδιά-μας να γνωρίσουν την αθάνατη ελλην. παράδοση προτείναμε σε προηγούμενο τεύχος του «Ελ. Πνεύματος», πολλούς τρόπους επικοινωνίας με το παλιότερο, και κεντρίσματα άμιλλας, θα λέγαμε για έναν καινούργιο και γνήσιο εθνικό και λαϊκό πολιτισμό.

Το κρατικό συγκρότημα «Πιρίν» της Λ. Δημοκρατίας Βουλγαρίας

Γ. Γκαγκούλια

Πλούσιες και ποικίλες είναι οι φολκλορικές παραδόσεις στη Βουλγαρία. Αυτές πήραν ιδιαίτερη ανάπτυξη στα χρόνια της λαϊκής εξουσίας. Ένα από τα πολλά, αλλά με ιδιαίτερη ιδιομορφία, όσον αφορά τον αριθμό των μελών, την ποικιλία και την ποιότητα των παραστάσεων είναι και το φολκλορικό συγκρότημα «Πιρίν». Δημιουργήθηκε στα 1954, για να διαφυλάξει και αναπτύξει τον πλούσιο θησαυρό του βουλγαρικού φολκλόρ.

Βασικό καθήκον των δημιουργών, εκτελεστών του συγκροτήματος είναι η συνεχής έρευνα και η τάση να επιδειχτούν οι σοφές και αρμονικές παραδόσεις και επιδόσεις πάνω στη δημιουργία της λαϊκής μουσικής και του χορού. Ο δρόμος του συγκροτήματος «Πιρίν», που έχει συγκεντρώσει ό,τι το καλύτερο υπάρχει στην περιοχή-του, ήταν και η συνειδητοποίηση μιας απαραίτητης σύνδεσης μεταξύ της παραδοσιακής λαϊκής τέχνης και της σύγχρονης εποχής.

Οι ζωντανές ρίζες του βουλγαρικού φολκλόρ, που ξαναζωντανεύουν σήμερα, κέρδισαν την αγάπη και την εκτίμηση σε μια σειρά χώρες του κόσμου. Η λαϊκή τέχνη έγινε ιδιόμορφη γέφυρα φιλίας μεταξύ των λαών. Μ' αυτήν οικοδομείται μια φιλία που συνδέει ψυχικά τους λαούς.

Η τέχνη του συγκροτήματος σκόρπισε τη χαρά σε χιλιάδες θεατές - ακροατές πολλών χωρών και κέρδισε υψηλή εκτίμηση. Περισσότερα από 3800 κοντσέρτα, που τα παρακολούθησαν 4 εκατομμύρια περίπου θεατές - ακροατές, είναι ένας μικρός απολογισμός της 25χρονης ύπαρξης και δράσης του συγκροτήματος.

Οι επιτυχίες του «Πιρίν» σε μια σειρά ξένες χώρες και στην πατρίδα-του, ανέβασαν πολύ ψηλά το επίπεδο της αξίας-του και το κύρος-του. Σήμερα φημίζεται ένα πρώτης τάξης φολκλορικό συγκρότημα στον κόσμο. Αξιοποιεί τις πιο σύγχρονες μορφές σε πλατιές διαστάσεις λαϊκής δημιουργίας, με σύνθετες επιδράσεις λόγου, μουσικής, χορού και κοστούμιών. Έχουν γραφεί πολλά μνημειακά λόγια για την ανώτερη επίδοση των καλλιτεχνών-του. Και τούτο γιατί, οι εκτελεστές κι οι καθοδηγητές-του, έχουν συνειδητοποιήσει απόλυτα την αποστολή-τους. Έτσι, που και ο Τόντορ Ζιβκωφ δήλωσε μ' ενθουσιασμό:

«Εμείς δεν είμαστε λαός χωρίς παρελθόν, δεν είμαστε δέντρο χωρίς ρίζα. Σ' αυτή τη γη, στεκόμαστε γερά 13 αιώνες και πλέον και η κάθε δημιουργία του λαού-μας έχει συγκεντρωθεί σ' ένα τεράστιο σε όγκο κώδικα των βασικών νόμων της λαϊκής ζωής, την αγάπη προς την ελευθερία, τις επαναστατικές παραδόσεις, όλος ο δρόμος των βιωμάτων και της σοφίας, του ρεαλισμού και της αισιοδοξίας ενός έθνους, που πέρασε μοιραίες δοκιμασίες και κατέκτησε το δικαίωμα και τη δυνατότητα να οικοδομή την σοσιαλιστική κοινωνία. Κι εμείς δεν θ' αφήσουμε τις σημερινές κι αυριανές γενιές να ζούνε χωρίς αυτή την ανεκτίμητη κληρονομιά».

Το «Πιρίν»

Η 22η Ολυμπιάδα

Γιορτή για όλους τους λαούς

(Έκκληση των βουλγάρων συγγραφέων προς τους συγγραφείς όλου του κόσμου)

Στους αρχαίους χρόνους, όταν στους ολυμπιακούς αγώνες μαζί με τους αθλητές έπαιρναν μέρος ποιητές και μουσικοί, ο Πίνδαρος τραγούδησε: «Ο εμπνευσμένος λόγος ζει περισσότερο, απ' ότι η πράξη».

Νά γιατί εμείς τώρα απευθυνόμαστε προς εσάς – τους δημιουργούς του έντεχνου λόγου – στο όνομα της ζωής και της ειρήνης.

Η ολυμπιακή ιδέα έζησε στους αιώνες και σήμερα είναι αδιαίρετο τμήμα της ανθρώπινης κουλτούρας και του πολιτισμού. Η ολυμπιακή φλόγα είναι σύμβολο μιας από τις ωραιότερες παραδόσεις, που η ανθρωπότητα μετέφερε από την αρχαία Ελλάδα μέχρι τις μέρες-μας. Οι ολυμπιακοί αγώνες είναι γιορτή για όλους τους λαούς, που τους περιμένουν με ελπίδα και χαρά σαν εκδήλωση της αιώνιας τάσης προς την εντέλεια και την αρμονία.

Η σπουδαιότερη από τις θαυμάσιες υποθήκες των αρχαίων ολυμπιακών αγώνων είναι η θέληση για ειρήνη, η δυνατότητα των ανθρώπων διαφόρων χωρών και λαών, να συναντηθούν σε φίλια και ευγενική άμιλλα.

Στο φως αυτών των σχέσεων, εμείς δε μπορούμε να αποδεχθούμε την πρόκληση του αμερικανού προέδρου για μπουκοτάρισμα των θερινών ολυμπιακών αγώνων της Μόσχας. Σε έναν κόσμο, όπου η ειρήνη είναι αδιαίρετη, η απαίτηση αυτή είναι πρόκληση όχι μόνο ενάντια στις ευγενικές ολυμπιακές ιδέες, αλλά και έναντι όλης της φιλεπληνικής ανθρωπότητας.

Εδώ και πολλές δεκαετίες η Σοβιετική Ένωση εμφανίζεται σαν μια από τις πιο δραστήριες αθλητικές δυνάμεις στον κόσμο, ιδιαίτερα στη διάρκεια των ολυμπιακών αγώνων. Με κοιά λογική και κοιά συνείδηση θέλουν να θέξουν αυτή την αφοσίωση στις ιδέες του ολυμπιακού κινήματος, του αθλητισμού και της διεθνούς κατανόησης; Δεν αποτελεί άραγε αυτό προσπάθεια να καταστραφούν οι παραδόσεις, να γκρεμιστούν οι γέφυρες που συνδέουν τους λαούς, να υποσκαφτούν οι βάσεις της τελικής πράξης του Ελσίνκι;

Ο λαός-μας ζει σε αρχαία γη, στην οποία ασπρίζουν μαρμάρινα ερείπια αρχαίων σταδίων. Ο βουλγάρικος λαός διαφυλάττει στην ιστορική-του μνήμη τη φοβερή ανάμνηση για τους πολέμους, που κατέστρεψαν αυτές τις εστίες της ανθρώπινης τάσης προς την ψυχική και σωματική ομορφιά.

Δυό φορές στα τελευταία χρόνια πραγματοποιήθηκαν στη Σόφια διεθνείς συναντήσεις συγγραφέων κάτω από το σύνθημα «Η ειρήνη – ελπίδα του πλανήτη». Νά γιατί εμείς καλούμε εσάς, τους δημιουργούς του έντεχνου λόγου, όλους τους συγγραφείς με καλή θέληση στον κόσμο να συνενώσουμε τις προσπάθειές-μας προς υποστήριξη αυτού όχι μόνο του αθλητικού, αλλά και ανθρωπιστικού, πανανθρώπινου έργου.

Άς υψώσουμε φωνή προς υποστήριξη των ευγενικών ολυμπιακών ιδεών! Άς είναι αυτή η δική-μας συγγραφική συμμετοχή στο ολυμπιακό κίνημα.

(«Σόφια Πρесо»)

ΤΟΡΙΟΔΙΦΙΚΗ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Από τις παραδόσεις του λαού που χάνονται

Τά Μαστοροχώρια

Του Τάσου Παπασταύρου
ἀρχιτέκτονα

Το πέρασμα και οι προφητείες του Κοσμά Αιτωλού

80

Η τοπική παράδοση μας λέγει ότι, ο εθνεγέρτης και πρωτοκήρυκας της λευτεριάς και της ανθρωπιστικής παιδείας του λαού-μας στα μέσα του 18ου αιώνα Κοσμάς ο Αιτωλός, επισκέφτηκε τα Μαστοροχώρια στα 1778 και κήρυξε κι εκεί την αφύπνηση του γένους. Είπε μάλιστα όπως λένε οι γεροντότεροι ανάμεσα σ' άλλες παραινέσεις και τούτα: «Να στερεώνετε σχολεία, να γυμνάζονται οι άνθρωποι και να μανθάνουν την αρετήν των δικαίων» και ότι «η θερμή πίστις συντρίβει τους εσποφόρους, νικά τους απίστους και μετακινεί τα όρη». «Θα έρθει καιρός που θα φέρει γύρος ο διάλογος με το κολοκύθι-του» (προφήτησε τους δορυφόρους). «Θα γίνει ένα χαρτοβασιλείο που θα έχει μέγα μέλλον στην Ανατολή» (προφήτησε τον Σοσιαλισμό).

Αυτά τα κήρυξε στην Πυροσόγιαννη και στη Βούρμπιανη. Πρώτα βέβαια πέρασε από το Βασιλικό Πωγωνίου. Εκεί υπάρχει σήμερα ένα δέντρο, που όπως λέγεται το χτύπησε ο αϊ-Κοσμάς μ' ένα τσεκούρι, κι αμέσως από την πληγή που του έγινε, σχηματίστηκε μια κουφάλα. Ο Αιτωλός τότε είπε ότι: «Όταν αυτή η κουφάλα κλείσει, ο κόσμος της περιοχής θα γίνει ευτυχεμένος». Σήμερα η κουφάλα αυτή, μόλις και μετά βίας χωρεί μια γροθιά ανθρώπου. Ίσως σε 10, 15 ή και 20 χρόνια, να κλείσει. Και τότε θα επαληθευτεί η προφητεία και η πρόβλεψη για την έλευση μιας νέας κοινωνίας με γενική κοινωνική δικαιοσύνη και ευημερία.

Στην Πυροσόγιαννη που πέρασε ο Κοσμάς είδε ένα συνηθισμένο εκκλησάκι πάνω στα βράχια στα «σκιέμπια», και του είπαν πως εκεί είναι ο αϊ-Θανάσης. Κι εκείνος τους είπε: «Αυτή η εκκλησιά θα σώσει κόσμο» να μου το θυμηθείτε. Πράγματι, το 1912, είχαν σκοτώσει έναν Τούρκο στο Μεγαλάκο, και οι κάτοικοι πήγαν και κρέφθηκαν εκεί στον αϊ-Θανάση στο Μεσόχωρο. Οι Τούρκοι που επέδραμαν, για εκδίκηση, πληροφορήθηκαν βέβαια το κρύψιμο των κατοίκων, και ψάχνοντας μπερδεψαν το Μεσόχωρο με το Μεσοχώρι, δεν τους ήβρανε στην ώρα της οργής· και οι Πυροσογιαννίτες γλύτωσαν από την κακή την ώρα. Μέσα στο χωριό, ο Αιτωλός μίλησε στους δημογέροντες κάτω απόναν πλάτανο, σχετικά με τον πόλεμο κατά των Τούρκων. Ο πλάτανος υπάρχει ακόμα. Από την Πυροσόγιαννη πέρασε

απέναντι στην Καστάνιανη και ίδρυσε ένα σχολείο... Χαρακτηριστικό ήταν το γεγονός πως έπειτα από μια ωραία και πειστική ομιλία κατά της πολυτέλειας... όλες οι καστανιώτισσες πρόσφεραν από ένα χρυσό κόσμημα στην ίδρυση του σχολείου. Και πέρα από το απαιτούμενο ποσό, συγκεντρώθηκαν και 1.500 γρόσια που τοκίστηκαν για αγαθοεργούς σκοπούς. Τα χρήματα αυτά λένε ότι υπάρχουν και σήμερα...

Γυναικείες φορεσιές

Η φορεσιά των σημερινών κατοίκων είναι απλή και σύγχρονη. Η παλιά όμως φορεσιά της γυναίκας στα Μαστοροχώρια είναι γνωστή, με τη φλοκάτα, την τσιπούνα, την ποδιά, τα πλεμιά και τα λαγκόζια. Οι αρχόντισσες όμως του παλιού καιρού, είχαν φανταχτερές και πολύπλοκες φορεσιές, γιομάτες λάμπες γοητείας και πολυτέλειας. Φορούσαν τζουμπέδες με λιμπαντέδες από ατλάζι, με ντουλαμάδες χρυσοκέντητους από σεβαζί ινδικής προέλευσης και με ρουμάνικους κροσσούς, με γούνες και ποδιές κεντημένες με χρυσοτσάπαρα και οτρές χρυσές, με μπέντια κεντητά στο στήθος, με ζομπρούντινα δαχτυλίδια και φλωρένια σκουλαρίκια. Η ζώνη που θλικωνε τη μέση-τους, ήταν ασημένια και διάστικτη από ρουμπίνια.

Κορίτσια με παλιές στολές απ' τα Μαστοροχώρια

Μαγαρική

Τα Μαστοροχώρια, έχουν ανάλογα και ιδιότυπη και ιδιόσυστατη μαγαρική, διαφορετική από άλλες νοτιότερες περιοχές της Ηπείρου. Για παράδειγμα παραθέτουμε λίγες χαρακτηριστικές συνταγές:

α) κισιόπιτα

Γίνεται από προζύμι, το οποίο χτυπούν επί παλιό φρα ολόκληρο και ρίχνουν μέσα και κομμάτια γκιζας (τυρί). Ψήνεται με λάδι ή βούτυρο στη γάστρα.

β) αλευρόπιτα

Γίνεται από κουρκούτι με αλεύρι και νερό. Το ανακατεύουν με λάδι και μετά, το αχνίζουν με το κουτάλι στο ταψί. Ρίχνουνε πάλι λάδι, κι έπειτα το βάζουνε στη γάστρα μέχρι να ψηθεί ολότελα. Έπειτα εκαναλαμβάνουν το αυτό πολλές φορές, κι έτσι η πίττα αποκτάει τόσα στρώματα όσα απαιτούν οι ανάγκες της οικογένειας.

γ) κέσας

Γίνεται από βούτυρο, γάλα, αλεύρι, αυγά και τυρί. Βράζουν το βούτυρο και το γυρίζουν μέσα σε μια λίμπα (σουπιέρα). Μετά ρίχνουν σ' ένα τηγάνι το αλεύρι, το γάλα, και τα ανακατεύουν έσπου να σχηματιστεί κρέμα. Έπειτα ρίχνουν τ' αυγά, και τέλος βάζουν όλα τα υλικά μέσα στη λίμπα. Από ψηλά ρίχνουν το βούτυρο και ανακατεύουν σύγκαιρα το μίγμα.

δ) τομαβίρι (περδικολούμι)

Φαγητό με πράσο. Τσιγαρίζουν το πράσο με λάδι, και ρίχνουν ντομάτα και αλεύρι και νερό για να βράσει.

(συνεχίζεται)

Σκίτσο του καλλιτέχνη
Βαγγέλη Κατσάνου

Γυμνό
Της Ηπειρώτισσας ζωγράφου
Νίκης Βαμπούλη

Ξόρκια και μάγια του παλιού καιρού

Βαγγέλη Λιάπη

(Μικρό απόσπασμα από ανέκδοτο βιβλίο-του που θα κυκλοφορήσει σύντομα με τον τίτλο «Αρβανίτικος γάμος»)

...Το «δέσιμο» του γαμπρού, είναι αποτέλεσμα από μάγια που του κάνουνε. Ο «δεμένος» γαμπρός, είναι αδύνατο να παίξει το ρόλο που του ταιριάζει, γύρω από τις σαρκικές σχέσεις με τη γυναίκα-του. Δημιουργείται φοβερή κατάσταση στο νέο ζευγάρι, προσβάλλεται ανεπανόρθωτα ο εγωισμός του άντρα και το χειρότερο απ' όλα, είναι που το νέο ζευγάρι, ντρέπεται να πει στους άλλους τη συμφορά-του. Ευτυχώς, που οι πεθερές, κάνουνε τα αδύνατα δυνατά για να διαπιστώσουνε την ποθητή ένωση και όταν δεν δούνε κανένα σημάδι, τρέχουνε να «λύσουνε» το γαμπρό.

Οι Κουντουργιώτες, για φυλαχτό του γαμπρού, συνηθίζουνε και βάζουνε στις τσέπες-του, ή ράβουνε στα εσώρουχά-του, ένα ή περισσότερα σταυρουδάκια από ξερό καλάμι, δεμένα στη μέση σταυρωτά με άσπρη μπαμπακερή κλωστή, τυλιγμένα όλα με ένα κομμάτι μεταχειρισμένο ψαράδικο δίχτυ.

Στα παλιότερα χρόνια, τέτοια φυλαχτά, φιάχνανε, μόνο όσες γυναίκες ξέρανε το ξόρκι ώστε να μπορεί να «πιάνει» το φυλαχτό... Στα 1932 γνώρισα τη Θειάκα Αντρέσaina γριά τότες 102 χρόνων με πολύ καλή υγεία. Ήξερε και ξεμάτιαζε, αλλά ήξερε και έφιαχνε το φυλαχτό του γαμπρού για το «δέσιμο»... Μέσα σε ένα κλειστό δωμάτιο, στη μέση έβαζε δυό σκαμνιά. Καθόταν στο ένα. Το δωμάτιο θυμιατίζονταν παντού, κι έλεγε στα αρβανίτικα τούτα τα λόγια:

Κρίστι εδέ Σιρμρί-α
γιαστ ε-λίγκα γκά στί-α

Ο Χριστός και η Παναγία
έξω το κακό από το σπίτι

Έπαιρνε από το άλλο σκαμνί που είχε μπροστά-της, δυό μικρά καλαμένα ξυλαράκια, τ'α σταύρωνε, τα θυμιάτιζε κι άρχιζε και τ'ά 'δενε σε σχήμα σταυρού με μιάν άσπρη κλωστή, σε αργές κινήσεις λέγοντας τούτο το ξόρκι στ' αρβανίτικα:

Ζότι ιπάρι νε κίο γετ
Κρίστι-τ τούτι ντίμπε ντιέλ-τ
εδέ εργκίντα Σιρμρί-α
μπάρου ελίγκα γκα στί-α
Ντε κι κρίκι βίνι ντορ
τ ρος κετ ε-λίγκα φορ
ντρου γκα κάλμι-ν ε λίδα
ικ δαίμον, μπάρον - ε-λίγκα
τρ δαιμόνι-τ τρ οβρέ-τ
νατ σουφλακέ τ' ου γετ
Σε ούθουλ δαν με καλμ ντε Κρίστι
εδέ λα ε ι ίκου σπίρτι.

Θεέ που είσαι ο πρώτος σ' αυτό τον κόσμο
Χριστέ-μου με τα δώδεκα παιδιά-σου
και συ ασημένα Παναγία
εξαφανίστε το κακό από αυτό το σπίτι.

Σε τούτο το σταυρό βάλτε το χέρι-σας
ώστε να μην έχει δύναμη το κακό
σε σταυρό, ξύλο από καλάμι έδεσα
φύγε διάβολε εξαφανίσου το κακό.

Όλοι οι διαβόλοι, όλοι οι Εβραίοι
νά 'χουνε νύχτα και καταστροφή·
γιατί δώσανε ξύδι με καλάμι στο Χριστό
και άφησε και τού 'φυγε η ψυχή.

Θυμιάτιζε το σταυρουδάκι που σχημάτιζε, δεμένο με την κλωστή λέγοντας: «ελίδουρα ε-λίγκα, ελίδουρα ε-λίγκα» δεμένο το κακό, δεμένο το κακό.

Έπαιρνε ύστερα ένα κομμάτι ψαράδικο δίχτυ πολύ μεταχειρισμένο, το πέρναγε από το λιβάνι και ανακατεύοντάς-το με το μικρό σταυρουδάκι που είχε στα χέρια-της, έλεγε τούτο το ξόρκι αρβανίτικα:

Ακ (ι) μιλ (ι) σα κ-το κρίκε-τ
χούμπετ ε-λίγκα εδέ μπίτε-τ
κ-τα κόμπε σι γιάν λίδουρ
φάρε τ μος κεν τ σγκλίδουρ

Όσες χιλιάδες είναι τούτοι οι σταυροί
τόσο να βουλιάξει το κακό και να πνιγεί
Όπως αυτοί οι κόμποι είναι δεμένοι
ποτέ-τους να μην έχουνε λύσιμο.

Το δίχτυ έμπαινε στο φυλαχτό, εξαιτίας που είχε χιλιάδες σταυρούς δεμένους σε κόμπους, που ήταν αδύνατο να τους λύσεις. Έτσι χιλιάδες φορές να ήταν δεμένο το κακό, τόσο καλά δεμένο, που και ο διάβολος ακόμα να μη μπόραγε να το λύση και να το λευτερώσει. Αλλά, αν –διάβολος είναι– μπορούσε και τα κατάφερνε, θα έχανε τόσο χρόνο στην προσπάθεια που στο μεταξύ θα είχε γίνει ο γάμος και δεν θα πρόφταινε, αν και ήταν αδύνατο ο διάβολος να πιάσει σταυρό με τα χέρια-του. Θα καιγόταν.

Οι Συγγραφείς και τα βιβλία

Μικρές αξιολογήσεις, γνώμες, παρουσιάσεις και κρίσεις

Από το Λάμπρο Μάλαμα

Κριτική δημιουργώντας και όχι ψαχνώντας να βρω λάθη

Μιχαήλ Αγγελός

Μαρίας Αρκαδίου: «Σαρλ Μπωντλαίρ. Ένας Μεγάλος της Τέχνης»

(Ο Αισθητικός και Κριτικός), Αθήνα, σελ. 206. Μια πολυτελής έκδοση της υποδειγματικής και αφοσιωμένης γνωστής ποιήτριας και αναστηλωτριάς του Μπωντλαίρ στη χώρα-μας. Είναι ένα έργο μορφωτικό, φιλοσοφίας της τέχνης και πολλών κριτικοαισθητικών γνώσεων, ιστορικά αναλυτικό, για το γνωστό Γάλλο δραματικό ποιητή και κριτικό Σαρλ Μπωντλαίρ. Αλλά είναι παράλληλα κι ένα ανθολόγιο με αποσπάσματα γνωστών και μεγάλων καλλιτεχνών για τη ζωή και τη νεοκλασική τέχνη που επιμελείται και αντιπαραβάλλει η κ. Αρκαδίου. Υποβλητικό και επιβλητικό, σοφό θα λέγαμε, δοκιμιογραφικό έργο, διανθισμένο και με πολλούς πίνακες ζωγράφων της εποχής του Μπ. που εκείνος έθεσε πάνω-τους τη σφραγίδα της βαθιάς κριτικής-του αποτίμησης. Από τη μελέτη-του βγαίνουν πανηγυρικά συμπεράσματα για την υπέρτατη λειτουργία και αξία της κριτικής πάνω στη ζωή και στην τέχνη. Η σ. κάνει μια διεξοδική βιογραφική και ψυχολογική μελέτη του βίου του Μπ. στις σχέσεις-του με τους φίλους καλλιτέχνες και ιδιαίτερα με τους μεγάλους ζωγράφους Ντελακρουά, Μανέ κ.ά. που παραθέτει και επιστολές και κρίσεις για το μεγαλείο των έργων-του. Η Μ.Α. με πολλή συγκινητική αγάπη και σεβασμό, στην ιδιόζουσα και ιδιόρρυθμη αντιφατική δισυπόστατη και στο βάθος τραγική προσωπικότητά-του, περιγράφει τον Μπωντλαίρ, και το έργο-της σ' αιχμαλωτίζει. Η εξαιρετική ποιήτρια και δοκιμιογράφος, τον αναλύει σφαιρικά, σ' όλη την τροχιά της πονεμένης και πολυκύμαντης υπερευαίσθητης ιδιοσυγκρασιακής ζωής-του. Κάνει καταδύσεις κι ως τα όδυτα τα βάθη της ψυχής-του και φέρει στην επιφάνεια όλα τα αίτια που διαμόρφωσαν το χαρακτήρα, το πνεύμα και την τέχνη του ποιητή των «Λουλουδιών του κακού». Με το έργο αυτό της κ. Αρκαδίου, καταχτάει κανείς ένα ολάκερο πνευματικό και καλλιτεχνικό μεγαλείο των πολυτάραχων νεοκλασικών χρόνων και μορφών στη Γαλλία του περασμένου αιώνα. Γι' αυτό θα πρέπει να το διαβάσουν όλοι οι λογοτέχνες και οι φίλοι της τέχνης, πολλά θα έχουν να ωφεληθούν. Χαιρετίζουμε και αυτή την προσφορά της κ. Μ. Αρκαδίου.

Φίλιππα Καρακώστα: «Μαρτυρία»

(Ένα ταξίδι στη γερμανική λαοκρατική δημοκρατία) Θεσ/νίκη εκδ. «Ζωή και Τέχνη» σελ. 58 1980. Ένα σπουδαίο ταξιδιωτικό ρεπορτάζ γραμμένο με συνείδηση ευθύνης και συναίσθησι μετρημένου, ουσιαστικού και διδαχτικού λόγου. Ο ποιητής Φ. Καρακώστας (Κ. Καράς) πρόεδρος της Λέσχης Γραμμάτων και Τεχνών Β. Ελλάδας κι εκλεκτός συνεργάτης με αυστηρή αισθητική γνώση βαθύ συναίσθημα και ανθρωπιά, μας δίνει με πλούσια στοιχεία την ακμή της προόδου της Γερμανικής Λαοκρ. Δημοκρατίας. Αλλά ο συγγραφέας ταξιδεύοντας ανακαλεί και τις μνήμες των τόπων και των εποχών, αυτές που πρόσφεραν θυσίες αγώνες έργο πολιτισμού, και λάμπουν στους αιώνες ζωντανεύει μορφές και ενώνει τα σημαντικά γεγονότα με τις γενεές. Γενικά η «Μαρτυρία» του Καρακώστα αντικαθρεφτίζει την αληθινή Γ.Λ.Δ. κι από τα μέρη που πέρασε και γνώρισε μας επιβεβαιώνει ότι το μήνυμά του λαού-τους είναι ένα: Ειρήνη – αγάπη και φιλία ανάμεσα στους λαούς του κόσμου. Έτσι το βιβλίο από ταξιδιωτικό ποιητικό ρεπορτάζ γίνεται και χρονικό και μαρτυρία μαζί με κάθε ψυχικό κι ανθρώπινο τοπίο που περιγράφει και αναφέρει με ρεαλιστική γραφή και δυνατή ανθρωπιστική πνοή. Ο Καράς είναι ένας υποβλητικός και γλαφυρός νοσταλγικός ποιητής από τα σπλάχνα της Εθν. Αντίστασης όπου η δυνατή-του ενόραση έχει πάντα αναστημένα τα απωλεσμένα εκείνα ιδεώδη, και αξίζει πολύ να διαβαστεί.

Γιώργου Παπαστάμου: «Στέλιος Ξεφλούδας»

(Η εσωτερική περιπέτεια του ανθρώπου και η συνομιλία με τον εαυτό-του), σελ. 75, Αθήνα '79). Ο Γ. Παπαστάμος Επιθ/τής Εκπ/σεως στην Κρήτη κι εκλεκτός συνεργάτης του περιοδικού-μας πάνω σε δοκιμιογραφικές εργασίες, ασχολήθηκε τελευταία (παράλληλα με τόσες άλλες μελέτες και δοκίμια) και με μιά ιδιόζουσα και ιδιότυπη αξιοσέβαστη μορφή της πεζογραφίας-μας τον Στέλιο Ξεφλούδα της γενιάς του 1920· με τον τίμιο και σεμνό μυθιστοριογράφο και διηγηματογράφο, που καθιερώθηκε για το άνοιγμα δρόμου στο είδος του εσωτερικού μονόλογου στην Ελλάδα. Ο Παπαστάμος αναπλάθει με εμβρίθεια στοχασμό και ζήλο τα θέματά-του. Θαυμάζει κανείς δίκαια την αναδημιουργική-του δραστηριότητα και την έντονη συμμετοχή-του στην πνευματική ζωή της χώρας. Είναι καταπληχτικά παραγωγικός σε μελέτες, δοκίμια, κριτικές κι αισθητικές αναλύσεις, όσο ελάχιστοι ίσως από τη γενιά-του, και από τον εκπ/κό ιδιαίτερα κλάδο. Χαρακτηριστικές αρετές στις εργασίες-του είναι οι ψυχολογικές ανατομίες και οι συγκριτικές ανακατατάξεις. Ο Γ.Π. με το δυναμικό

του τάλαντο και την προσήλωσή-του σε έρευνες, μελέτες και αναλύσεις νεοκλασικών και νεώτερων δημιουργών του ελληνικού κι ευρωπαϊκού πολιτισμού, μας παραδίνει με συγκρίσεις και αναλογίες έναν Ξεφλούδα προβληματισμένο, όπου με την τεχντροπία-του ανανεώνει την πεζογραφία-μας, με τα μονολογικά δράματα των ανθρώπινων ψυχών, και την επιστροφή στη συνείδηση. Είναι στις προτιμήσεις και στις σπάνιες αρετές και ικανότητες του Παπαστάμου να γίνεται ο λεπταίσθητος ιχνηλάτης του ψυχικού τοπίου, κι ο αληθινός ερμηνευτής των δύσκολων ανθρώπινων χαρακτήρων. Ο Ξεφλούδας, σαν συγγραφέας της υποκειμενικής ψυχολογίας και με τις ανάλογες επιδράσεις που δέχτηκε από τους Ντοστογιέφσκι, Τζόυς, Προύστ, Κάφκα, Γούλφ κ.ά., ήβρε τον πιό ταιριαστό και ικανό μελετητή και δοκιμιογράφο-του, που του αναλύει σωστά τον δικό-του ρεαλισμό πάνω στη θλίψη και την αγωνία του εσωτερικού-του κόσμου, πάνω στο δράμα της μόνωσης του σύγχρονου ανθρώπου. Συχαίρουμε τον κ. Γ.Π. για το βιβλίο-του αυτό πάνω στο ιδιόμορφο έργο του σεβαστού κι εντιμότατου Στέλιου Ξεφλούδα, που έδωσε νέα πνοή και νέες διαστάσεις στη ρεαλιστική και ψυχολογική πεζογραφία του καιρού-μας.

Περικλή Ροδάκη: «Άναστρη Νύχτα»

Ένα συγκλονιστικό αφηγηματικό έργο από τη σύγχρονη τραγωδία του λαού-μας στον εμφύλιο του Μοριά. Ένα ιστορικό δραματικό μυθιστόρημα, βγαλμένο από το συναισθηματικό καμίνι του χαλκέντερου συγγραφέα. Το συνθέτει με όλη την ειλικρίνεια και την ηθική συνείδηση που τον διέπει πάνω στα τραγικά γεγονότα που έζησε και το φαρμάκι που ποτίστηκε από τις ίντριγκες της εξόντωσης του λαού. 1946-'50. Προδοσίες, κλίμα τρομοκρατίας, σκηνοθετημένες δίκες. Εκτελέσεις αθών πατριωτών ακόμα και με ερωτικά σκάνδαλα (Κιντάς - Φανοπούλου κ.ά.). Εξευτελισμοί και διασυρμοί της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της ιδεολογικής υπόστασης. Πλεχτάνες και ραδιουργίες. Όλες οι δόλιες και σκοτεινές μηχανές των Άγγλων - Αμερικάνων και ντόπιων εξουσιαστών, για την κατατρόπωση, τη διάλυση και την ήττα του Λαικοσπελευθερωτικού Κινήματος. Κεντρικός πυρήνας ένα Γραφείο Ψυχολογικού Πολέμου στην Πάτρα, στρατόπεδα, κρατητήρια, δίκες, κλπ. Από κει εκπορεύονταν όλα τα σατανικά σχέδια της επισημονικής βίας και της κατατρομοκράτησης του λαού. Το έργο από την αρχή ως το τέλος στις 295 σελίδες-του σε συναρπάζει και σε συγκλονίζει. Είναι καλογραμμένο. Πείθει με την αλήθεια-του και ξεσκεπάσει τα έντεχνα εγκλήματα σε βάρος του λαού, που τον καταδίκασαν τα λάθη και οι προδοσίες της ανίκανης ηγεσίας. Ο συγγραφέας ξετυλίγει μία - μία, όλες τις βασανιστικές και ψυχολογικές μεταπτώσεις και καταπτώσεις των ηρώων-του σ' όλη την κλίμακα των παγίδων, των αντεκδικήσεων και των δολοπλοκιών. Αμείλιχτος κι αδυσώπητος ο πόλεμος εκείνος. Ο Ρ. τον δίνει με παραστατική δύναμη άμεσο διάλογο και ρεαλιστική περιγραφή. Τα τραγικά στοιχεία παίρνουν νέες πιό πλατιές και

περίπλοκες διαστάσεις από εκείνα του Κάφκα κ.ά. συναφών. Δεν έχουμε άλλο παρόμοιο μυθιστόρημα στη νεώτατη λογοτεχνία. Ο Ροδάκης αδικημένος κι αθόρυβος αγωνιστής συγγραφέας, έδωσε με πίκρα και πάθος στην «Άναστρη Νύχτα» ένα από τα καλύτερα έργα-του. Με φαντασία και μνήμη σύνθεσε την όψη και το βάθος των πραγμάτων της ολέθριας εκείνης εποχής. Ζωγράφησε την ψυχολογία των θυτών και των θυμάτων με αξιόπαινη βιωματική κι εμπειρική μαεστρία. Δίνει απόφιο το συμπέρασμα και το δίδαγμα της προδοσίας της ελεεινής ηγεσίας που πούλησε τότε το αίμα, τα ιερά και όσια του αγώνα και τα πρόσφερε μέγα δώρο εξουσίας στην ανύπαρκτη, ασύνταχτη και ανοργάνωτη ακόμα αντίδραση, έτσι, που κανείς ποτέ δε θα πληρώσει τα δυό πολύτιμα χρόνια του 1945-'46 που πήγαν χαμένα, κι έφεραν κατόπι τον όλεθρο του εμφύλιου. Το έργο του Ρ. έχει και το μήνυμα για κάθαρση και ποθητή αναμόρφωση.

Πίτσας Σωτηράκου - Πασπαλιάρη: «Η Μικρή-μας Πόλη»

Αθήνα '80, σελ. 115. Η ταλentuχα κι εξαίρετη πεζογράφος κ. Π.Σ.-Π. έδωσε τελευταία μια πολύ αξιόλογη συγγραφική παρουσία. Το θεματογραφικό υλικό το αντλεί από τη Λακωνία και ξέχωρη τιμή προσπορίζει στο Γύθειο (γενέτειρά-της). Όμως, τι χαριτωμένη επιπόνηση στη μορφική δομή του έργου! Τι ελκυστικό κι όμορφο γράψιμο! Τι τιμή για τη Σπάρτη και τη Μάνη, που ωστόσο έχουν πολλούς συγγραφείς. Αλλά το Γύθειο απόκτησε την καλύτερη στις μέρες-μας συγγραφέα-του. Αναμνήσεις, μύθοι, ιστορίες, πρόσωπα, πράματα, γλαφυρές αφηγήσεις, τιμή σε πρόγονους αγνούς και ωραίους. Πλήθος από στοιχεία έμμεσα κι έντεχνα βαθιά συγκινητικά από την αγωνιστική ιστορία του λαού-μας στη Λακωνία. Από τον Άγη και τον Κλεομένη που οικοδόμησαν την πρώτη κομμουνιστική κοινωνία της ισότητας και της αδερφοσύνης στη Σπάρτη το 225 π.Χ. και την κατάστρεψαν ο Φίλιππος με τον Άρατο το 222 π.Χ. με τη μάχη της Σελασίας, ως τον πόλεμο της λεβεντιάς και της παλικαριάς των Μανιατών ενάντια στους Τούρκους, και ίσαμε το σκληρό και αδικαίωτο αγώνα των πατέρων και αδερφών-μας στην ιταλογερμανική Κατοχή και την Αντίσταση! Θαυμάζει ο αναγνώστης της κ. Πασπαλιάρη, με πόση τέχνη, ευγένεια και τρυφεράδα ζωγραφίζει αποσταγμένη την ουσία της αλήθειας των καταστάσεων και τη γλύκα της ομορφιάς των λέξεων. Μικρές, αυθόρμητες κι αβίαστες ελκυστικές προτάσεις που σε ελκύουν και σε γοητεύουν και σου χαρίζουν το «επότισάς-με την ψυχή και χόρτασεν αμέσως» που λέει μ' ένα στίχο-του ο Σολωμός. Όλες οι σελίδες της κ. Π.Σ.-Π. θαρρεί κανείς πως δεν είναι με πικρή μελάνη γραμμένες, αλλά με μέλι πρωτοπούλι! Και βγαίνουν τόσο άμεσα κι αρμονικά που σε υποβάλλουν. Είναι οι εμπειρίες ξεπηδούμενες από μια αγνή ψυχή και ιδιότυπη μορφή, σέμνυμα ταπεινότητας και μετριοφροσύνης. Τη χαιρετίζουμε και της ευχόμαστε να συνεχίσει, να μας χαρίσει κι άλλα.

Γιάννη Κοφίνη: «Το Χοντρό Κλειδί και άλλα διηγήματα»

Εκδ. «Αρίων» Αθήνα '80. σελ. 190. Είναι το 18ο βιβλίο του γνωστού ποιητή και πεζογράφου. Ο Κοφίνης η εξαιρετή αυτή πνευματική φυσιογνωμία είναι παλυστασιώδης στους λογοτεχνικούς κύκλους της Αθήνας. Δουλεύει ακούραστα πάνω στην ποίηση, στο διήγημα και το μυθιστόρημα: ανεβάζει σταθερά και σίγουρα τις δημιουργικές μετοχές-του στο λογοτεχνικό-μας Παρνασσό. Είναι της γενιάς του '30. Τα 18-του εδώ διηγήματα, αποτελούν ένα σταθμό στη συγγραφική-του πορεία: και είναι ιδιαίτερα σημαντικά, γιατί, τὰ 'χει γραμμένα όλα το 1929. Είναι βγαλμένα από τη ζωή της εποχής εκείνης. Η αγάπη στο λαό και στην παράδοση που έχει ο Κοφίνης, του δίνουν γενρά φόντα, και μας προσφέρει σπάνια κι ανόθευτα, λαϊκά και συγκινησιακά δημιουργήματα. Είναι συνεπαρμένος από μια κερή μέθη στην τέχνη. Σε τούτη τη διηγηματογραφική-του συλλογή, αποκρυσταλλώνει κι αναδειχνει πολλούς σε μορφή και περιεχόμενο λαϊκούς ήρωες αγωνιστικών διαθέσεων και ηθικού χαρακτήρα, μ' ένα δικό-του εκφραστικό τρόπο ανεπιτήδευτα. Τα διηγήματα του Κ. εμπιρέχουν ηθογραφικά, ρωμαντικά και ρεαλιστικά αντικαθρεφτίσματα και φανερώματα ζωής. Τα δεικνύει μια βαθιά συναισθηματική απόκλιση στην κοινωνική αλήθεια και στην εξελισσόμενη ψυχολογία των απλών ανθρώπων που επιζητούν τη λύτρωσή-τους. Το ύφος-του είναι διαμορφωμένο από την όδολη ρωμική λεβεντιά και τον άνθρωπο του τίμιου μόχθου κι αγώνα. Έχουν στέρια ανθρωπιστική υποδομή, με στοιχεία προγονικών ηθών. Τα ήθη εκείνα που οι σύγχρονες αλλοεθνείς επιδράσεις και αλλοτριώσεις ισοπεδώνουν και χάνονται. Αυτά αποθανατίζονται στα διηγήματα του Κοφίνη που μέσα-τους διαλάμπουν οι αρετές, τα διδάγματα και τα παραδείγματα της γνήσιας Ρωμιοσύνης που προϋποθέτουν και την αγωνιστική και κοινωνική εθνική-μας ταυτότητα.

Νίκου Παπακωσταντίνου: «Ποιός Μπορεί»

(Ποιήματα) σελ. 45 Αθήνα. Ο διαπρεπής ηθοποιός και ποιητής με το βιβλίο-του αυτό πρόσφερε ένα εξαιρετό δυναμάρσι στο σύνολο της δημιουργικής-του εργασίας. Το «Ποιός μπορεί» είναι μια ενιαία, ενωτική ποιητική σύνθεση, με φιλοσοφικές παραινέσεις πάνω στην αγωνιστική πορεία τ' ανθρώπου, για μια ολύμπια αντοχή και ηθική τελειότητα. Μια λατρεία και περιστροφή στο σύγχρονο εσταυρωμένο «κατ' εικόνα κι ομοίωση» άνθρωπο. Ένα γερό χάδι κι αλάφρωμα τ' ατέλειωτου και παλυφορτισμένου στα χρόνια-μας ανθρώπινου πόνου. Ένα επικό ποίημα κοινωνιολογικό του ύψους και του βάθους, με πραγματιστικές εικόνες και αλληγορίες (σαν αόρο κρασί και τονωτικό πνεύμα) που δυναμώνει και χαλυβδώνει τη συνείδηση για επιτυχίες και νίκες του βίου: και για παρηγοριά κι ελπίδα στην αναμέτρηση δυνατοτήτων, με μια αντιδιαστολή του συνθηματικού στίχου «Αν μπορείς» του

Κιπλινγκ, ή αντίστροφα του «Μπορείς» του Πισόβου. Ο Ν.Π. στο «Ποιός Μπορεί» προσφέρει με σπουδαία έμπνευση και πρωτότυπη μορφική διάσταση, έναν παροτρυντικό, αλλά μαζί κι ερωτηματικό ηθικό κώδικα, διδαχτικών για κάθε άτομο: σαν να 'ναι χρυσοί κανόνες για ψυχραιμία και στέρεη αντιμετώπιση δυσκολιών και εμποδίων, για σεβασμό στην παράδοση, για το ξεπέρασμα του όποιου γολγοθά, για ενσάρκωση ιδανικών της εθνικής και λαϊκής-μας υπόστασης, για απότητα, μεγαλόψυχο, κι ολύμπιο πέρασμα από την όποια ανθρώπινη κόλαση, σε σίγουρους λειμώνες ευτυχίας.

Φίλιππου Μαυρογιώργη: «Αιγαίοπελαγίτικα»

Μια τέταρτη συλλογή του αγαπητού και γαλλό-νου σαν τη γαλήνη του πελάου-του, Ικαριώτη ποιητή (που προλογίζει ο Γ. Βαλέτας). Μαυρογιώργη. Απλά, ζεστά κι ανθρώπινα τραγουδάει ο Μ. τους καημούς και τους πόνους της θάλασσας και του λαού-της. Εύλογο κίνητρο κάθε ποιητικής-του σύνθεσης είναι οι προοδευτικές ιδέες και ο σκοπός της τέχνης, το πλούσιο αίσθημα που πλημμυρίζει την ψυχή-του, η αγάπη-του για τη ζωή και τον κόσμο, και το όραμα για την κοινωνική αναγέννηση. Θαλασσολατρική, λυρική, περιγραφική και κοινωνική μαζί, η τέχνη του Μ. με κάποιες επιδράσεις από Βάρναλη, Φιλύρα, Καββαδία κ.ά. μα προπάντων με τη δική-του γνήσια φωνή, έχει τ' όνειρο και την επιδίωξη του εξευγενισμού και της εβδονικευσής του κόσμου. Χαρακτηριστική είναι η έμμεση παραινέση για ταύτιση του ανθρώπινου βίου με την ορέφουση και τη μόνα φύση: καθώς και η ενδόστροφη νύξη για την ηθική συνείδηση. Μια ποίηση συμπαθητική και χαριτωμένη με το μήνυμα της αγάπης και της ειρήνης, που σου χαρίζει συγκίνηση κι αισθητική απόλαυση.

Λάμπρου Απ. Τατσιόπουλου: «Λαογραφικά»

Ο Ηπειρώτης λαογράφος κ. Α. Τατσιόπουλος τύπωσε το εξαιρετό βιβλίο-του από 180 σελίδες. Είναι ένα έργο περισυλλογής, περίσωσης κι αποθησαύρισης ιδιότυπου υλικού του λαϊκού-μας πολιτισμού. Ο σ. αποδειχνει με δικό-του αφηγηματικό ύφος, πως έχει πλήρη συνείδηση και επίγνωση της αποστολής του λαογράφου και της σοφής και ανεκτίμητης επινοητικής και μεθοδικής διαδικασίας και περιγραφής των απολαύσεων του παλιού λαϊκοκοινωνικού αισθητικού-μας βίου. Το βιβλίο-του έχει πολύπλευρη και πολύχυμη λαϊκή σοφία και χάρη. Είναι έργο αξιόπαινο με διδαχτική ωφελιμότητα που ο τ. εκπνικός αποκόμισε από τη γενέτειρά-του το Κομπότι - Άρτας με την πλούσια ιστορική και αγωνιστική ζωή του τόπου: και που το υλικό αυτό αντιστοιχεί και στην παράδοση των άλλων περιοχών της Ηπείρου, Θεσσαλίας, Ρούμελης κλπ. Χωρίζει το έργο-του σε 4 μέρη (μικρότερα βιβλία). Το καθένα αποτελεί κι ένα γερό σγκωνάρι

στο οικοδόμημα του παραδοσιακού και ιδιόμορφου λαϊκού-μας πολιτισμού. Ενός πολιτισμού που διαμόρφωσε τη στέρεη ενδελέχεια, την τελεολογία και την ακτινοβολία του εθνικού-μας χαρακτή-

ρα και της εθνικής-μας υπόστασης. Ο Λ.Τ. έχει μια ισχυρή, κοφτή, καθαρή κι ευχάριστη γραφή. Στο πρώτο μέρος αφηγείται όλους τους τρόπους, τα ήθη κι έθιμα της παλιάς χωριάτικης ζωής στην περιφέρεια του Κομποτιού. Στο δεύτερο, έχει μια σπουδαία χρήσιμη και διδαχτική μαρτυρία, έναν πίνακα με ρετσέτες από την παραδοσιακή και πραχτική γιατροσοφική επιστήμη, σε ανάλογες παθήσεις τα αντίστοιχα βοτάνια και καταπότια. Είναι ένας οδηγός για πραχτική θεραπεία κάθε αρρώστιας που εφάρμοζαν οι πρόγονοί-μας όταν η γιατρική επιστήμη κι η φαρμακολογία βρίσκονταν ακόμα στα περιορισμένα και ανεξέλιχτα επίπεδα. Το τρίτο «βιβλίο» περιλαμβάνει παροιμίες, και το τέταρτο λαϊκά παιγνίδια και χορούς. Συγχαίρουμε το συγγραφέα για το μόχθο και την προσφορά-του.

Σπύρου Ζήση: «Καλότυχα βουνά»

(Ταξίδια) σελ. 110. Ο Σπύρος Ζήσης είναι ένας ευγενικός και αθόρυβος εργάτης της πεζογραφίας που ανήκει στη γενιά του 1940. Το είδος τούτης της γραφής του Ζήση είναι κατά βάση ταξιδιωτικό, αλλά ανάμεσα στις περιγραφές των τοπίων της Ρούμελης - Ηπείρου - Θεσσαλίας, πλέκει και πολλά λαογραφικά στοιχεία, από τη ζωή των βλάχων του Μετσόβου, των αγραφιωτών, των σαρακατσάνων κλπ. σε πανηγύρια, γάμους, μύθους και άλλα έθιμα από τη ζωή των κατοίκων. Διανθίζει το βιβλίο-του και με τραγούδια και φωτογραφίες του Μελετζή και του Βερβέρη με βουκολικές και τοπιολατρικές παραστάσεις. Κι έτσι όλα μαζί γίνονται ένα ευχάριστο οδοιπορικό σύμμιχτο.

Γεω. Θε. Παπαγεωργίου: «Λόγος Ενεδρεύον Στα σκοτεινά περάσματα της τέχνης»

Το με τον περίεργο τίτλο λουσατό κι όμορφο αυτό βιβλίο έκδ. «Πυθία» σελ. 90, είναι στολισμένο με αληθινά καλαισθητική διάταξη ύλης και εικόνων και πολύ μοντέρνα στοιχεία. Σελίδες άνετες και ενημερωτικές που καθρεφτίζουν ένα λαμπρό κι ιαδρά εντυπωσιακό σε χαρτί πολυτελείας υλικό, από μικρές βιογραφικές και δοκιμιογραφικές παρουσίες και μελέτες. Ο Γ.Θ.Π. παρουσιάζει τους ηγλύπτες Θ. Παπαγιάννη, Γ. Χουλιαρά, Κ. Ρόκο, Θ. Μάιπα, Κ. Οικονόμου, Ν. Χουλιαρά, «ψευδο-Λουκιανού νεκρικοί διάλογοι», Δ. Ράτσικα, Γ. Τσιούρη, κ.ά. Ο νέος φιλόλογος, ιστορικός και αρχαιολόγος κ. Γ.Θ. Παπαγεωργίου περιγράφει ο ίδιος τους γνωστούς αυτούς ηπειρώτες καλλιτέχνες, αλλά κι εκείνοι μιλούν για τον εαυτό-τους και για τα κίνητρα, και τα συστατικά στοιχεία, που συνθέτουν τα έργα-τους. Το έργο είναι αξιόλογο και πρωτότυπο και μπορεί να το χαρακτηρίσει κανείς σαν ένα περιγραφικό ρεπορτάζ καλλιτεχνικών, αισθητικών και φιλοσοφικών απόψεων και θέσεων γύρω από την τέχνη, την τεχνοτροπία, τις επιρροές-τους και τη δημιουργική-τους πορεία. Οι καλλιτέχνες ο καθένας με τον τρόπο-του, ζωγραφίζουν με χρώματα και λέξεις την πλήξη και την αγωνία, τη μόνωση, ή τους προβληματισμούς, τις αναζητήσεις και τους οραματισμούς πάνω στη

μορφή και το περιεχόμενο της τέχνης. Αλλά ταυτόχρονα, εκφράζουν και την παρακμή της αστικής κοινωνίας και τον αντικοινωνικό χαρακτήρα της μοντέρνας και δήθεν «πρωτοποριακής» τέχνης. Συγχαίρουμε τον κ. Γ.Θ. Παπαγεωργίου γι' αυτό το ανθολογικό-του.

Δημήτρη Αλεξίου: «Λεξικογραφία»

(Στιχοπλόκου ακροβασίες) «Πλήθων» σελ. 103, 1980. Ο Δ.Α. έχει μια νέα και βαθιά πονεμένη κι εκρηχτική ποιητική ιδιοσυγκρασία. Είναι σεμνός και αγωνιστής νέος με «γνώθι». Η «λεξικογραφία»-του είναι η πρώτη και πικρόγευστη ποιητική-του συλλογή. Είναι και κριτική της κοινωνίας και από την καρδιά-του μια προσφορά τιμής σε μορφές του λαϊκοσπελευθερωτικού αγώνα. Τους τιμεί απλώς, χωρίς να κάνει κρίση για την αξία-τους. Μιλάει πάνω απ' όλα, η στοργή, η συμπόνια και το συναίσθημα του ποιητή. Αλλά μ' ένα ύφος στυφό και σκληρό. Οι στίχοι-του είναι γεροί, αλλού δραματικοί κι αλλού σκωπτικοί, συνθέτουν όλοι έναν πίνακα εικόνων, ρεαλιστικών και συμβολικών αποχρώσεων. Όλα κοντοσύλλαβα κι εννιάστιχα ποιηματάκια. Στίχοι που πηγάζουν από καμίνι παράπωνων κι οργής. Στίχοι = στίγματα και πείσματα για τις κοινωνικές αδικίες που κρύβουν όλοι το μήνυμα της πίστης για αγώνα και δικαιοσύνη. Το μέτρο, ο ρυθμός, η τόλμη και η ειλικρίνεια, έχουν ένα προσωπικό στυλ εκφραστικής πρωτοτυπίας.

Δημήτρη Χρ. Μποσινάκη: «Το τελευταίο τσιγάρο»

(Διηγήματα) Αθήνα, σελ. 102. Δεκαπέντε μικρά γνήσια και συμπαθητικά ρεαλιστικά διηγήματα του νέου ψυχολόγου συγγραφέα. Είναι το πρώτο-του βιβλίο. Κάθε διήγημα, ξετυλίγει κι έναν πραγματικό μύθο, κι ένα παιδικό ή συγκινητικό βίωμα, από τα χρόνια της παιδικής ζωής του Μποσινάκη και την εποχή των κατατρεγμών, της αδελφοκτονίας. Έχει πολλά ηθογραφικά στοιχεία με δραματικές αποχρώσεις. Ταλέντο με αφηγηματική ευχέρεια και βιωματική συγκίνηση, με θεματάκια από τους χώρους των αναμνήσεων. Οι ήρωές-του είναι απλοί άνθρωποι του λαού, αγωνιστές, αγρότες, εργάτες, παπάδες, ψαλτάδες, μετανάστες. Μπορεί από μικρά επεισόδια και στιγμιότυπα, να φτάσει σιγά σιγά σε μεγαλύτερες συνθέσεις. Από αυτά δεν δείχνει βέβαια καμιά ξεχωριστή δημιουργική φαντασία ή νέα εκφραστική μορφή. Όμως, στο κομψό και μικρό διήγημα, με ένα σχετικό μύθο χαρίζει μια δική-του φόρμα. Ο λόγος-του είναι απλός, καθάριος κι αληθινός, όπου με δίχως μήνυμα, πρόβλημα ή και κοινωνική ιδέα, δέχεσαι το αφήγημα ευχάριστα, γιατί το εμποτίζει μ' ένα ζεστό, δικό-του αίσθημα.

Γιώργου Μυρισιώτη: «Τρανταγμού και «Προσωπεία»

Μια τρίτη και τέταρτη ποιητική παρουσία του Γ.Μ. Οι στίχοι είναι σφιχτοδεμένοι και ρεαλιστικοί. Περιέχουν δραματική ουσία και συμβολικές προεκτάσεις, για τ' άδικα επιγενόμενα στον πλανήτη. Στίχοι με πηγαία και προσωπική έκφραση και αφαι-

Με το σφυρι στα καμώματα

Αλλότρια συνιφή και παρίταυρα
του Άλκη Φοτεινού

Οι Ενώσεις Συγγραφέων

Όλες οι γειτονικές, οι ευρωπαϊκές και οι άλλες χώρες του κόσμου, έχουν από μία και καλή Ένωση Συγγραφέων. Και όποιος είναι λογοτέχνης με έργα αξία, ικανά, σοβαρά, ωφέλιμα κι υπολογίσιμα, γίνεται μέλος στην Ένωση Συγγραφέων της χώρας-του. Ακούμε π.χ. «Ένωση Βουλγάρων Συγγραφέων», «Ένωση Αλβανών Συγγραφέων», «Ένωση Τούρκων Συγγραφέων», «Ένωση Σουηδών Συγγραφέων», «Ένωση Σοβιετικών Συγγραφέων» κ.ο.κ. Έτσι, οι συγγραφείς αξιοποιούν και προβάλλουν τις δυνάμεις-των. Έτσι καλλιεργούν κι αποδείχνουν την αξία-τους. Διατηρούν το ανάλογο κύρος και την πλατιά ακτινοβολία-τους σαν φορείς του δικού-τους ιδιόμορφου πολιτισμού, στην ιδιαίτερη εθνική-τους πρόοδο. Έτσι παίρνουν τα λογοτεχνικά αυτά σωματεία, με την υπολογίσιμη βαρύτητα-τους την ανάλογη θέση-τους σαν ενεργά μέλη στο νέο παγκόσμιο πνευματικό πολιτισμό.

Όμως στην ένδοξη χώρα των αρχαίων προγόνων, που αναδείχτηκαν οι μεγαλύτεροι φωτοδότες του σύμπαντος κόσμου, στην πολύπαθη πατρίδα των νέων Ελλήνων, που εσθθεί φαιδρά η πορτοκαλέα της όποιας γραφής... έχουμε τα πολλά, άκυρα κι άχρηστα λογοτεχνικά σωματεία, με αποτέλεσμα τον εκπεσμό της απαιτούμενης αξίας και του κύρους. Απία βέβαια γι' αυτά, δεν είναι μόνο, η τσαρούχια ρήση πως «στην Ελλάδα είσαι ό,τι δηλώσεις», ούτε μόνο η νοθεία σε όλα τα προϊόντα και τους τομείς της ζωής. Χαρακτηριστικό αίτιο είναι και η μωροφιλοδοξία, η αρχομανία πολλών, κούφιων και ματαιόπωνων τιτλοκυνηγών. Αλλά, και ένα άλλο σοβα-

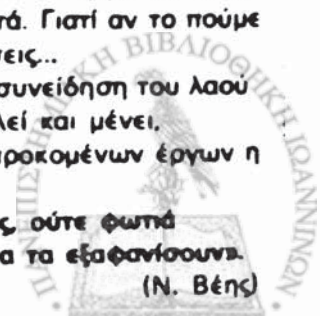

ρετική δομική συνθετικότητα. Ο νέος ποιητής εκθέτει προβλήματα δικά-μος κοινωνικά και πανανθρώπινα. Έχει στίχους που αποπνέουν τις ανησυχίες κάθε ευαίσθητης ψυχής για τον ανάστατο πλανήτη και τις ανισόρροπες κερδομανείς και πολεμοκάπηλες ολιγαρχίες που κρατάνε λαούς σε καταστάσεις πείνας, δυστυχίας και αβεβαιότητας. Μια ποίηση δικού-του στυλ με μήνυμα λύτρωσης και ειρήνης. Ένα νέο ταλέντο που προοιωνίζει μέλλον στην αληθινή ποίηση.

ρότερο «κουσούρι», είναι η τάση της διάσπασης και η μη ανεχτική στάση της διαφωνίας μέσα στους ίδιους κόλπους (έλλειψη παιδείας, διαλεκτικής, δημοκρατικής διαδικασίας και σεβασμού στη γνώμη και την αξία του άλλου). Άλλη αιτία είναι, η τάση και η συνήθεια προς την κλίκα και τη φατρία. Μα το πό φονικό όπλο της αντίδρασης στη γενική ενότητα και ομόνοια όλων των δυνάμεων και των αξιών του λαού, είναι: η ταχτική του «διαίρει και βασίλευε». Και θλιβόμαστε γιατί, σωματεία λογοτεχνικών και συγγραφέων, δεν βοηθήθηκαν ποτέ θετικά από την πολιτεία και δεν απέδωσαν μέχρι σήμερα, τίποτα το ωφέλιμο γι' αυτούς και για την κοινωνία: μήτε καν για το συνδικαλισμό και για τα ιδιαίτερα προβλήματά-τους. Ένα κάποιο όφελος για τους συγγραφείς είναι μόνο ίσως μερικές συναντήσεις, γνωριμίες και παρηγορίες. Όταν οι πνευματικές δυνάμεις είναι χωρισμένες νοθεύονται ευκολότερα, απομονώνονται από τα κατεστημένα και αδρανοποιούνται, με τις έριδες, τους εγωισμούς, τα κυνήγια των τίτλων και των ατομικών συμφερόντων. Στην Ελλάδα υπάρχουν 10 τέτοια σωματεία, που εμφανίζονται μόνο για τον τύπο και την αυταπάτη κάποιας αναγνωρισμένης ή παραγνωρισμένης αξίας, έστω και χωρίς έργα. Χίλιους περίπου λογοτέχνες έχουμε μέλη, μόνο στα 3 μεγάλα (Ε.Ε.Λ., «Εθνική» Ε.Ε.Λ. και Σύνδεσμο). Για ν' απομονωθούν και να διαλυθούν τα διάφορα παρασιτικά σωματεία λογοτεχνικών και φιλότεχνων... πολλές φορές μιλήσαμε, γράψαμε και προτεινάμε την Ένωση των τριών παλιών και αναγνωρισμένων, και την κάθαρση αυτών, γιατί πιστεύουμε στο «η ισχύς εν τη ενώσει». Αλλά, δεν έγινε τίποτα. Γιατί ίσως αυτό δε συμφέρει στο κατεστημένο. Τέλος όπως και νά 'χει τώρα η κατάσταση μ' αυτά, αξία έχουν μόνο τα έργα των συγγραφέων, αυτά καθ' αυτά. Γιατί αν το πούμε και με στιχοειδείς φράσεις...

Εκείνο που μπαίνει στη συνείδηση του λαού και κατορθώνει κι ωφελεί και μένει, είναι των γνήσιων και προκομμένων έργων η συντεταγμένη.

«Τα έργα του πνεύματος, ούτε φωτιά ούτε μαχαίρι μπορούν να τα εξαφανίσουν».
(Ν. Βέης)

Σεφέρης — συναισθηματικοί λαπάδες και «στραγαλατζήδες»

Ο Γ. Σεφέρης επικεφαλής καιρίας υπηρεσίας του υπουργείου Τύπου του Μεταξά, μας κληροδότησε και «Πολιτικό Ημερολόγιο». Και ο κ. Κ.Σ. στα «Νέα» τις 26/4/80 προσπαθεί να τον εξαγνίσει κι εξαγιασεί με την έκδοση που επιμελήθηκε ο κ. Α. Ξύδης, να κάνει δηλαδή το νομπελίστα σπουδαίο δημοκράτη, πατριώτη, αγωνιστή και ιδεολόγο (!) Όμως, το «Πολ. Ημερολόγιο», δεν είναι ικανό για ιδεολογική κατάταξη και ιστορική καταξίωση του ποιητή σαν αγωνιστή την εποχή εκείνη, ή φίλο του λαού και μάλιστα εαμίτη! Βέβαια το βιβλίο παίρνει σήμερα μια κάποια ιστορική αξία και με τα σχετικά στοιχεία και ντοκουμέντα από τη στάση, τη δράση ή την ανοχή του Σεφέρη, που υπηρέτησε με αφοσίωση την τοτινή δικτατορία.

Θα απαντούσαμε στον κ. Κ.Σ. ότι:

Καλά είναι να παρασταίνεις τον κρυφό δημοκράτη, μέσα στα βασιλικά παλάτια, και να γράφεις «Πολιτικό Ημερολόγιο» σαν διευθυντής του δικτατορικού (Μεταξικού) υπουργείου Τύπου, με συναισθηματικούς λαπάδες (!) Καλά είναι να κάνεις τον πατριώτη... μαζεύοντας τα σέα και τα «μέα» το 1941, με τα διαλυμένα υπουργικά αντρίκελα του Μεταξά... και να πας στο Κάιρο σε θέση ασφάλειας, όταν όλοι οι ψυχωμένοι κι ακραφνείς πατριώτες, οι λεβέντες και τα παλικάρια του λαού μας, **έπαιρναν το τουφέκι κι έβγαιναν στα βουνά, να πολεμήσουν τον κατακτητή στον τόπο-τους, και να θυσιάσουν την ωραία ζωή τους!**

Το Κάιρο τότε... ήταν μια κάποια λύση για το Σεφέρη. Και μη μου πείτε: αν δεν έκανε έτσι, τι θα γινόταν η διπλωματική καριέρα του; Κι αργότερα πώς θα γίνονταν οι συμφωνίες του Λονδίνου και της Ζυρίχης, για την εξυπηρέτηση των αγγλικών και αμερικάνικων συμφερόντων στην Κύπρο (;) (επιβράβευση αυτών των υπηρεσιών-του και το νομπέλ).

Ο Σεφ. λοιπόν για να λέμε και τα «σύκα σύκα» ήταν ένας αστός δημοκράτης στις ιδέες-του, ένας ιδαλγός και καριερίστας, κι ένας αγγλόφιλος διπλωμάτης που «η Ελλάδα δεν τον πλήγωνε» (!) αλλά, όπως περιπαιχτικά και εύστοχα του είχε διορθώσει το γνωστό στίχο ο Αγγέλογλου επί το ορθότερο, ότι: «Η Ελλάδα τον πλήρωνε!» Σ' ένα σημείο μάλιστα του «Π. Ημερολογίου» γράφει για τους Καρτάλη, Κανελλόπουλο κ.ά. και τους αποκαλεί «στραγαλατζήδες». Τι μπορούσε να περιμένει ο λαός από αυτούς; Ο Σεφ. σχολιάζει τον Π. Κανελλόπουλο ότι είπε σ' ένα λόγο-του:

«Κι αυτή η τιμή που έκαναν οι Άγγλοι, αφήνοντάς-μας να πολεμήσουμε...»

«Αυτό —λέει ο Σεφέρης— έπρεπε να το πει: μόνο μιά φορά ο κ. Κανελλόπουλος». Έτσι αποδείχεται ότι ο Σεφ. δεν αηδίαζε την υποτέλεια και δουλοπρέπεια του κ. Κανελλόπουλου με το «Ιδού ο στρατός-σας» (!) αλλά, μόνο την περιπτολογία από αισθητικής πλευράς, γιατί ο τεμενάκιος ακαδημαϊκός τότε, υπερτιμούσε πολλές φορές τους Άγγλους. Δηλαδή, παρατηρήσεις αισθητικής αφαίρεσης στον υποτελέστατο λόγο του κ. Κανελλόπουλου.

Κατακαχημένη Ελλάδα-μας, σε τι τιμητές και καιροσκόπους γραϊκύλους ηγέτες «εκατέρωθεν» βρέθηκες σ' εκείνη την κρισιμότερη εποχή της απαράμιλλης αγωνιστικής-σου εποποιίας!

Ανύπαρχτες τιμές

Όπως φαίνεται από μια πρώτη όψη στην Αμερική, οι άνθρωποι των γραμμάτων δεν τιμήθηκαν ιδιαίτερα από τις πολιτειακές αρχές και παλιότερα και τώρα. Το πνεύμα εκεί δεν εκτιμιέται ανάλογα με την αξία-του. Είναι παρακατιανό, φτωχοσυγγενικό. Δεν ακούσαμε κανένα σπουδαίο νεώτερο συγγραφικό όνομα. Δεν βλέπει κανείς σε δρόμους της Νέας Υόρκης ή της Ουάσιγκτων, του Σικάγου ή της Βοστώνης, ονομασίες προς τιμή συγγραφέων όπως π.χ. Λεωφόρος Ουίτμαν, Πλατεία ή Πάρκο Χεμινγκουαίη κ.ο.κ. Κι ούτε οι Αμερικανοί πολίτες δίνουν σημασία γι' αυτά. Γιατί, τους περισσότερους τους συνήθισε το πολιτικό κατεστημένο με τις διάφορες εξαρτήσεις και τα ποικιλόμορφα δεσμά να δουλεύουν μόνο, σαν ήλωτες, να τρώνε σα χτήνη, και να κοιμούνται μόνο παίρνοντας και τα σχετικά-τους βαρβιτουρικά. Υπάρχουν βέβαια κι εκείνοι που διαβάζουν κι έχουν πνευματικά και καλλιτεχνικά ενδιαφέροντα. Αλλά, αυτοί είναι οι λιγότεροι. Οι πολλοί, η μάζα, οι εργαζόμενοι, έχουν μεσάνυχτα από γράμματα και τέχνες. Τους αφιονίζουν με τα προπαγανδιστικά προγράμματα των εγκλημάτων και της διαφθοράς, τα ναρκωτικά κλπ. στα μπόλικα κανάλια της Τ.Β. και πέρα βρέχει για πολιτική και για κουλτούρα οι περισσότεροι! Δε θα δεις εύκολα σε πόλεις των ΗΠΑ ονόματα παλιών και νέων συγγραφέων σε δρόμους και πλατείες. Ούτε ενός Στάινμπεκ που είχε γίνει στα γηρατειά-του και πολεμοκάπηλος στο Βιετνάμ... κι είχε ξεχάσει τα «Σταφύλια της οργής»-του, ή έναν Φώκνερ, ή τον γίγαντα της έβδομης τέχνης Τσάρλυ Τσάπλιν! Αλλάμνο. (Για τούτον είχαν πει τότε να τον ξεφορ-

τωθούνε). Στις ΗΠΑ δεν έχουν άλλο σκοπό κι άλλο θεό από το ντόλαρ και τό ντόλαρ (!) Κι ας μη ψάχνει κανείς στην «υπερσταντική δημοκρατία» για πολυτέλειες γραμμάτων και τεχνών· για οφειλόμενες και ανεπίδοτες τιμές σε άξιους δημιουργούς του ψυχικού πολιτισμού! Πού είσαι αλησμόνητε Θοδόση Άθα που χαρακτήρισες όλη τη Γιούσα (u.s.a.) καιρία, μ' ένα τετράστιχό-σου:

«Εδώ ποτάμα χρήματα
γερό πουγγί.

Εδώ βουνά τα κρίματα
ψυχή μουγγή».

Μελέτη και γραφή

Στην ΕΣΣΔ και στις άλλες σοσιαλιστικές χώρες διαβάζουν σχεδόν όλοι οι πολίτες με δίψα και λαχτάρα για μόρφωση, τελειοποίηση, και ανώτερα πνευματικά, πολιτιστικά και παραγωγικά επίπεδα. Διαβάζουν με τόσο φανατισμό μάλιστα, που κάποτε ο Έρεμπουργκ είπε κάτι σαν διαμαρτυρία: «Έπεσαν με τα μούτρα όλοι στο διάβασμα, και δε γράφει κανείς». Κι αν έγραφαν τότε ελάχιστοι, σήμερα γράφουν ασφαλώς περισσότεροι. Όμως καλότυχοι που διαβάζουν όλοι, και μορφώνονται και καλλιεργούνται, και νιώθουν πιά χαρούμενη κι ευτυχισμένη τη ζωή τους.

Στη χώρα μας όμως, που οι μισοί, ασχολούνται με παρασιτικές ψευτοδουλειές... σήμερα γράφουνε σχεδόν οι 3 στους 5 Έλληνες. Μα ελάχιστοι διαβάζουν. Το ποσοστό που μελετάει Λογοτεχνία, βρίσκεται κάτω από το 20%. Αλλά το θλιβερότερο είναι· ότι, οι περισσότεροι παραμένουν αμαθείς, ημιμαθείς ή κι ολότελα ακαλλιέργητοι. Τα βιβλία τα βλέπουν εχθρικά ακόμα και πολλοί εκπαιδευτικοί. Κι όμως ο Βολταίρος έλεγε ότι: «Επτός από τ' άγρια έθνη, όλος ο γνωστός κόσμος κυβερνιέται από τα βιβλία». Όσο διαβάζουμε και «όσο μαθαίνουμε, τόσο περισσότερο αγαπάμε» τη ζωή και τον κόσμο, διαπίστωνε και ο Λ. Ντα-Βίντσι. Ας αφήσουν λοιπόν οι πώτεροι την πέννα στην Ελλάδα, κι ας ανοίξουν τα μάτια της ψυχής-των στη μελέτη. «Αν αξίζει να ζούμε είναι γιατί αξίζει να μελετούμε» (Σαίξπηρ).

Τα κοινά ιδεώδη της ποίησης και οι νονοί της υπερβολής

Σε «ποίηση της αγάπης και της ειρήνης» βάφτισαν τον κ. Ν. Βρετάκο, σχεδόν από χρόνια, και πώτερο τελευταία, σε τιμητικές εκδηλώσεις και φέστες που έκαναν στην Αθήνα

και στον Πειραιά τρεις χούφτες άνθρωποι γι' αυτόν, διότι είπαν τα ποιήματά-του, μιλούν γι' αγάπη και ειρήνη. Έτσι, αναρωτιόμαστε εύλογα: γιατί ξεχωρίζουν κι αδικούν οι νονοί αυτοί της κριτικής αποτίμησης των ποιητικών έργων, την αγάπη και την ειρήνη στην τέχνη των άλλων ποιητών; Μήπως αλήθεια, ξέρετε εσείς κανέναν ποιητή που να μη μιλάει γι' αγάπη και ειρήνη στην ποίησή-του σήμερα; Ίσως να δυσκολευτεί να βρει κανείς σε όλον τον κόσμο. Γιατί, και οι μεγαλύτεροι επαναστάτες ποιητές της οικουμένης, όπως είναι ο Φεραίος, ο Γουίτμαν, ο Μαγιακόφσκι, ο Νερούντα, ο Βάρναλης, ο Κικμέτ, ο Λουμούπα κ.ά. αν μιλούν επαναστατικά σε μορφή και περιεχόμενο, είναι γιατί αγάπησαν τους λαούς και τους ανθρώπους, και μιλούν για την ειρήνη, την αγάπη και την απολύτρωσή-τους. Λοιπόν, όλοι οι αληθινοί ποιητές που η τέχνη-τους σκοπόν έχει να συγκινήσει άμεσα τις καρδιές να διαμορφώσει και συνεγείρει συνειδήσεις στην πρόοδο και στην ευτυχία, όλοι μα όλοι, πλην από τους σουρεαλιστές με τις αρλούμπες, όλοι-τους είναι άγγελοι και προάγγελοι, ιεραπόστολοι κι ευαγγελιστές και πρεσβευτές της αγάπης και της ειρήνης των λαών. Προς τι λοιπόν αυτή η διακριτική υπερβολή; Αλλά, όπως έλεγε ο Ρακίνας: «Η αγάπη ποτέ δε φτάνει τη δικαιοσύνη».

Ιονεσκιές φουσκοδεντριές

Στα Γιάννινα, ένας κ. Σαντορινιός προφανώς οπαδός και θιασώτης του Κουν (σε τυφλούς βασιλεύει μονόφθαλμος) μπήκε στα μεράκια, άγρευσε 3-4 ερασιτέχνες ηθοποιούς από τη σπουδάζουσα νεολαία και σκηνοθέτησε εκτός τόπου και χρόνου το «Μάθημα» του Ιονέσκο παρακαλώ (!) Ό του συρμού «συρμή» και φουσκοδεντριά ιονεσκιή... ανοιξιότικης ψυχρολουσίας (!) Προσπάθησε ο τάλας να διαδόσει και στην Ήπειρο με τα φκιαχτά, τ' αρρωστημένα κι ασυνάρτητα κατασκευάσματα του βλαμένου Γαλλορουμάνου θεατρογράφου, (σα να διατελούσε «εν συγχύσει» και σα να μην υπήρχαν άπαιχτα έργα Ελλήνων και Ηπειρωτών συγγραφέων) το ιονέσκιο παράλογο θέατρο (!) Ποιά θεατρική διαπαιδαγώγηση θα έδινε στον ηπειρωτικό λαό, με τον ξεπερασμένο από χρόνια στη Γαλλία Ιονέσκο; Αρκετά τονε τίμησε χωρίς να έχει τόση αξία, (γιατί τέτοιο θέατρο γράφει και η κουστή Μαρία) ο Κουν, σαν μάγος ερμηνευτής και πασαλειφτής ιδιοπλάστης και καλομορφωτής παραστάσεων. Ας όψεται κι αυτός και οι Γάλλοι, που όλα τα σάπια φρούτα, τα περνάν από το μίξερ της διάλυσης της

νοθείας και της μόδας-τους, και τα παρουσιάζουν σαν δείγματα σπουδαίας τρέλας και κατάντιας της αξιολύπητης κοινωνικοπολιτικής ζωής του δυτικού κόσμου. Ο εν λόγω σκηνοθετάκος, τόλμησε στο τέλος ν' ανοίξει και συζήτηση, μη έχοντας και μη μπορώντας ν' αρθρώσει επιχειρήματα για τη θεατρική τέχνη, ή για τον Ιονέσκο... και ρετάριζε σαν παλιά μηχανή μ' εξατμισμένες επαναλήψεις και μπάφες. Ενώ οι ανήσυχοι φοιτητές που παρακολούθησαν την παραστασούλα, ορνιθοσκάλιζαν και πελαγοδρομούσαν, με ομφαλοσκοπήσεις, μέσα σε ακατάσχετες παραλογίες, για να βγάλουν συμπεράσματα λογικής που δεν υπήρχαν, σα νά 'βγαζαν «από τη μύγα σπλήνα». Έτσι, στο τέλος, «διέλευσαν όλοι τον κώνωπα, και κατάπιαν την κάμηλο» (!)

Τάδε έφη «Ντιντής»

«Η άποψη πως η τέχνη δεν έχει καμιά δουλειά με την πολιτική, αποτελεί η ίδια μια πολιτική στάση».

Τζ. Όργουελ

Ο κ. Κ. Δημαράς που ακούει και στο τρυφερό και υποκοριστικό παρατσούκλι «Ντιντής», έγραψε για τα σχολεία κατά παραγγελία μια ιστορία για τη Νεοελληνική Λογοτεχνία, κομμένη και ραμμένη στα μέτρα των αφεντικών-του, που μια ζωή τον τίμησαν με το προεδρικό του στο ΙΚΥ. Εκείνοι τού 'δωσαν μεγάλη θέση, κι αυτός τους έδωσε ζαϊρέδες για γραικύλους. Με τη μέθοδο του «μου δίνεις, σου δίνω» (!) Σ' αυτό το στραβομελέτημα λοιπόν, αρνείται, απορρίπτει και ξοφλάει ολότελα τον πρώτο θεμελιωτή του κοινωνικού διηγήματος στη χώρα-μας κατά τις αρχές του αιώνα Κώστα Παρορίτη. Νά τι γράφει ανάμεσα σ' άλλα ο κ. «Ντιντής». «Ο Λεωνίδας Σουρέας (έτσι λέγονταν ο Παρορίτης από το Παρόρι Σπάρτης) δούλεψε στην κοινωνική πεζογραφία, αλλά χωρίς επιτυχία: θεματογραφίες απλές με προσπάθεια να πάρουν σχήμα λογοτεχνικό». Μ' αυτό το χοντροκομμένο ψέμα του Ντιντή γαλουχήθηκαν τα νιάτα στα σχολεία, αλλά και οι μεγάλοι με τις επιφυλλίδες-του στο «Βήμα» και την ανούσια του ενικού «εγώ κι εγώ» κοινότοπη, αδιάκριτη και ξεπλυμένη γραφίδα του κ. Ντιντή. Όμως γιατί απόριψε κι εξοστράκισε την αληθινή, υπέροχη και συγκινητική ψυχολογική και κοινωνική τέχνη του Παρορίτη; «Ο νοών νοείτω». Το έκανε από θέση πολιτική, από εμπάθεια, ή από ανίκανη και κοντόφθαλμη κριτική αξιολόγηση, ή από σκόπιμη ταχτική για το ufficio, τη ζηλευτή θεσάρα-του στο νωχελικό πρυτανείο μιας ισόβιας σίτευσης... Όταν το

παλικάρι ο Παρορίτης σαν ιδεολόγος σοσιαλιστής εκείνους τους καιρούς, φωτισμένος εκπαιδευτικός, πρωτοπόρος διαφωτιστικός αγωνιστής στο «Νουμά» και καθάριος δημοτικιστής, αγάπησε το λαό κι έταξε σκοπό της ζωής-του το λυτρωμό-του, θυσίασε την καριέρα-του, γράφοντας αλήθειες για την αφύπνιση του λαού, και για το άνοιγμα δρόμων στην ανθρωπιστική παιδεία και στην προοδευτική Λογοτεχνία. Ενώ ο κ. Ντιντής αγάπησε μόνο τον εαυτό-του και το πεσί-του. Αλλ' ας αφήσουμε τον ίδιο τον Παρορίτη να του δώσει την απάντηση:

«...Οι κατηγορίες που αναμασούν χρόνια τώρα αντηχούν και πάλε βραχνές και ύποπτες σ' όλους τους τόνους. Λένε πως υποδουλώνω την τέχνη στην ιδέα! Ώ οι μεγάλοι ιεροφάντες της τέχνης, που δεν κρύβουνε καμιά ιδέα στο κεφάλι-τους (!) Μα εμείς που πιστεύουμε πως ιδέα και τέχνη δεν είναι πράγματα χωριστά, τους ρίχνουμε μια σπλαχνική ματια και τραβάμε το δρόμο-μας αδιάφοροι...» (Από το βιβλίο του Στέλιου Φώκου).

Αυτή η απάντηση ισχύει και για όσους «ντιντήδες» καιροσκόπους και ραχατλήδες θέτουν την τέχνη «έξω πολιτικής» από ξεστράτισμα, σύγχυση, μόδα, εκζήτηση, ή από πονηριά, για το συμφέρο. Για όσους δεν θέλουν την τέχνη κοινωνική και λυτρωτική για τον άνθρωπο και για όλον το λαό. Ισχύει για όσους δεν δέχονται μια τέχνη πλάστρα της ατομικής και της κοινωνικής συνείδησης. Κι όμως αυτή η τέχνη επιπλέει στους αιώνες, συμπαραστάτιδα στους αγώνες των λαών, για την πρόοδο και την ευτυχία-τους.

Φέστες και αλήθειες

Καλός λυρικός ποιητής είναι ο Νικ. Βρετάκος. Του γιόρτασαν τα 50 χρόνια στην ποίηση, οι συνάδελφοι στην Αθήνα και στον Πειραιά. Έγραψε ποιητικά βιβλία και μελέτες και πεζά. Ήταν στρατιώτης στον πόλεμο του 1940. Δημοσιογραφεί και στην «Ελευθεροτυπία». Συμμετέχει σε κρατικές επιτροπές βραβείων και αγοράς βιβλίων, καθώς και στο βραβείο των 12. Τραγούδησε τον Ταύγετό-του. Προβλήθηκε και από την τηλεόραση. Με την κήρυξη της δικτατορίας το 1967, τó 'σκασε αμέσως για τη Δυτική Ευρώπη. Είπαν πως αγαπάει το λαό. Ποιά όμως έμπραχτη αγάπη έδειξε τότε που λιποτάχτησε από την πρώτη μέρα; Είναι βέβαια πατριώτης και προέρχεται από παλιά μωραϊτική φτώχεια. Αλλά, παράμεινε ένας συναισθηματικός διανοούμενος, και δεν έγινε ποτέ επαναστάτης ποιητής. Ο Εν. Χότζα λέει πως «δε φτάνει να είσαι μια φορά πατριώτης μα ολοένα» να το αποδείχνεις με

έργα και πράξεις. Ο Ν.Β. δε χάλασε ποτέ τη ζαχαρένια-του και με τα κατεστημένα των γραμμάτων. Η Ε.Ε.Α. του γιόρτασε τα 50χρονα, και τον ανακήρυξε κι αυτόν «μεγάλον». Αν ο Καβάφης είχε αντιγράψει το «Τι θα γίνουμε χωρίς βαρβάρους... εμείς θα λέγαμε το τι θα γίνουμε χωρίς «μεγάλους»; Γιατί σήμερα περίσσεψαν και παραβρώμισαν στη χώρα μας τα «μεγαλίκια». Όλοι λοιπόν οι σημερινοί ποιητές στην Ελλάδα είναι «μεγάλοι» (γιατί ξεροβήχετε;) Μη λησμονείτε πως είναι και «αντιστασιακοί» (γιατί γελάτε;) μαζί με όλους τους άλλους αδίσταχτους ρωμιούς (!) Βέβαια ο Βρετάκος «αντίσταση» έκανε ο καημένος, όταν του χάριζε εκπομπές στα παιήματα της «αγάπης»-του, στους εκεί ραδιοσταθμούς η κ. Ρόζενταλ-Καμαρινέα. Ωραία ευκαιρία για προβολή (!) «Ουδέν κακόν» για τους εδώ Έλληνες που βασανίζονται στα κρατητήρια και στα στρατοδικεία της χούντας «αμιγές καλού» για τον κ. Νικηφόρο στα κέντρα της Δ. Ευρώπης... Ο Βρ. «φρόνημα και ταχτικά, πάει και με κένον που νικά» θα τού 'λεγε ο Βάρναλης αν ζούσε. Αντίς λοιπόν να δίνει το παρών σ' όλα τα προσκλητήρια του λαού και των καιρών (παρωδία παλαμικού στίχου) προτίμησε να αυτοεξοριστεί και να δώσει φήμη στο έργο-του. Ενώ ο Ρώτος 82 χρονών τότε, πήρε το δρόμο της εξορίας στη Γυάρο! Για νά 'σαι με το λαό, ο λαός σε θέλει πάντα παλικάρι και μαζί-του, και πλάι-του και μπροστάρι. Όχι στρουθοκαμηλικές και καλοπρόσωπες με όλους θέσεις. Όχι ταχτική γκάντεας, μωαμεθανικής φιλοσοφίας και νερόβραστης γλυκερής παθολογίας. Καλή κι η Αριστερά, «εκακείνη μη αφιέναι» και τη Δεξιά (!) Έτσι του προσφέρουν και η μιά και η άλλη προβολές και πόστα. Φροντίδα του Βρ. ήταν πάντα να είναι αρεστός σε όλους: κι όταν επρόκειτο για κρίση, γνώμη κι αντρίκια θέση... νίβει τα χέρια-του και σαν άλλος Πιλάτος Το νά 'σαι καλός ποιητής της «αγάπης», του «εποταμιού», της ρωμάντζας του φεγγαριού και του ήλιου, δε φτάνει. Κουραστήκαμε έλεγε ο Ν. Κικμέτ ν' ακούμε ποιήματα «για φεγγάρια και μεγγάρια» (!) Και πάλι εδώ του Νεκρόσωφ η αξίωση και παρότρυνση ταιριάζει: «Μπορείς να μην είσαι ποιητής, μα είσαι υποχρεωμένος να είσαι ποιητής».

Έπεα πτερόεντα και χρυσά αυγά

Πριν από το Πάσχα στο «ελεύθερο» πανεπιστήμιο της Αθήνας, σε συζήτηση που γινόταν μετά από κάποιες αντιφατικές ομιλίες των κ.κ. Χατζή και Σαμαράκη, παρενέβη ο δήμαρχος κ. Μπέης (σαν μπέης και ντερβένα-

γας) και είπε πως μόνο ερωτήσεις επιτρέπονται... Αυτό έγινε όταν μια γυναίκα ρώτησε τους λαλιότατους ομιλητές: «γιατί έχετε κακή γνώμη για τα κρατικά μέσα ενημέρωσης και δεν τα περιφρονείτε, αφού και οι δύο ταχτικά εμφανίζεστε στην τηλεόραση; Τι σας αρέσει από την άλλη μεριά η διαφήμιση, για την πώληση των βιβλίων-σας, το ντόρο και την επίδειξη». Και οι δύο-τους έμειναν άναυδοι! Μετά, στρίφτηκε λίγο ο μάγγος ο Αντώνης ο Σερέτης» κι είπε σαν τα παιδιά που τα μαλών' η μάνα-τους: «Εγώ δυο φορές μονάχα πήγα στην Τ.Υ.Α. Έτσι κι όπως έλεγαν πριν, ότι δεν υπάρχει εμπιστοσύνη στο σημερινό-μας κόσμο... έπαιρναν παράδειγμα πρώτα από τον εαυτό-τους (!) Αλλά, η φωτισμένη γυναίκα σα να μας θύμισε το Ζήνωνα: «Καλό είναι για τον ομιλούντα να πράττει αυτά που λέγει». Μα τι ψάχνετε τώρα για συνέπεια; Δε βαριέστε. «Έπεα πτερόεντα» ήταν και του Τάκη και τ' Αντώνη τα λόγια, και τα πήρε ο άνεμος (!) Ο δεύτερος μάλιστα θά 'λεγε για τη γυναίκα μέσο-του ψιθυριστά: Βρέ όντε παλιοκοιλουριάρια. Και τούτες οι προβολές καλές... «εκακείνες μη αφιέναι», όπως θά 'λεγαν και οι παπότες (!) Άλλωστε κι ο ντόρος και οι επίδειξεις από τις τουβούλες κι από το φιλικό πατρωναριστικό τύπο, όλα είναι σαν γεννησιάρια κότες που μου γεννάν χρυσά αυγά!

Υπεροψίες και προσωπολατρικές

Σε μια συνάντηση στο «Ντα» (της επίδειξης του κ. Κατράκη) που είχε ο κ. Δ. Χαλατσός με τον κ. Γ. Ρίτσο, ακολούθησε η παρακάτω στιχομυθία ανάμεσα στους δυο ποιητές:

- Είσαι ο κ. Χαλατσός;
- Μάλιστα. Χαίρω που με θυμήθηκες.
- Σε θυμάμαι από την Κατοχή. Έγγραφες καλούς στίχους τότε. Δεν ξέρω τώρα. Γιατί δεν έρχεστε σπίτι-μου;
- Δεν παρακολουθείτε τη νεώτερη ποίηση;
- Μετά από τη δική-μου ποίηση, δεν μ' απασχόλησε καμία. (Τέτοιον αέρα που τού 'δωσαν του ποντίφηκα, γιατί ν' ασχοληθεί με την ξένη; Βλογάει μόνο τα γένια-του).
- Ποιούς νεώτερους ποιητές παραδέχετε κ. Ρίτσο;
- Μα σας είπα, τους αγνωώ. Δεν έχω μελετήσει νεώτερη ελληνική ποίηση. Είμαι αφοσιωμένος μόνο στη δική-μου. (Δεν τον χρειάζονται άλλες μιμήσεις: έρχονται μυρικοστικά οι παλιές).

Αυτή ήταν η χαριστική αυτοβολή του κ. Ρίτσου, ενώπιον του κ. Χαλατσά, που ένωσε απογοήτευση για τον μεγαλουσιάνο και «οικουμενικό» φλογερίστα των φανατικών κι

αθεράπευτων ριτσιτικών οπαδών και φίλων-του. Όσο για τη γνώμη του κ. Χ. πιστεύει πως ο κ. Ρ. ήταν ποιητής, δηλαδή έγραφε καλή μιμητική λυρική ποίηση ως το 1960. Θα πρόσθετε κάτι και η ταπεινότητά-μας, ότι: τα τελευταία χρόνια, όταν πάει να μιλήσει με μοντέρνο τρόπο, πινό στριφνά, πέφτει στο αλαλούμ. Όταν στιχουργεί απλά και κοινότοπα, (συρρικνώθηκε βλέπετε η φαντασία-του) τον ξεπερνούν ως και ταλεντούχα παιδιά των σχολείων. Αυτή τη ζημιά του έκαναν με τα καθημερινά λιβάνια και τις παραπροβολές. Έχει τη δοκισησοφία, την πλάνη, την ουτοπία και την αυταπάτη, πως ό,τι γράφει, αβασάνιστα πιά, ο παραδαφνοστεφής ποιητής, είναι τρανταχτό και πάνσοφο (!) Όσοι λοιπόν πάσχουν από οξεία ή χρόνια ριτσιτίδα, όταν συνέλθουν... «τα λάθη-τους τότε θ' ανήκουν στις βιβλιοθήκες· μα οι αλήθειες στ' ανθρώπινα μυαλά».

Αντιφατικά ορνιθοσκαλισματα

Ένας αντιφατικός αμφισβητίας και αρνητής κλασικών και νεοκλασικών παραδειγμάτων για τις επιδράσεις και επιδόσεις της Λογοτεχνίας (στη ζωή, στην καλύτερη-της, σε επαναστάσεις, πολέμους, ειρήνη και πρόοδο) λεξιθήρας ο κ. Αλ. Αργυρίου που γράφει κάπου - κάπου επιφυλλίδες στο «Βήμα» εξεζητημένα και κάτω από τη σκιά της φίλης-του κ. Νανάς, της Κεδρο-λιβανίνας· αναλώνει άχρηστο μελάνι σε αντιφατικά και ορνιθοσκαλιστικά σχήματα λόγου. Χρόνια κολλημένος σε στρείδι σε μια ελίτιδα τάξη γραμμάτων και «περί διαγραμμάτων» (πού είσαι καμήνε μπάρμπα - Ρώτα) γράφει περί ανέμων και υδάτων... για να θολώνει τα θολωμένα μυαλά των άλλων ελίτηδων, και να εντυπωσιάζει τους αφελείς διανοουμενίσκους (γιατί άλλος σοβαρός αναγνώστης, δεν πρέπει να χαραμίζει πολύτιμο χρόνο). Αφήστε-τον όμως να ψαρεύει στα θολά, να ορνιθοσκαλίζει και να

ομφαλοσκοπεί λέξεις, λέξεις ο Αλέξης, αλαλούμ και βρε-κεκ-έξεις (!) Γραψίματα κατά ψαλίδα «μιξοσόλικα». Λόγια λόγια - παραλόγια, που δε χτίζουν ούτε ανώγεια, ούτε κατώγεια (!) Κι αν κάνουμε παρωδιακή μια ταγκόρικη ρήση... οι λέξεις θα εξεγερθούν, οργισμένες όπως τα γράμματα του Λουκιανού και θα πούνε στο κείμενο:

... Δεν σε καταλαβαίνουμε τι λες (!)

Και κείνο θ' απαντήσει:

... Αλήθεια, κι εγώ ντρέπομαι για την κενότητά-μου, που εσείς με πλάθετε σαν άχυρο, ανάλατο σκυλόψωμο (!)

Ιδού λοιπόν, λίγα αντιφατικά μαργαριτάρια του κ. Αργυρίου.

«...Είναι παρανόηση να νομίζουμε ότι ένα λογοτέχνημα, επεμβαίνει στην εποχή-του, έχει άμεση επίδραση πάνω-της, και είναι ικανό να τη διαφοροποιήσει. Και κατά συνέπεια, ένας ποιητής ή πεζογράφος μπορεί να κάνει προπαγάνδα με το έργο-του, με σκοπό να καλυτερέψει τους όρους των συνανθρώπων-του, να τους βοηθήσει, να συνειδητοποιήσουν κάποια πράγματα επ' αγαθώ, πιστεύω ότι πρόκειται για ασυγχώρητη πλάνη...»

Έτσι, αρνείται αυτός «ασυγχώρητα» ότι η τέχνη συντελεί σε αλλαγές, γιατί, «παρακατιόν» ο ίδιος διαψεύδει τον εαυτό-του και αντιφάσκει («Βήμα» 18-4-80).

«...Πάλι πρέπει να δεχτούμε ότι, αυτό το πλήθος, ήταν δεκτικό στις επιδράσεις, ήταν έτοιμο να τις ασπαστεί... Δεν αρκεί η ύπαρξη και η βούληση των πρωτοπόρων, για να πραγματοποιηθεί μια επανάσταση, αν κάποια μηνύματα (φερμένα από τη ζωή) δεν έχουν αγγίξει τις μάζες, ώστε να τις ξεσηκώσουν...»

Άρα λοιπόν, παραδέχεται, ότι αυτά τα μηνύματα δεν μπορεί παρά, να τα διαδίδει και να τα συνειδητοποιεί και η αληθινή τέχνη.

Και προχωρεί:

«Αν λοιπόν αυτό είναι (και όσο είναι) σωστά, («σωστό» ίσως ήθελε να πει) η προπαγανδιστική Λογοτεχνία, βγάζει κακή λογοτεχνία, και δεν φέρνει το αποτέλεσμα που υποτίθεται πως επιδιώκει. Όπου σκαρώθηκε μιας τέτοιας λογής λογοτεχνία, πήγε στο βρόντο· δεν έπεισε ούτε τους πεισμένους. Εδώ μια διευκρίνηση: Μιλώ για προπαγανδιστική λογοτεχνία, και όχι για στρατευμένη (προτιμώ τον όρο ενταγμένη)».

Εδώ τ' ανακατώνει, και τραχανοποιεί τις έννοιες γιατί θέλει να επιδείχνει εξεζητημένες λέξεις σαν το «ανάπτυγμα», το «πεισμένες» κ.ά.

Αλλού, κρίνει «εξ ιδίων τ' αλλότρια» και λέει: «Η έλλειψη συνέχειας και η σπατάλη των δυνάμεών-της σε άγονους δρόμους, υπήρξε αδιαμφισβήτητο γεγονός...» Και πινό κάτω, επικροτεί μ' άλλα λόγια τη σωστή και διαλεκτική άποψη, για την ύπαρξη, και την αξία της τέχνης: «Η διαίρεση της Λογοτεχνίας σε περιόδους χρονικά προσδιορισμένες, μας επιτρέπει να τη δούμε σαν ένα μερικό (και κάποτε χαρακτηριστικό) φαινόμενο, μέσα στο σύνολο των φαινομένων ενός κοινωνικού γίγνεσθαι...»

Λέει λοιπόν ο κ. Α.Α. και ξελέει, φάσκει και αντιφάσκει, υιοθετεί και αναιρεί στην ίδια επιφυλλίδα (χωρίς να παρουσιάζει βέβαια και τίποτε καινούργιο). Ποιόν τέλος, να πιστέψουμε; Τον αποπάνω ή τον αποκάτω; Χάρη φιλίας των κ.κ. Σαββίδη και Νανάς, το Συγ-

κρότημα φιλοξενεί «τυφλοίς όμμασι». Αλλ' αφήστε-το να πληρώνει (Ι) Τι άλλο να πούμε στον κ. Α. εμείς; Αφού το ρόλο της Λογοτεχνίας στο ίδιο κείμενό-του το «προοιμιακό» τον παραδεχοξεπαραδέχεται ο ίδιος; Δεν θα είναι κοινότοπο να του πούμε ότι πράγματι, ανά τους αιώνες οι επιδράσεις της τέχνης στάθηκαν ευεργετικές για την απολύτρωση των λαών, την πρόοδο και την ευτυχία των ανθρώπων; Αλλ' ας του θυμίσουμε λίγα ονόματα μεγάλων λυτρωτών ποιητών από αρχαία και νέα Λογοτεχνία, που εκφράζουν εποχές, κι επέδρασαν λυτρωτικά στους λαούς: Αισχύλος, Σοφοκλής, Αριστοφάνης, Ευριπίδης, Ρήγας Φεραίος, Γκαίτε, Σίλλερ, Σαίξπηρ, Τολστόη, Γκόγκολ, Ντοστογιέφσκι, Γκόρκυ, Τσέχωφ, Μαγιακόφσκι, Ουίτμαν, Μπαλζάκ, Σταντάλ, Λουμούπα, Κάστρο κ.ά. καθώς και τα τραγούδια της Εθνικής Αντίστασής-μας που ξεσήκωναν τότε το λαό-μας. Θα του θυμίσουμε ακόμα πως και συγγραφείς που συμμάχησαν με τη βία και τη βαρβαρότητα σαν τον Χάμσον και τον Στάινμπεκ, («Πείνας» και «Σταφύλια οργής») πόσο κι αυτά δεν συντέλεσαν στη διάπλαση επαναστατικών συνειδή-

σεων; Ο Μπελίνσκι έλεγε ότι: «Και η τέχνη δεν συντελεί λιγότερο από την επιστήμη στη διαμόρφωση των ηθικών, ατομικών και κοινωνικών συνειδήσεων».

Ένα παράδειγμα

Την άνοιξη του 1944, ένας μεγαλοαστός ευγενής και ευεργέτης αργότερα της πάλης των Γιαννίνων, ο μακαρίτης Πυρσινέλλας με ζηλευτή κουλτούρα αλλά και προσευτικές αντιλήψεις θαύμαζε το λαμπρό και ηρωικό αντιστασιακό μεγαλείο του ΕΑΜ - ΕΛΑΣ και την αυθόρμητη συμμετοχή της πλειονότητας του λαού σε κίνησης τις ανιδιοτελείς και πατριωτικές οργανώσεις. Όμως διέβλεπε το στύχημά-τους που βρίσκονταν ακέφαλες, χωρίς ηγεσία ικανή να οδηγήσει σωστά το λαϊκοσπελευθερωτικό και θριαμβικό εκείνο κίνημα, σε μια μεταπολεμική σοσιαλιστική Ελλάδα. Όταν πήγαν αντιπρόσωποι στο Λίβανο, ο Πυρσινέλλας κούνησε το κεφάλι περίλυπα και είπε χαρακτηριστικά: «Ώ αγαπημένε και πολύπαθε λαέ, οδηγείσαι από τα σαχάλια στα ξεγελάσματα και τις παγίδες του Τσώρτσιλ και του Παπανδρέου. Κρίμα σ' αυτό το μεγαλείο-σου!»...

Το «Ελ. Πνεύμα» δεν παρουσίασε από τις στήλες-του μέχρι τώρα γελοιογραφίες με εικόνες (σκέτσια) της πολιτικής και κοινωνικής ζωής. Μπορεί με τις λέξεις κατά καιρούς στα σατιρικά και πικάντικα σχόλιά-του (καμώματα - κεντρίσματα), να μη μπόρεσε να αποφύγει τα τραγελαφικά συμβάντα μιας κοινωνίας και μιας πολιτικής, γιατί άλλωστε η κοινωνία της ψευτιάς, της αλλοτρίωσης και της απάτης που ζούμε, η ψυχοφθόρα και αντιφυσική ατομικιστική ζωή του τεχνολογικού σνομπισμού, δεν ερμηνεύεται μόνο σαν δραματική συνύφανση βιωμάτων, της απληστίας και των συγκρούσεων, είναι ολόκληρη η κοινωνία και μια γελοιογραφία όταν αδικεί, κομπάζει, προκαλεί κι αποτυχαίνει. Το δραματικό με το κωμικό στοιχείο πάντα σχεδόν συμβαδίζουν στον ανθρώπινο βίο· και περισσότερο μάλιστα σε καταστάσεις πολιτικής απάτης και πολεμοκαπηλικού τυχοδιωκτισμού σαν τα φιάσκα που έγιναν πρόσφατα από το Πεντάγωνο και την Σία, στο Αφγανιστάν και στην Περσία...

Το «Ελ. Πνεύμα» σα ζωντανό και μαχητικό όργανο σωστής διαφώτισης και τέρψης του αναγνωστικού-του κοινού, πάντα τίμιο, γνήσιο και ταλμηρό παρών ουσιαστικής έκφρασης μορφών και περιεχομένων, σημαντικών γεγονότων και καλλιτεχνικών πράξεων και έργων της εποχής-μας, βρίσκεται στην ευχάριστη θέση, και φιλοξενεί από τα αφανή και ζηλευτά talέντα της ψυχής και της αστείρευτης μήτρας του λαού-μας, τις δυό ολοσέλιδες γελοιογραφίες που ακολουθούν, παιδιών γυμνασίου, που θα τις ζήλευε ακόμα και ο Μπόστ και ο Μητρόπουλος: σε πικρόγευστη και δηκτική σάτιρα παραστάσεων, σε σύλληψη και εκτέλεση, συγκρίσεις και παραλληλισμούς, πλάτος και βάθος εννοιών. Η πρώτη είναι της 14χρονης θαυμάσιας ποιήτριας Νίκης Γιώργου Τζαλαμακλή και η δεύτερη είναι του μικρότερου αδερφού της Δημητράκη Γ. Τζαλαμακλή με εξίσου καταπληκτικό μα και σατιρικό ποιητικό και σκετσογραφικό talέντο. Την Νίκη, με ιδιαίτερη χαρά και περηφάνια είχε προβάλει για πρώτη φορά με πρωτοσέλιδο ποίημα στα 11 χρόνια-της το «Ελ. Πνεύμα». Και τα δυό αυτά παλυσύνθετα κι αξιοθαύμαστα talέντα (παιδιά ενός παντοπώλη κι αδικημένου καλλιτέχνη πατέρα) που με τόση σοβαρότητα, φαντασία και δύναμη ανασπασαίνονται τόσο σατιρικά τις επιδράσεις που δέχτηκαν σε μια εκδρομή-τους, από συμβάντα, εικόνες, αλλοπρόσαλλες και βέβηλες του ξεπεσμού πράξεις και καταστάσεις, δικαιούσαι λαέ να χαρείς και να θαυμάσεις, σαν κομμάτια από τα σπλάχνα-σου, στ' αγνά κι αυθόρμητα καλλιτεχνικά-τους φανερώματα.

TO STOP KI TOI STOP EPHANEI ANO BRAS
ΕΡΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΝ ΠΡΑΞΕΙ

STOP

Κ' είν
όσων
επί
επί

Σ' είν
ΑΜΕΡΙΚΑΝ
BLIND

ΠΑΝΝΕΝΑ ~ ΛΕΥΚΑΔΑ
ΑΠΟΤ' ΧΡ. ΠΡ. ΑΡ.

Μι Ζωή

Δ.Υ Τ Ι Κ Ο Σ Ε Ρ Ι Ζ Ε Ν
λόγω ελαφικότητας
φαίνεται λίγο το κώλυ
της ελευθερίας.

IONIAN SEA

Εδώ έκανε βουτιά
η Σαφή η κορυφία

Αρρωτηρίον
ΛΕΥΚΑΤΟΣ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η ΝΕΟΣ ΔΗ
ΟΙΣ ΤΗ
ΕΛΛΑΔΑ
ΕΣΤΙ ΕΝΑΝΤΙ
ΗΡΑ ΠΟΛΛΩΝ
ΕΝΑΝΤΙΑΝ

ΕΝΑΝΤΙΑΝ

Α Λ Α Π Η Δ Α Ν Ι Ε Σ Τ Α Ν

Λ Ε Υ Κ Α Δ Α Σ Τ Α Ν

ΑΥΤΗ ΖΩΗ
"ΣΤΟΜΑΧΟΧΥΜ"
ΠΡΩΤΟ ΓΥΝ
ΚΑΤΑΝΑΛΗΣΗ

Ζωή
ΚΑΝΕΙ
ΤΗ ΑΝΟΜΗ
ΠΟΛΥΤΕΛΕΣ

Τροπέρο !!
ΠΥΡΑΝΕΣ
ΠΕΡΙΠΛΟΥΡΤΩΣ

ΚΑΝΕΙ
ΤΗ ΑΝΟΜΗ
ΠΟΛΥΤΕΛΕΣ

Ασφοδιόσμη
το πτησει
τοστ με βελαν

ΠΛΗΡΗΣ
ΥΣΤΕΡΟΧΙΣΜΟΣ

ΣΤΟΜΑΧΟΧΥΜ
Ασφα Σ/Α
Ασφα Σ/Α
Ασφα Σ/Α
Ασφα Σ/Α
Ασφα Σ/Α

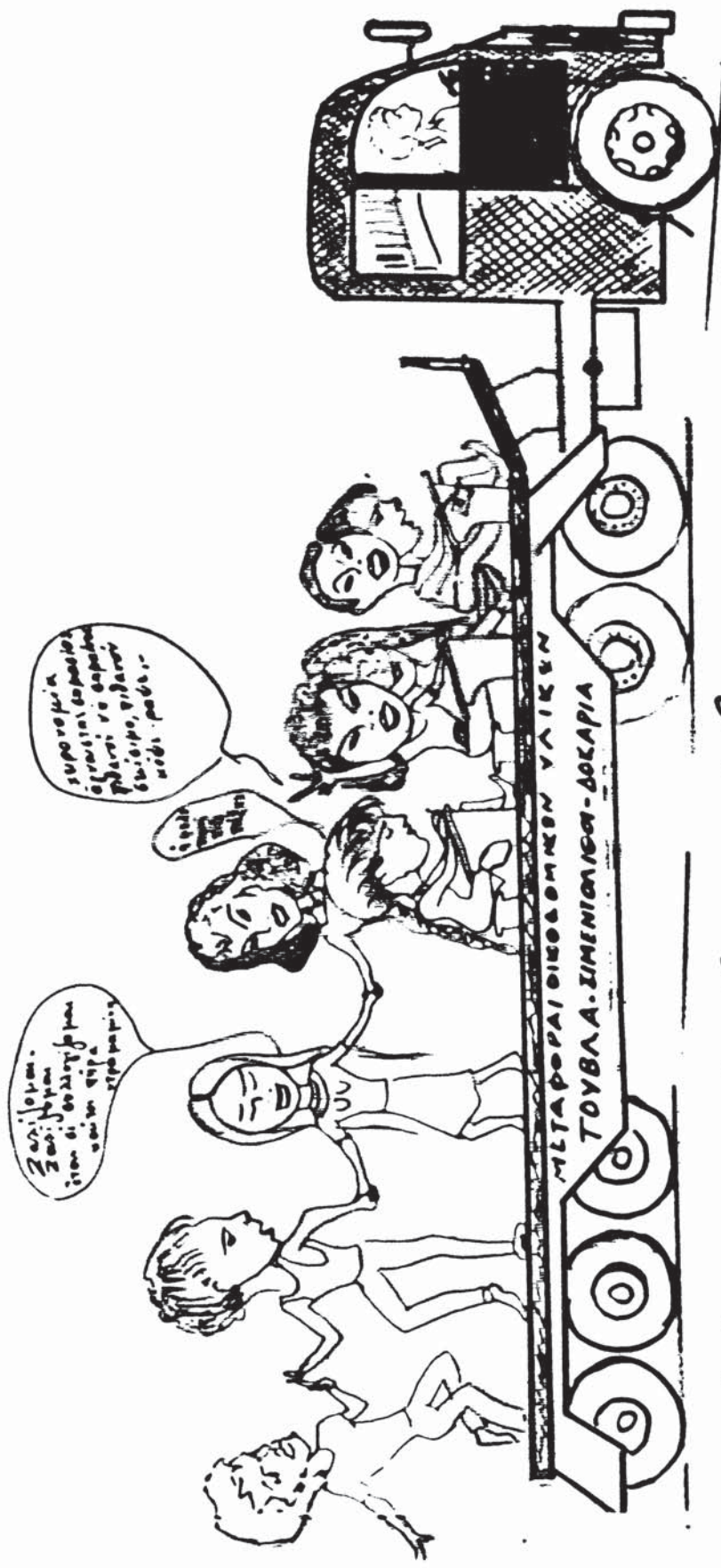
ΤΡΕΒΕΣΤΑΝ

ΚΟΡΚΟΣ

ΣΡΑΚΙΝΟΣ

Α Ι Τ Ο Λ Ι Σ Τ Α Ν

Φάγαμε τὰ σίδερα να βρούμε πούλμαν...
Έτσι πήραμε τὸ μόνο διαδέξιμο και καταλληλότερο

Ανυπόγραφο Γ. Τζαλιώτης

Το χέρι του ιμπεριαλισμού

Ένα σκίτσο του ιδιόρρυθμου καλλιτέχνη και λόγιου γιαννιώτη *Θόδωρου Μαλδογιάννη*, που εκφράζει τις αρπαχτικές και άγριες διαθέσεις, τη βία και το έγκλημα του αδυσώπητου και ακόρεστου κερδοσκόπου του πλανήτη ιμπεριαλισμού.

Πολιτικοκοινωνικά Κεντρίσματα

Λόγια που καίνε

του Στέλιου Κεντηρή

Ο Συγγραφέας έχει χρέος να γράφει την αλήθεια. Δηλαδή, δεν πρέπει να την αρνείται, ούτε να την παραλείπει, κι ούτε να τη μασκαρεύει. Η αλήθεια είναι χρήσιμη, όταν μετατρέπεται σε ενέργεια.

Προεδρικές διαστροφές και ουσιαστικές δημοκρατίες

Στη χώρα-μας τελευταία, μια μειοψηφία 41% εδώ και 3 χρόνια (σήμερα μπορεί 35% και λιγότερο, ανάλογα και με τη φυσική φθορά-της), καθώς οι ψήφοι αυτοί γίνονται πάντα στη Βουλή με τη ράβδο του Μωυσή πλασματική πλειοψηφία... εξέλεξαν με τη μέθοδο «φίλον - φίλος - φίλευε» «Γιάνης κερνάει - Γιάνης πίνει» και πάλι πρόεδρο δημοκρατίας της χώρας τον άνθρωπο της αρεσκείας και του συμφέροντός-των. Όμως αν είχαμε πραγματική και ουσιαστική δημοκρατία... Τότε θα ψήφιζε ο λαός και θα εξέλεγε τον δικό-του πρόεδρο. Γι' αυτό, ας μη κακοφανεί σε μερικούς πως έχουμε μορφή εύσημης δικτατορίας. Ο Αριστοτέλης στα «Πολιτικά»-του λέει ότι: «Στις δημοκρατίες ανώτερος κυρίαρχος είναι μόνο ο λαός, ο δήμος». Μέσα στη διαλεχτική κίνηση προσώπων και πραγμάτων, όλα υπόκεινται σε φθορά και αλλοίωση, σε μεταβολή και εξέλιξη. Γι' αυτό και οι ιδέες όσο αιώνιες κι αν είναι, αλλάζουν θέσεις και μορφές σύμφωνα προπάντων με τις ιστορικοκοινωνικές πολιτικές και οικονομικές ανάγκες και τα ατομικά κι ομαδικά συμφέροντα. Πού είναι λοιπόν κι εδώ ο ταλαίπωρος λαός ν' αποφανθεί για τον πρόεδρό-του; «Η εξουσιοδότηση στους αντιπροσώπους-του, ισχύει το ίδιο», θα πουν οι κρατούντες κι οι κατέχοντες 47 ολάκερα χρόνια την εξουσία που τη συναλλάσσουν και την ξαναλλάζουν πάντα σχεδόν οι ίδιοι και φρύδιοι ολιγαρχικοί κύκλοι (!) Στη χώρα-μας η έννοια της δημοκρατίας υπάρχει κατ' αυτούς, μόνο όταν αλλάξει μαντιές η πατρίνα η γιρονδίνα, κι ας μήποτε δεν εφαρμόζει πρόγραμμα κοινοφελών έργων για το σύνολο. Έτσι λοιπόν και σε τούτ' την προεδρία, αν τους φώτιζε κάνας θεός κι έδιναν του λαού δικαίωμα ψήφου, μ' ελευθερία εκλογής... θά 'λεγε στη συμπαιγνία και συγχορδία των (εκ του πονηρού και μετά πολλών ανομιών) κυβερνήτων ότι: Σήμερα, μετά την τριετία, η προεδρία ούτε από φρέσκους αντιπροσώπους προέρχεται, ούτε απ' ευθείας από εμένα το λαό. Στην Ελλάδα που γέννησε τη δημοκρατία στ' αρχαία χρόνια, δεν έγινε ποτέ

ΜΠ. ΜΠΡΕΧΤ

κυρίαρχος ο λαός στα νεώτερα. Αυτό είναι το μεγάλο-του παράπονο, και η πικρή αλήθεια, που πάντα σχεδόν υποτιμιέται, και δε μπορεί ν' αλλάξει τίποτα. Όσο για τις μεταστάσεις μεταπηδήσεις διευρύνσεις κόλπα (γράφε σάλτα πληρωμένα) κλπ. που εξασφαλίζουν οι ιντριγκάρηδες στα παρασκήνια και νομοτυπικά... αυτά είναι αλαφροπασαλείματα, και πάντοτ' εύκολα για όσους έχουν τα γένια και το χτένια... και για ετοίς κείνον χρήμασι πειθόμενοι (!)

Αλλ' ας επικαλεστούμε πάλι τις διαπιστώσεις και τ' αξιώματα απο τα «Πολιτικά» του μεγάλου-μας Αριστοτέλη:

«Εξ αιτίας των ωφελειών, οι οποίες προέρχονται εκ της διοικήσεως των κοινών εκ της εξουσίας, θέλουσι συνεχώς να εξουσιάζωσιν οι αυτοί...»

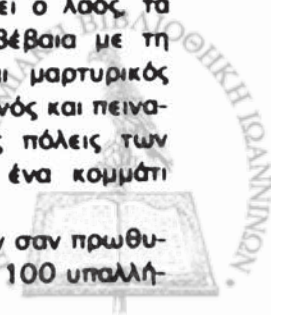
«Εκ τούτων λοιπόν, φανερόν είναι ότι: όσα μεν πολιτεύματα επιζητούσι το κοινόν συμφέρον, είναι ορθά κατά το απόλυτον δίκαιον, ενώ όσα επιδιώκουσι το ίδιον μόνον συμφέρον των εξουσιάζόντων, είναι σφαλερά και ελαττωματικά. Όλα ταύτα είναι παρεκβάσεις και διαστροφαι των ορθών πολιτευμάτων, διότι είναι δεσποτικού χαρακτήρος».

Τι θ' απαντούσε στον Αριστοτέλη, ο λαλιστατος και αφύς νεοφωστήρας μπουργός επί της προεδρίας; Μη περιμένετε. Κανείς απ' αυτούς που επικαλούνται τον εκ Βορρά γνωστό μπαμπούλα δεν καταπίνει τη γλώσσα του. Χαιρε της εξουσίας ο παρασάλευτος πύργος. Αμίν!

Ρεπόρ ψευδολογίας

Ο μεγαλύτερος ψευδολόγος της πολιτικής στη Νεώτερη Ελλάδα, ήταν ο Κωλέτης. Το ψέμμα, την προσποίηση, την πονηριά και την απάτη, τα είχε βρυσιμιά στα χείλη-του. Κι έλεγε αδίσταχτα «ψέματα θέλει ο λαός, τα ψέματα τον τρέφουν». Τότε βέβαια με τη βαυβαροκρατία ο ηρωικός και μαρτυρικός λαός του 1821 ξεχύνονταν γυμνός και πειναλέος στους δρόμους και στις πόλεις των αρχόντων και επατούσε για ένα κομμάτι ψωμί (!)

Κι αν ο Κωλέτης χρειαζόταν σαν πρωθυπουργός για να προσλάβει π.χ. 100 υπαλλη-

λους, για τον κρατικό μηχανισμό-του, τους τρενάριζε με την ψευτιά και την κοροϊδία. Όσοι πήγαιναν (και πολλοί πήγαιναν) για μια θέση - θεσούλα να ψωμοζήσουν... τους έλεγε ολουνών, πως τους έγραφε... πως τους είχε γραμμένους... και θά 'ρθει η σειρά τους(!)

Τώρα το πού τους είχε γραμμένους ο αρχιψεύτης και αρχιρουσφέτης... αυτός ήξερε μόνο(!) (Αυτά, δυστυχώς γίνονται και σήμερα στα πολιτικά γραφεία απο την πολιτικάντικη ρουσφετολογία). Οι τότε κακόμοιροι πρόγονοι στέναζαν από οργή κι αγανάκτηση ενάντια στον πρώτο εκλογικό μάγειρα και αρχιμανταρίνο του Όθωνα Κωλέτη. Γι' αυτό, κι όταν τους άφησέ ζωή... απ' άκρο σ' άκρο στην Ελλάδα, σήμαιναν αναστάσιμα οι καμπάνες, σα να πανηγύριζε ο λαός από χαρά που θ' αλάφρωνε από την καμπούρα-του έναν μασκαρά. **«Η ιστορία, κανένα ψέμα δεν πρέπει να λέει, καμιά αλήθεια δεν πρέπει ν' αποσιωπά»** (Τ. Γάιος).

Εκλογομαγειρεία

Να μου το θυμηθείτε, πως άρχισε από τώρα με πολλές σπαζοκεφαλιές και πονοκεφάλους, να δουλεύει κάποια κωλέτεια, τακομακρύδικη ή μεντερέδεια ίντριγκα, για νόθο και στα μέτρα των κρατούντων εκλογικό σύστημα. Έχουμε «δημοκρατία» κύριοι... και το παίγνιο κι ο πλούτος γυρίζει, κατά πού και πώς θέλουμε (!)

Άλλωστε τι να τα λέμε; Πότε παραδόθηκε η εξουσία με εκλογές, σε αντίπαλο κόμμα; Αλλά και πότε έγιναν τίμιες εκλογές στην Ελλάδα; Όλο - όλο από το 1828 3 φορές: Μία το 1865 αδιάβλητες από τον Α. Κουμουνδούρο. Μία το 1926 τίμιες από τον πρόεδρο του Αρείου Πάγου Ζηλήμονα και μία τελευταία το 1963 με τον επίσης αρειοπαγίτη πρόεδρο Μαυρομιχάλη. Η τελευταία ήταν και η υποδειγματικότερη μάλιστα, τότε που ο κακόμοιρος λαός μας δευτεροπροδόθηκε (μετά το 1944) από τον αρριβίστα λαοπλάνο και δημαγωγό Γ. Παπανδρέου. Στις ερχόμενες εκλογές βέβαια για να καλύψουμε και τους τύπους, δέ θά 'ναι ίσως μήτε αναλογικό απλό, μήτε ενισχυμένο της ευρείας και στενής, μήτε πλειοψηφικό. Θα είναι πιθανόν ένα μικτό, αλλού μακρύ αλλού κοντό, σαν εκείνο του 1958 τύπου Μεντερές. Βέβαια το προηγούμενο της ενισχυμένης, το φοβούνται από το ΠΑΣΟΚ - ΚΚΕ. Η απλή αναλογική που είναι και τίμιο σύστημα και εκφράζονται γνήσια οι πολιτικές τάσεις και τα ιδεολογικά ρεύματα, είναι σήμερα πιο πολύ στα μέτρα-του. Αλλά με υπολογισμό 150 εδρών, δεν θα μπορούν ίσως να στεριώσουν βιώσιμη κυβέρνηση. Γι'

αυτό, άλλο κάποιο... πιθανό να μαγειρεύουν. Όμως γιατί επιμένουν με το «γέλα-με να σε γελώ, να περνάμε τον καιρό»; Δε θέλουν να το νιώσουν ότι αποτελούν πιά, παρελθοντολογικά απολιθώματα, ότι επιτέλους ο λαός ζητάει ένα πρόγραμμα εφαρμογής σύγχρονης ζωής. Κάθε λαός επιθυμεί πάντα το νέο και το καλύτερο. Ας μάθουν λοιπόν ότι: **«κάθε πράμα, ανέρχεται για να πέσει και ακμάζει για να παρακμάσει»**, όπως έλεγε κι ο Σαίξπηρ.

Εύλογα κρυφοπείσματα

Τι θά 'λεγε λέτε στα κρυφά-του ο κ. Τσοσίτσας για το νέο αρχηγό της «νέας δημοκρατίας»-τους, που είναι τόσο παλιά και μετονομάζεται κι όλο μεταμορφώνεται σαν την κυρία Πομποδούρη; Και τι θά 'λεγε για τον πάτρωνα μπαμπέση που μαζί με το «νέο» νικητή σαν «ο Δάμων κι ο Φιντίας» ταξίδευαν, μαγείρευαν... έτρωγαν κι έπιναν, έπαιζαν γκόλφ, κλπ.; Υποθέτουμε πως όταν βγήκε το αποτέλεσμα για την αρχηγιά και πρωθυπουργία, θά 'κλαιγε και θά 'λεγε κρυφά:

«Έξω πάμε πολύ καλά· όμως μέσα στο κόμμα δεν πάμε καθόλου καλά» κι ας **«χτίσαμε στρατό κύριοι»** (σα νά 'ταν κανα σπίτι ο στρατός κι ας μπορεί τα τείχη του να μοιάζουν με μάντρα). Πάντως φίλτατε κ. φρυδάριε θά 'ρθει η ώρα και θα μου το πληρώσεις. Έννοια σου. Εγώ 'μαι βλάχος περτουλιώτης και σου το κρατάω το **«ινάτι που βγάζει μάτι»**.

Έπρεπε τον Ιούλη του '74 που ο Σίσκος μας υπαγόρευε την αλλαγή φρουράς... να μη πω τότε στο Γκιζίκη **«πάρτε τον Καραμανλή τηλέφωνο στο Παρίσι νά 'ρθει να μας σώσει»** (!) αλλά, ν' αφήσω τον Πηλιχό να θυμώσει... και το Σπανό να τους... μαντρώσει... Εγώ θα τηνε γλύτωνα έτσι κι αλλιώς... σαν δίπορτος και... γεφυροποιός (!) **«Στερνή-μου γνώση να σε είχα πρώτα»**.

«Σχέδια» κι επαγρύπνηση

Οι Έλληνες πατριώτες για να περιφρουρήσουν ό,τι ιερό και όσιο απόμεινε όρθιο κι ελληνικό σ' αυτόν τον τόπο, και επειδή η χώρα για τους «σύμμαχους» πειρατές των πολυεθνικών, είναι ξέφραγο αμπέλι, οφειλούμε να αγρυπνούμε, και να περισώσουμε ό,τι μπορούμε. Παλιότερα έμπαιναν κι αλώνιζαν με ορισμένα «σχέδια» που τους έδιναν κι ένα όνομα, όπως π.χ. τα σχέδια των Άγγλων. 1) «Κιβωτός» (1944). Αφορούσε την εκκαθάριση και κατάληψη της Μακεδονίας απ' αυτούς. 2) Το σχέδιο «Μάνα» (Τσώρτσιλ - Σκόμπι) για το άναμα του εμφύλιου (Δεκέμβρης '44). 3)

Τά διάφορα σχέδια του Βαν-Φλίτ για τον αποδεκατισμό τον εξανδραποδισμό των Ελλήνων ('47 - '50). 4) Τον περιβόητο «Περικλή» του 1961 με κεντρικό πυρήνα τον Γ. Παπαδόπουλο. 5) Τον Απρίλη του 1967, ο τρισκατάρατος «Προμηθέας» και τα άλλα της δικτατορίας. 6) Το 1974 «Αττίλας» και τ' άλλα της χούντας και της ΕΟΚΑ Β' στην Κύπρο. Και βάλε και βάλε· τις είδε τώρα οι μινώταυροι και τα σκοτεινά μαγειρεία τι ετοιμάζουν για την έσχατη ανάγκη τους. Τώρα, βέβαια, μπαίνουν κι αλλοτριώνουν τα πάντα στη χώρα μας μ' άλλα κόλπα, μ' άλλες μορφές και συμφωνίες πύο παραπλανητικές και εύσχημες με ΕΟΚ, πολυεθνικές κλπ. κλπ.

Όμως λαέ-μου αγρύπνια. Στάσου ορθός και στάσου κόντρα και σ' αυτούς τους μαλυσμένους ανέμους. Σε κάθε ξένη και νόθα επιχείρηση και αλλοτρίωση. Κρατήσου, βάστα ψηλά τις γνήσιες αρετές της Ρωμιοσύνης. Πόσο δίκιο είχε ένας απόστρατος αξιωματικός Βουδικλάρης που έγραφε: «Διερωτώται κανείς, πότε επιτέλους οι λαοί και ειδικότερα ο ελληνικός, θα παύσουν να είναι θύματα απάτης ή αυταπάτης, και θα αντιληφθούν ότι ο ξένος είναι εχθρός, μέχρι αποδείξεως του εναντίου».

Νεολαϊστικά βίτσια

Τον τελευταίο καιρό στη χώρα μας πολυπλασιάζονται τα εγκλήματα διαφθοράς και οι βιασμοί από τους καλοπερασάκηδες και τεμπέληδες ασύδοτους νέους από τα αρχοντοθρεμένα τεφαρίκια (I) (γράφους για τριπλά σώβρακα). Τι να σου κάνουν τα καημένα τα παιδιά; Όλα στη ζωή τα διέπουν κάποιοι βιο-

λογικοί νόμοι. Και το σεξ δεν το εντείνει μόνο η ασυλλόγιστη καλοπέραση, αλλά και οι πορνοταινίες της αμερικάνικης μόδας... και γενικά όλα τα φρούτα του ασύδοτου, αναρχοελεύθερου και... «ριζοσπαστικά φιλελεύθερου» κατά ράλλειο ρήση «όμορφου» δυτικοπολιτισμένου κόσμου (I) Αλλ' ας πούμε κι ένα πρόσφατο παράδειγμα, του βιασμού της 20χρονης στη Θεσσαλονίκη την ίδια ώρα, από τους 6 τεντυμπήδες... δεν είναι κι αυτό, μια ευεργετική καλλιέργεια (κι ας είναι παρα - φύσει ασέλγεια) για να μη κουραστεί ο καημένος ο νυμφίος με παρθενικό υμέναιο (:); Άλλωστε, άλλοι και πολλοί λαοί, τό 'χουν αυτό για μεγάλη-τους τιμή, ή και το πουλάν ακόμα το έρμο το κορμί για το πικρό-τους το ψωμί! Όπως και νά 'ναι, τα πολλά τρυπάνια, οργώνουν πιά πολύ. Ύστερα, με τι ν' ασχοληθούν εδώ, τα καημένα τα χαραμοφάικα παιδιά (:); Όσα είναι «νταβραντισμένα», έχουν βαριε - στύση με τα σουβλάκια, τα προ - πο, τα ποδό-

σφαιρα, τα σφαιριστηριάκια και τα κομφούζια καυγαδάκια... Γι' αυτό, μπαίνει - βγαίνει, τίποτα δεν παθαίνει (I) Μάλιστα, η πολιτεία και η κοινωνία, έτσι γουστάρει και τα καλοκακομοθαίνει (I)

Έλεος επετείος

Κάθε τόσο, συχνά πυκνά, ακούμε από την ΕΡΤ εκκλήσεις για εράνους, μιας δήθεν κάποιος θεραπείας βαρυνουσούντων, που χρήζουν ταξίδια και γιατρούς σε έξω χώρες.

Αποτείνονται λοιπόν επιτήδευσι σε ελεήμονες; Και τι κάνει το «άρτσι - βούρτσι και λυυλάς» υπουργείο υγιεινής που δεν ελέγχει ή και δεν υποστηρίζει αυτές τις λίγες περιπτώσεις; Προς τι αυτά τα ερανικά και αδίσταχτα της ντροπής ερανίσματα, από τα ερτζιανά-μας κύματα, να μας μειώνουν και υποβιβάζουν σαν έθνος, στους άλλους πολιτισμένους λαούς; Γιατί να ζητάν έλεος επαιτείας ναύλων ή και θεραπείας κάτω από τις ευλογίες εκπομπών αναισχυντίας; Γιατί να μη μπορεί το αρμόδιο υπουργείο να εξασφαλίσει σε 10 και 20 άτομα το χρόνο, αυτού του είδους θεραπεία; Πού βρίσκεται λοιπόν αυτό το υπουργείο, και πού τα κονδύλιά-του; Βέβαια, θα μου πείτε: όλα τ' έχει η Φατιμέ η ψωροκώσταίνα, και της έλειπε η δημόσια υγεία; Έ, σ' αυτή παίρνουμε χειρότερη απ' αφρικανικούς λαούς βαθμολογία (I)

Παλιότερα, υπήρχε ο Καραμουρτζούνης... Να ευχηθούμε δηλαδή να ξεφυτρώσει άλλος παρόμοιος φιλάνθρωπος; Ή μήπως θα πρέπει ν' ανοιξουμε και γι' αυτά τα θύματα ένα ερανικό, όπως έχουμε το δώσε και μη ερεύνα περιβόητο αντικαρκινικό ταμείο... που «θου κύριε τω στόματί-μου» γι' αυτά τα ετήσια εκατομμυριάκια (I)... Ο Πλαστήρας είχε πρωτοειπει το παροιμιώδες: «Σε κάφρους αποστεινούνται;» Πέρασαν λοιπόν τόσα χρόνια... κι ακόμα δεν αισχύνονται;

Υδροηλεκτρικά...

Νοτιότερα από το Καπάκι - Παρακάλαμο, σ' ένα λεκανοπέδιο του Καλαμά, είναι οι καταρράχτες της Γλίζιανης, που αν υπήρχε αξιοποίηση από το 1945 και δώθε στη σχεδόν έτοιμη υδροηλεκτρική ενέργεια από τη μάνα φύση, θα μεταμόρφωναν όλη αυτή την έρημη και στείρα περιοχή σε γη επαγγελίας. Αυτές οι δυνατότητες της ηπειρωτικής ενδοχώρας, έχουν αφεθεί, όπως όλος ο επίγειος και υπόγειος πλούτος (της «μάνας της Ελλάδας»-μας Ηπείρου, όπως την αποκαλεί κι ο Όμηρος) στο έλεος της αδράνειας και της εγκατάλειψης του πρωτογονισμού και της

ερήμωσης! Σ' όλη την Ήπειρο, όλα τα μεταπολεμικά χρόνια, δεν έγινε κανένα υδροηλεκτρικό έργο σε ποτάμια και λίμνες της Ηπείρου, εκτός από μια γαλλική εταιρία που είχε κάνει ένα μικρό στο Λούρο εδώ και μερικά χρόνια. Καμιά κυβέρνηση δε φρόντισε για κοινοφελή αξιοποίηση του ανυπολόγιστου φυσικού-μας πλούτου. Ας είναι καλά οι προκομμένοι γείτονες και φίλοι Αλβανοί που μας πουλάνε κι αγοράζουμε ρεύμα, από τη δική-τους υδροηλεκτρική παραγωγή κι εξαγωγή.

Πέτα και παραλειπόμενα

Το ιστορικό κεφαλοχώρι του Πέτα στην Άρτα μαζί με την πρωτοποριακή-του δράση και τις τόσες θυσίες σ' όλους τους απελευθερωτικούς αγώνες από το 1821 ως το 1945, εκτός από την επανάσταση του 1854 που είχε αρχίσει από το Πέτα με το στρατηγό Καραϊσκάκη, αργότερα το 1882-83 είχε αναπτύξει και το πρώτο αγροτικό κίνημα στην Ελλάδα («Ιστορ. της Ελλάδας» Γ. Κορδάτου Δ.Τ. σελ. 439) με αρχηγό τον πολιτευτή κι αγωνιστή πετανίτη βουλευτή Παχή. «Ένεκα απανθρώπων πράξεων και αποτρόπαιων κακουργημάτων του αρχισιφλικά Γ. Καραπάνου, άτινα, εν τω παρόντι αιώνι ουδέποτε συνέβησαν τοιαύτα αποτρόπαια εγκλήματα εις βάρος 90 οικογενειών του χωριού Πέτα, το οποίον πληρώνει ετησίως εις το Δοβλέτι 80 χιλ. γρόσια από δέκατα κλπ...». Αυτό λοιπόν το ηρωικό και μαρτυρικό χωριό που δίκαια παραπονείται ο ευπατρίδης-του κ. Μενέλαος Σερβετάς, δεν προσέχτηκε και δεν τιμήθηκε από καμιά μεταπολεμική κυβέρνηση όσο του άξιζε. Δεν ολοκληρώθηκε όπως έπρεπε, ούτε το μνημείο των πεσόντων φιλελλήνων στην ιστορική μάχη του 1822, ούτε ένα γυμνάσιο δε χτίστηκε, που οι 200 μαθητές-του στεγάζονται στο παλιό Δημοτικό Σχολείο. Αλλίμονοι Έτσι με την εγκατάλειψη και τη λησμοσύνη αμοίβουν τα ελληνικά πολιτικά κατεστημένα τον ηρωικό κι αγωνιστικό τους λαό.

Τραπεζικοί «Στόχοι» Λαού

Αμέτρητες ξένες τράπεζες μαζί με τις ξένες εταιρίες τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας, επενδύουν κεφάλαια για πρόσφορα κέρδη. Οι πολλές και διάφορες τράπεζες που για τον λαό παραμένουν ανεξιχνίαστοι οι μέτοχοι, σα λερναίες ύδρες караδοκούνε και χυμούν και του ρουφάν τον τίμιο μόχτο-του και τις οικονομίες. Όμως πρόσφατα και κάτω από αυτή την κατάσταση, αφυπνίζεται και ο λαός.

Πρώτα στη Μακεδονία, από χρόνια με Συνεταιρισμούς και από πέρυσι άρχισε και

στην Ήπειρο. Εκ των ενόντων λοιπόν φκιάχνει και ο λαός τη δική-του τράπεζα, όπως στα Γιάννινα η ΕΤΕΜΠΗ έφτιαξε το «Στόχο»-της, που είναι η ενσάρκωση των επιδιώξεών-της. Συγχαίρουμε τα μέλη της ΕΤΕΜΠΗ και του «Στόχου». Κι ας πυκνώσουν περισσότεροι αυτή την οικονομική οργάνωση που προέρχεται από το λαό. Οι εργαζόμενοι με τις μικροκαταθέσεις-τους, να συναλλάσσονται οι ίδιοι για το συμφέρο-τους, τα δικά-τους κεφαλαίγια, χωρίς να τους εκμεταλλεύονται άλλοι «αητονύχηδες» αόρατοι μέτοχοι και μεγιστάνες. Ο λαός σε κάθε περιφέρεια της χώρας, πρέπει να φτιάξει τον δικό-του «Στόχο», τη δική-του εταιρική Τράπεζα.

Διαλογικά ερωταπαντήματα

Του Τζαμάλα και του Μαλλούρα

Ισόβιοι, σαρακοστή και χαμομήλι

- Πόσο χρονών είσαι;
- Φίλε-μου, αυτό είναι αδιάκριτη ερώτηση.
- Μα γιατί, γυναίκα είσαι;
- Έ, και τι σου κάνουν οι γαλιάντρες του ωραίου φύλου; Επειδή δηλαδή κρύβουν από 5-10 χρόνια η κάθε μια;
- Όχι βρε αδερφέ, αλλού το πας εσύ, κι αλλού το συνδυάζω εγώ.
- Σου λέω λοιπόν πως είμαι 80 χρονών· πού το πας;
- Ωραία! Κι έχεις ακούσει σ' όλη τη ζωή-σου που ένωσες τον πολιτικό εαυτό-σου να ορκίζονται άλλον «υπουργό Βορείου Ελλάδος» από τον κ. Μάρτη;
- Έ, να σου πω, θυμάμαι κι έναν Γκαντώνα.
- Αυτός δεν ήταν επί συγκεκριμένης δικτατορίας, ήταν επί ανοιχτής. Αλλά, από παλιούς ισόβιους υπουργούς ου, ου, ου, άλλο μπερεκέτι (!) Καραπιπέρηδες, Ταλιαδούροι, Τσαλδάρηδες, Στεφανόπουλοι, Τσοτίσηδες, Ράλληδες, Στράτοι, και βάλε και βάλε, σόια βλέπεις και τζάκια τα υπουργικά βασίλεια (!) Άλλωστε για τον κ. Μάρτη κάνουν πολύ καλά, γιατί ο κ. Φρύδιας, τον έχει και φίλο παιδικό.
- Πάλι δεν το κατάλαβες γιατί βάζουνε πάντα τον Μάρτη υπουργό.
- Τώρα κατάλαβα. Το βρήκα.
- Κοπάνα-το λοιπόν που μ' έσκασες...
- Διότι ο Μάρτης, δε λείπει ποτέ από τη σαρακοστή (!) Μονάχα ο γέρο - περδικούλας ο συγγραφέας της «Μάρμω» έχει στους «Φρουρούς της Αχαιάς»-του, τη σαρακοστή τον Απρίλη (!)
- Σοβαρά; Κι είχε ο μαρμογράφος τόση άγνοια, μα το θεό...
- Όχι τό 'κανε... για σουρεαλισμό (!)
- Άκου η σαρακοστή τον Απρίλη (!)
- Όπως και νά 'ναι... γράφτους και τους δύο γι πόντζι και χαμομήλι (!)

Αλής - Βελής και ρουσφετλής

Στη Δυτική Γερμανία, όπου ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 70 εκατομμύρια, το υπουργείο εμπορίου έχει μόνο 250 υπαλλήλους! Εδώ, στα 9 εκατομμύρια, που το ρουσφέτι ξεπέρασε κάθε άλλο στη γη «βιλαέτι» της use-μπέριαλ-αυτοκρατορίας, το υπουργείο εμπορίου-μας, έχει 1.200 υπαλλήλους! Πώς λοιπόν να μη φτιάξουμε «κράτος εν κράτι», με τους ημιτέρους και φίλους ψηφοφόρους; Και τι χρειάζεται, όλοι αυτοί οι κολύτιμοι κι αργόμισθοι, θειακλήδες, του καφέ και του τσιγάρου, να παν για την παραγωγή;... αφού οι «προστάτιδες» κολυθνικές (516 ως τώρα εδώ, μη βασταθούν) μετατρέπουν τη χώρα σε μαριχουάνικους μπαζέδες και σε γηροκομεία για την κούρα-τους; Και πώς θέλετε αυτοί οι Έλληνες παρασιτικοί, όταν ανήκομεν στην «ελευθερη» Δύση, να γίνουν παραγωγικοί, κι αφού χρόνια και χρόνια μας κανονίζει ένας «μέγας» άντρας ο κ. Κ. Καραμάν-Αλής που είναι: Βαλής-κατής Βελής και... ρουσφετλής;

Νικητές και «μάλε-βράσε»

- Ποιά είναι η γραμμή που θα τηρήσει η «νέα» κυβέρνηση της «νέας δημοκρατίας»;
- «Ο φιλελεύθερος δημοκρατικός ριζοσπαστισμός».
- Τι σημαίνουν όλα αυτά μαζί;
- Λίγο απόλα, και τουρλού τουρλού (!)
- Μα ριζοσπαστισμός δεν θα και; να σπάσουμε τις παλιές ρίζες· δηλαδή να κάνουμε μεταρρυθμίσεις, να δώσουμε κάποιαν αλλαγή;
- Ναι, σωστό αυτό, μα εδώ, σ' αυτόν το «ριζοσπαστισμό» που διακήρυξε ο πατερναλιστας και στενός φίλος του «νέου» πρωθυπουργού κάποτε στην Κασσάνδρα... αλλάζει μόνο τα πρόσωπα, κι όχι τα πράγματα, γιατί μέσα-του, σκολάπτονται και οι απαραίτητες κασσάντρες της κινδυνολογίας και του «εκ βορρά ελοχεύοντος»... Κι έπειτα τι να πούνε, αν δεν αραδιάσουνε κατηλικά και τέτοιες λέξεις με συγκεχυμένες ή χαμένες έννοιες, πώς θα ξεγελάσουνε τους αφελείς; Τι δηλαδή, για να εφαρμόσουνε ριζοσπαστισμό, θα πρέπει να θίξουνε τη δομή της κερδοφόρας οικονομικής ζωής των μεγιστάνων, και των ευημερούντων αριθμών, «του υπεραυξημένου κατά κεφαλήν εισοδήματος»; (Χαίρε ακρίβειας βάθος αμέτρητον).
- Και πού τα κανόνισαν να γίνει ο ένας πρόεδρος, κι ο άλλος πρωθυπουργός και να κρατήσουν αυτή τη γραμμή;
- Στο Μον-Ρεκό το Πάσχα.
- Μα εκεί έπαιζαν γκόλφ.
- Μάλιστα, στο γκόλφ βγήκαν και οι δύο νικητές. Εκεί δοκίμασαν την αντοχή-τους... να πάνε καλά και μέσα για μέσα, ντούροι και πούροι τις βολίδες στις τρύπες (!)
- 'Α, σού τους πηγαίνας στο είπες και ξείρες, σα να μην έχουνε τσίπες (!) Δηλαδή τα κάνουν... μεταξύ-τους, πλακάκια, κουτσουκέλες και στο τέλος «μάλε - βράσε».
- Δε σου λέω φίλε σκάσε... Βράσε... κι άσ' τα μεγαλικά

των ρωμιών τσαμπουκαλικά (!)
που δεν έχουνε πιά τέλο
και μας φεύγα το «τοερβέλο».

Δελφινόφιλοι και κοπέλια

- Γιατί ο κ. Ράλλης, στο ράλυ του δελφινό-ανταγωνισμού με τον κ. Τσοίτσα βγήκε πρώτος;
- Διότι, ο βραβειοκαρλομάγνος κατάφερε, πιστός στη γκολφι(ο)φιλία με τον άντρα από το μεγάλο σάι, έντεχνα και ύπουλα να τον πατρωνάρι με χαρά αφού παίζουνε πάντα μαζί ακόμα και... μπρίτζ (!) Και αφού τον είχε βγάλει βουλευτή με τσόντες κι αλλοιώσεις, κατά πως έγραφε τότενες ο Τύπος.
- Λες γι' αυτό πήρε και τον κ. Σεργάκη, όπως και τον κ. Καρδάρα δυό ψήφους σίγουρους για πάρτι-του... για να τους προωθήσει αργότερα;
- Και βέβαια. Τόσον ο κ. Σεργάκης όσο και ο κ. Μητσοτάκης (τυφλα νά 'χει ο κ. Κοθής με τη παλιά «δημοκρατική» έννοια, και τη νεώτερη υπερφιλαντική εύνοια) (!) όχι μόνο δε ντροπιάζουνε την Κρήτη, αλλά, ανταγωνίζονται σε κήδους και σε «διευρύνσεις»... να φτασουνε τον Ψηλορείτη (!)
- Μα τι έπαθες με τα κρητικά κοπέλια; Θαρρείς πως είναι ακροβάτες; Αυτοί οι καημένοι είναι όλοι δημοκράτες (!)
- Αργα το καταλαβες. Αυτό θα και δημοκρατία: να μεταπηδάς από τόνα κόμμα στ' άλλο με πονηρή δρασκείλια και ρεσαλτα για να ξαναλλάσσονται σίγουρα και τα δυό στην εξουσία.
- Μωρε ίντα θες, οι κεντρικοί και προπάντως όλοι οι «δημοκράτες» βουλευτές του Ψηλορείτη... σηκώνουν ταχτικά τη μύτη, και παν από τόνα κόμμα στ' άλλο, και σ' όποιον δίνει το πιο τρανό ρεγάλο (!)
- Που είσαι καημένε-μου Σουρή που θα τους ελγες:
«Ω Κυριε των ουρανών
και μεθ' ημών γενού
δώσε-τους λίγη εντροπή
και φώτιση και νου...»

Ευχές και παραδόσεις

- Τι γνωμη έχετε για το νέο πρωθυπουργό;
- Χμ, μέτριος, αλλά ντούρος της άκρας γρονθίας, ο γιός της κυρα-Ζαίρας από την Κορφού, βέβαια λίγο βασιλοφρονικός, και πολύ γενναίος άγγελος φύλακας των «κεκτημένων»-της.
- Γιατί;
- Διότι την αποφράδα ημέρα τις 21-4-67... είχε αμώσας σ' έναν λοχία των κολονέλων αμαχητί, σα να 'τανε καλιό «γαλιό» με τη γνωστή φράση την κογιονάρικη:
- «Παραδίνομαι κι εγώ και το οκλοκολυβάλιό-μου» (!) Κι έτσι ας τον έφερε ο λάτρης φίλος-του φρυδάς «αντιστασιακόν» και μάλιστα κι εξόριστο (!) 'Όλα σ' αυτόν τον τόπο, εύκολα εξιδανικεύονται κι εξαγάζονται και αδολοποιούνται. 'Όλα είναι μέσα στα κόλλα... στις αντιφάσεις και τις τρέλες της ρωμιοσύνης (!)
- 'Α ώστε έτσι;
- Μάλιστα.
- Και τι θα του ευχόσουν;
- Θέλω να τον συνοδεύει μια χαρά, και μια τρενή ευχή: Να δικαιώνει πάντα τα οράματα και την

ταχτική των προγόνων-του, ως και την αγαθή-τους μνήμη.

Χρησμοί, θάκοι και βουλο - βολέματα

Χαιρετίζουμε κι εμείς τους χρησμούς νέων υπουργών και υφυπουργών. Συμπαθήσαμε μάλιστα ιδιαίτερα ένα νέο όνομα κάποιον κ. Ροδίου, που τον έχρησαν υφυπουργό αμύνης. Μας φάνηκε αλήθεια, σα να βγήκε από κάποιας βαρύγδουπης υπηρεσίας, λες κι εσύ, πογκρόμ;

– Ξέρω κι εγώ; Μήπως από το COCOM;
– Και τι είναι αυτό το Κοκόμ;
– Συμμαχικό μυστικό υπερκυβερνείο συντονισμού, που η βάση-του είναι στο Παρίσι, κι έχει και παράρτημα στην Σάνθη.

– Και θα μπορούσε να 'χει παράρτημα στην Σάνθη και να υπαγορεύει χρησμούς υπουργών;

– Και γιατί να μην ευλογεί στα θρακικά-μας άνθη τα κλέτη των κυβερνητικών-μας ιερουργών.

– Έχεις δικιο- βλέπεις άλλες του λαού οι βουλές... κι άλλες οι πλασματικές και «υπερκομματικές» «Βουλές». Περί άλλων αυτές τυρβάζουν, κελεύουν και βολεύουν (!)

– Μωρέ ας ορκίζονται όσοι θέλουν υπουργοί και υφυπουργοί. Αφού πρόγραμμα δεν έχουνε για πρόοδο λαού, θα τους φύγει ο χαβάς. Όσο να τονε γελάσουν... κι αυτοί στο τέλος θα γελαστούνε. Γιατί ουκ έστι αριθμός υπουργών και υφυπουργών από το 1945 και δώθε. Ρίξτε αλήθεια μια ματιά στην ύπαιθρο, και θα τη δείτε όπως ήταν προπολεμικά, όπου βέβαια δεν την κατέχουνε οι ξένοι γύπες και οι χαδιάρες-μας οι πολυεθνικές (!) Ένας μεγάλος νικητής του Β' Π. Πολέμου, έλεγε:

«Στην πολιτική για να μη γελάται κανείς, πρέπει να κοιτάζα πάντα μπροστά».

Εδώ κοιτάνε σχεδόν πάντα πίσω-τους και μέσους... Δεν έμαθαν ούτε της Βίβλου το «Πάντα ουν όσα αν είπωσι τηραίν, τηραίτε και ποιείται».

Φίλοι - μύλοι - και ψύλλοι

Κοντός σε μπόι, αλλά βαρύς σε μυαλό, ο δευρυνσίας υπουργός Ηλείας, εκμεταλλεύτηκε περισσότερο απ' όλους τους πυργηλιώτες υπουργούς κατά καιρούς, το γλυκό υπουργιλίκι-του. Είν' αλήθεια πως με το υπουργείο Οικονομικών και τώρα με το Γεωργίας, μεταμορφώνει σχεδόν τον Πύργο της Ηλείας; Ή μας και προσέλαβε απλάς στην αρχή ως «εκτάκτους» κανα δυό χιλιάδες υπαλλήλους, ψηφοφόρους του φίλους... Κι έπειτα, έχει ο θεός της ΕΡΕ και θά 'χει κι ο φίλτατος Τζίφας με την «Ευθύνη»-του για τον κόρφο του κ. Θυασάκη... ψύλλους (!) Αλλ' αν τα πάνε έτσι τα υπουργιλίκια... η κατακαυμένη Ήπειρος τι να πει και τι να κάνει, που δεν είχε ποτέ γηγενή υπουργό; Γι αυτό κι οι ξενόφερτοι αλεξιπτωτιστές χρόνια τώρα, αντί να της λύσουν έστω κι ένα ζωτικό πρόβλημα... της λύνουν τον... αφαλό! Όσο για τον κ. Θυασή, δε θά 'πρεπε ν' ανησυχεί για ψηφους διότι, οι προεκλογικοί τραπεζικοί μύλοι του κυρίου Τομ Πάπα στον Πύργο Ηλείας, αλέθουν καλά... «δια τας γνωστές υπηρεσίας...»

Μαρκεζίνης εν όψει κ.α..

– Έμαθες το συγκλονιστικό νέο για τον κόσμο της γιρονδίνας;

– Όχι, τι συμβαίνει;

– Τρανταχτό βαρύγδουπο φίλε-μου (!)

– Μα πέστο επιτέλους, θα με γκαστρώσεις.

– Ο Σπυρέτος βρε.

– Ποιός ο Θεοτόκης, τι έκανε;

– Ρε τι θεοτοκίζεις;

– Έ για ποιόν Σπυρέτο λες; Τον Κατώστα;

– Μα εσύ δεν είσαι χαντούμης στο μυαλό, δεν έμαθες τον ντουμ - Σπύρο - σπέρω το Σπυρέτο τον Μαρκεζινέτο-μας μπρε (!)

– Έ, τι έκανε, ζει ακόμα ο Μαρκεζίνης; Εγώ τον είχα ξεχάσει.

– Βρε μίλησε στη Θεσ/νίκη αρχές Ιούνη.

– Σοβαρά; Ρε αί στο διάτανο με κογιονάρεις.

– Ναι σου λέω, ανάστησε και το κόμμα-του (!)

– Ποιό κόμμα;

– Βρε από τα Κράβαρα είσαι ή από τη Χονολουλού; Ή μήπως κι είσαι από τη Γουιάνα του καρτερ/ικού φίλου Τζιμ Τζόουνς;

– Μα τι μου τα μερδεύεις έτσι, ο Μαρκεζίνης ήταν σαν πεθαμένος- μας και βρुकολάκισε τώρα;

– Βρε σου λέω, έσκισε, σάρωσε, όλο το σαλονικιώτικο πόπολο πιάστηκε να σωθεί στο μέλλον από το μακρύ λοξό πηγούνι-του.

– Ρε τι μου λες ο Σπυρέτος είναι ομορφάντρας (!) Αν γινόταν αντρικά καλλιστεία, θα τον ανάδειχναν σερ - κόσμο (!)

– Τελοσπάντων εγώ τον είχα στην πολιτική για «ξίφει τελειούται».

– Μπα τι μας λες; Από πότε;

– Από τότε που τον έπιασε ο κολονέλος μακαρίτης Ζαγοριανάκος (θεός σχωρέστον) από τ' αυτάκια το Σπυρέτο και του είπε ασκαρδαμεικτί «αποφασίζομεν και διατάσσομεν» (!) Έ, από τότε για μένα ήταν νεκρός.

– Βρε τι λες, ο Σπυρέτος θαύμαζε και λάτρευε και τον Λένιν (όπως είχε δηλώσει τότε) και ο μέγας προφητάναχτας του Σοσιαλισμού είχε προφητέψει σωστά ότι: και εφτά μέτρα νά 'ναι θαμένος υπό τη γην ο φασισμός, βρुकολακιάζει.

– Ά ώστε γι' αυτό βρुकολάκισε κι ο Μαρκεζίνης;

– Μάλιστα.

– Και τι είπε στη Θεσ/νίκη;

– Είπε ότι τέλειωσε την «Ιστορία»-του και τον τελευταίο τόμο που τόσο εξυμνεί το σόι - βασιλείο των Γλύξμπουργκ, και δικαιούται σήμερα θλιμένους συγγενείς βασιλοφρονικούς ψηφους για το κόμμα των «προοδευτικών» (!)

– Και βέβαια με το δικιο του. Άλλο, τι είπε;

– Έκανε και μια συνταραχτική αποκάλυψη - καταγγελία της μάνας-του γιρονδίνας, ότι: «Σήμερα κυβερνάει τη χώρα, μια μειοψηφία».

– Ρε αί στο διάτανο, για νέο αποκαλυπτικό το σέρβιρε αυτό; Μήπως μπορεί να μας πει το αντίθετο, πότε από το 1828 που κρατάει γερά τα τιμόνια του «κλειδωνιζόμενου σκάφους» (αλά Παπαδόπουλου) η άμωμη ολιγαρχία, πότε με το αρνοτόμαρο και πότε με τη λεωντή, πήρε ποτέ τη νουαρχία και κυβέρνησε

ποτέ η πλειοψηφία;

- Μπράβο, μασαλά! (έστε γι' αυτό νεκραναστήθηκε και ξεκούρνιασε και ο κ. Μπαλατζής με το αγροτικό του κόμμα;

- Και βέβαια.

- Τότε ώρες είναι να ξελαγυμιώσω από τις καταβόθρες του Αχέροντα και το... Χριστέλ... (!)

XX

Οι «λευκές» κι αθώες περισσότερες

Οι Ην. Πολιτείες που δεν εμεμβαίνουν ποτέ στις εσωτερικές υποθέσεις ξένων χωρών, (μη γιάτε δεν αστεύομαι) απελησαν πρόσφατα και τη Βόρεια Κορέα, να μην αναμιχθεί στις ταραχές της Νότιας Κορέας γιατί θα την κάνει «γαία πυρί μειχθήτω» (μπας και γλύτωσε η Νότια(;)) Και γιατί να γλύτωσε, αφού την έχουν υπό την υψηλή-τους προστασία, το Πεντάγωνο και η Σία; Είχαν κάθε λόγο να το κάνουν... από ανθρωπισμό, διότι δεν είχαν δικαίωμα να μολύνουν τη διεφθαρμένη κορνοχασισκοινωνία των νότιων, οι βόρειοι μπόλσεβίκοι! Ακούς εκεί! Γιατί να μη τους αφήνουν ήσυχους ν' απολαμβάνουν την ελευθερο-αναρχία των Ρούσβελτ και Τσώρτσιλ οι Σεουλίτες και οι κουαγκτζουίτες (;) Δίκιο τό 'χουν οι «λευκές» περισσότερες (μη γράφεις πάλι μαυροκοράκια και γεράκια της γιούσα (u.s.a) (!) Να σας πω και τ' άλλο: Καλά έκαναν κι επέδραμαν στην έρση του Ταμπάς της Περσίας, για να σώσουν τους 50 ομήρους-των... κι όχι όπως λέν οι συκοφάντες κουκουέδες και συνοδοιπόροι, για ν' αρπάξουν πάλι τα πετρέλαια του ιρανικού κόλπου. Τι δηλαδή, δε φτάνει που τους έχουμε διεθνείς χωροφύλακες και άγγελους φύλακες των ιερών και οσίων (κ' ήθελαν να μας προστατεύσουν και την Ακρόπολη-μας παίρνοντας-την κι αυτή στη γιούσα (u.s.a.)) πρέπει να υπολογίζουν και τα εκατομμύρια των αθώων θυμάτων σε Ινδονησία, Χιλή, Βιετνάμ, Καμπότζη, Ταϊλάνδη, Κύπρο, Τουρκία, Παλαιστίνη και αλλού; Ή τους Νέγρους του δικού-τους Νότου, που τους έχουν αποκαΐδια και δουλικά σκυλάκια; Ποιός σας είπε πως έχουν φυγή οι άποικοι της γιούσα; Σήμερα χρώς έχουν να σώσουν τα 50 καλικάρια-τους απ' την Περσία μόνο και τους νοτιοκορεάτες από τα χομεινίτικα και τα μπολζεβίτικα «μιάσματα»! Όσο για τα εκατομμύρια που σκοτώνουν στον κλανήτη; Μην ανησυχείτε. Αν συνέλθει διεθνής δικαστήριο, πάλι υπό την προστασία-τους, θα τους δώσει και παράσημα (!) Θα τους ανακηρύξει «ευεργέτες» της ανθρωπότητας (!) Διότι, πρέπει να λιγοστεύει ο πληθυσμός της γης ν' απολυμαίνεται, να εξυγιώνεται από ταραξίες που ζητάν φωμί και λευτεριά. Όσο αραιά είναι τα σκόρδα (κι οι σκορδόπιστοι χωρ/κες και ληστοπειρατές) τόσο κιό καλύ χοντραίνουν, σαν τα σβέρκια των λύκων, τα προγούλια και τα προκοιλια την κηφήνων. Κι όλ' αυτά, να ξέρετε, μόνο από συμπόνια κι «ανθρωπιά» για του μαύρου και του κίτρινου χρυσού το μέγα μπουναμά, και για τα «Σα... = εμά» (!)

Φίλοι – σύμμαχοι και συνεργοί

Δεν υπάρχει ουσιαστικά πολιτική εξουσία στη Δυτ. Ευρώπη ανεξάρτητη από την Γιούσα (u.s.a.): μήτε δημοκρατική, μήτε φιλελεύθερη, μήτε σοσιαλδη-

μοκρατική (!) Όσες παοαλιμένες και γαλβατισμένες ονομασίες εφευρίσκουν οι επιτήδειοι εγκέφαλοι είναι για τους τύπους, για τις φανάκις και τις απέτες, για ονειροπωλήσεις των αφελών, ή για την φυγαγωγία των έξυκνων... και «μη μου τους κύκλους τάραττε». Είναι όλα τα κατεστημένα: Δυτ. Γερμανίας, Ιταλίας, Αγγλίας, Γαλλίας, Ισπανίας, Πορτογαλλίας, Ολλανδίας κλπ., ταυτισμένα με την ΕΟΚ - ΝΑΤΟ, κεφαλαιοκρατία Γιούσα και Σία. Και ιδού παράδειγμα: Τελευταία, καμιά αντίδραση επίσημη δεν ακούστηκε, για τις προκλητικές και γκαγκοτερές επιθέσεις των Κάρτερ - Μπρέζινεκι, πιστών υπηρετών των 360 πολεμοκαπηλικών οικογενειών που εξουσιάζουν τις ΗΠΑ. Ούτε για την Κύπρο-μας, ούτε για την Παλαιστίνη, Τουρκία, Περσία, Κορέα κ.ά., ούτε καν, για τους Πέροισκ και Κρούς που εγκατέστησαν οι αφεντάδες συνεταιροί και φίλοι-τους, στο δυτικο-ευρωπαϊκό έδαφος. Αντίθετα, συνηγορούν και συνεργούν σε κάθε αμερικανοπολεμική επιδρομή, και γίνονται και μάνατζερ με προσοικεία, και στις πολυεθνικές, για τους σατανικούς σκοπούς των χρυσοκάνθαρων. Όσο για την αγάπη-τους στην Ελλάδα; Οι Γάλλοι το είχαν δείξει από το 1917... όταν βομβάρδισαν ακόμα και την Ακρόπολη στην Αθήνα. Τό 'δειξαν έπειτα και στην καταστροφή των Ελλήνων στη Μικρασία. Οι Άγγλοι; Απόδειξαν τέτοια λατρεία στους Έλληνες και στην Ελλάδα, που «θυματούργησαν» με τα κανόνα και τ' αεροπλάνα του Σκόμπι το 1944 στην Αθήνα! Ασυναγώνιστοι σε ερείκια και αίμα ελληνικό! Τι να ποιμε για τους Ιταλο - Γερμανούς του Νιούτσε και του Φύρερ... Αυτή είναι η Δυτική Ευρώπη των επίσημων εξουσιών, από τις αρχές ακόμα του αιώνα. «Πώς να μη θλίβεσαι όταν βλέπεις ανθρώπους κι εξουσιαστές να κάνουν το κακό», όπως λέει κι ο Ακαλόδωρος, ή να συνεργούν στο κακό, όπως λέει κι ο δικός-μας ο Ισακράτης;

Η «προστασία» των Τούρκων

Τα γεράκια των ΗΠΑ δεν εγκαταλείπουν το βιολί του διεθνή χωροφύλακα στον κλανήτη. Έτσι, έχουν κλειδί και προωθημένη γέφυρα προς την Ασία την παραχαιδεμένη-τους Τουρκία. Είναι γνωστό πως οι ίδιοι δημιούργησαν την τραγωδία της Κύπρου-μας, για συναλλαγές κι ανταλλάγματα τις βάσεις στην Τουρκία. Την ενισχύουν με κάθε άμεσο κι έμμεσο τρόπο, με κάθε κλάγιο μέσο. Έχουν τα ανδράκοδα της στρατοκρατίας-τους εκεί. Εμπαίζουν και βασανίζουν τον τούρκικο λαό, με μια εκαίσχυνη και τυχοδιωκτική μεντερέδικτη πολιτική. Έχουν από καιρό αναμμένη τη φωτιά του διχασμού και του εμφύλιου και τονε σκοτώνουν κάθε μέρα. Κι ο έξω κόσμος θλίβεται και κρατάει την ανάσα-του για την κατάντια της Τουρκίας. Μα περιμένει σίγουρα να γίνει κάποια μέρα κι εκεί χομεινίτικο... από επαναστατική πλειυράς, για τους υψηλούς «προστάτες» και τα ντόπια δουλικά-τους οντάρια. Τα γεράκια θέλουν την Τουρκία για να δρουν και να επιτίθενται στους αθώους λαούς της Ασίας, να κυκλώνουν, να περισφίγγουν τις σοσιαλιστικές χώρες, να κατέχουν το υπογάστριό-τους. Από κει όρμησαν για το Ιράν. Από κει για την Κορέα. Από κει παρότρυναν τον Πόλ-Ποτ στη γεννοκτονία του χαμποτζιανού λαού. Από κει εφοδιάζουν

τώρα την ξεστρατισμένη Κίνα, και τον Ζία στο Πακιστάν, για να υποθάλλει το γελοίο και πειναλέο θρησκοληπτικό δήτην αντάρτικο στο Αφγανιστάν. Γι' αυτό δημιούργησαν και την αλλεπάλληλη κρίση εκεί, καθώς ένας από τους στόχους-τους ήταν και να παραβιάσουν και μπουκοτάρουν και την 22η Ολυμπιάδα που γίνεται τον Ιούλη στη Μόσχα και παρά τις αντιδράσεις-τους, θα διεξαχθεί πανηγυρικά και θα σημειώσει το θρίαμβό-της. Ο Καίρης-μας έλεγε: «Όταν τις, αναθρέψει τινά δουλικώς, πάντοτε τον έχει ανδράποδο». Αυτά παθαίνουν οι Τούρκοι με την υψηλή «προστασία»-τους. Όμως, ως έχουν κατά νού-τους και την παρακάτω παροιμία:

«Του γουρουνιού δε γίνεται η τρίχα-του μετάξι και δούλος δούλο αν γεννά, ζωή πιά δε θ' αλλάξει».

Του Φιντέλ η κάθαρση

Πόσο χάρηκαν κι ανακουφίστηκαν οι τίμιοι και φωτισμένοι άνθρωποι της γης, που οραματίζονται μια κάθαρση και μια εξυγίανση από εγκληματικά και άλ-λα επιζήμια κοινωνικά παράσιτα, όταν είδαν ότι, ο Φιντέλ εφεύστατος και γενναίος ανθρωπιστής κι επαναστάτης ηγέτης, καθάρισε την «κοπριά του Αυγεία» από τις φυλακές της Κούβας. Τους εξαπέστειλε λοιπόν μερικές δεκάδες χιλιάδες στην προστατίδα των φονιάδων και τυχοδιωκτών του πλανήτη που λέγεται Γιούσα (u.s.a.). Τους απέλασε με τη βούλησή-τους, για να... πελάσουν όμοιοι - ομοίων (!) Μπράβο-του, απέδωσε δικαιοσύνη και τους αμόλυσε. Εκείνοι έφευγαν χυρεύοντας και ο Φιντέλ λαλούσε με τον καλό λαό-του, το παρακάτω τραγούδι προς τη «φιλέσπλαχη» Γιούσα, γιατί φαίνεται πως εκεί, στα μαντριά των μαφιών-της, ευδοκιμούν καλύτερα τα γαϊδουράγκαθα του κόσμου:

*Μωρή καχιά γεπόνισσα
Γιούσα-μας δολοφόνισσα
Σίμασ' τα «περιστερία»-σου
σου 'ρχονται στην αυλή-σου
για να μην τά 'χω «χαβαλέ»
στον ώριον «βοβορό»-μου.
να μη μου τρων το στάρι-μου
να μη μου πίνουν το νερό-μου.*

Ζμπίγκνιου ο «φωστήρας»

«Πρότυπο δημοκρατίας η Τουρκία. Πάρτε όλοι το παράδειγμα της τουρκικής δημοκρατίας... (με τόσες αναταραχές και χιλίους νεκρούς το τρίμηνο) και... ακολουθείστε το» (!) Τάδε έφη ο Ζμπίγκνιου Μπρζεζίνσκι δηλαδή ο υπ' αρ. 2 Κίσιγιερ (!) Αλίμονο περίσσεψε η τρέλα (!) Δεν έμειναν λέξεις με νόημα στο δυτικό κόσμο! Και τι θα γίνουμε! Μπράβο στους πολεμο-χρυσοκάνθαρους. Τέτοιο φώνιο πού το φώνισαν; Μπήκαν σε λωλούς και διάλεξαν τον λωλότερο; Και δε φτάνει που υποδαυλίζει το μακελειό του τούρκικου λαού... πήγε και στο Πακιστάν... κι εκεί μάζεψε τους Αφγανούς εμιγκρέδες που πεινούσαν για ψωμί και για θεό (γράφει τον καθό-τους τον καιρο) και τους είπε: Σας δίνουμε ψωμί και όπλα να πάτε στο Αφγανιστάν να πολεμήσετε τ' αδέρφια-σας γιατί «το θέλει ο θεός» και γιατί θέλουν να φτιάξουν καθεστώς που να χυρταίνουν ψωμί... Κι εμείς τι θα γίνουμε χωρίς προστατευόμενους; Κι είδαν τον Ζμπίγκνιου σαν

εωσφόρο και βρυκόλακα και μέντιουμ, που τους εμάγεψε και τους υπόβαλε. Κι έμοιαζε σαν τον Καβάφη πού 'λεγε το «τι θα γίνουμε χωρίς βαρβάρους» (!) 'Ετσι θα πρέπει να χτυπήσετε και τους Ρώσους που θα θελήσουν να βοηθήσουν τους γείτονες να σβήσουν τη φωτιά, που θ' ανάψουμ' εμείς «χάρη της θελήσεως του θεού» (!) Μόνο που δεν βοήθησε ο θεός το νέο γελοίο «Έτενμπι» στην περσική έρημο του Ταμπάς, και οι 8 πιλότοι κηδεύτηκαν με τιμές στο 'Αρλιγκτον, όπου οι εγκέφαλοι έβαλαν και τους σμπίρους Τζέιμη και Ζμπίγκνιου, και προσευχήθηκαν, για να παραδώσουν τις ψυχές των πιλότων σ' εκείνον τον τόπο το χλοερό... που έπρεπε ο Λή όταν τον έκανε δώρο τον περασμένο αιώνα να τον ναρκοθετήσει, μην είχε κι ο άμοιρος αμερικάνικος λαός καμιά τύχη, κι απόμνε «κόκκαλο» ο Ζμπίγκνιου πάνω στην προσευχή-του (!) 'Ω πόσο έχει χαθεί ολότελα εκεί η αίσθηση και η έννοια της τρέλας του κωμικού και του γελοίου;

Χρουστωφικές θύελλες

Πολλά ασυγχώρητα λάθη και κακά, έκανε ο ανθρακωρύχος ο Χρουστωφ, όταν κακή τη μοίρα βρέθηκε με λαθεμένη εκτίμηση ηγετικών προσόντων από το Σοβιετικό λαό, στο κυβερνητικό πηδάλιο της ΕΣΣΔ. Η μανία-του δεν ήταν μόνο να χτυπάει έξαλλα με το παπούτσι-του το έδρανο του ΟΗΕ (!) Αλλά... για ανατροπές και ξεφράγματα, με τ' αλωνίσματα, έσπειρε ανέμους διασπάσεων κι ακόμα θερίζουσε θύελλες διχόνοιας. Στην ΕΣΣΔ με το απαίσιο 20 Συνέδριο απέλυσε χιλιάδες Ρώσους εγκληματίες από τα στρατόπεδα, που αν και ήταν βαμμένοι πατώκορφα στο αίμα από τον καιρό του τσαρισμού, και των αντεπαναστάσεων (που δεν τους είχε «καθαρίσει» ο Στάλιν) τους αμόλυσε και πήραν φόρα ν' αντιπαλαίψουν το καθεστώς, που βέβαια δεν είχε ανάγκη από τους ξεδοντιασμένους εκείνους «αντιφρονούντες». Εκτός από το μάθημα της «μαθηματικής ακριβείας» που πούλησε στους Αμερικάνους, τα θαλάσσωσε με τους Κινέζους, με τους Αιγύπτιους κ.ά. κι έκανε σε ευρεία κλίμακα ανατροπές κυβερνήσεων τάχα σταλινικών, όπου βέβαια του πέρασαν αυτές. Δημιούργησε δυσάρεστες καταστάσεις στη Τσεχοσλοβακία, Ουγγαρία, Πολωνία, Βουλγαρία, στα «τασκενδικά» των Ελλήνων κ.ά. Μα εκεί που δεν κατάφερε τίποτα, ήταν η Αλβανία. Τον εξαπέστειλε ο Χότζα άρον - άρον, και η φιλική-του κλίμα με το ναύαρχο Σέικο καθαρίστηκε για μια βραδιά. Ευτυχώς που οι Σοβιετικοί έστω και λίγο αργά, αντιλήφθηκαν το Χρουστωφικό κατήφορο και τον καθαίρεσαν και μπάλωσαν σύντομα τις πιό μεγάλες πληγές που είχε ανοίξει και τις θεράπευσαν. Για τις μερικές που έμειναν ακόμα... πιστεύουμε πως θά 'ρθει ο καιρός να κλείσουν.

Πάικου Νικολαΐδη
«Τραγωδίες του Ευριπίδη» και
«Ομηρικοί Ύμνοι Βατραχομομαχία»
(Μεταφράσεις)

Στέφανου Ήλικίδη
«Σταλαχτιές από Λάκρυ»
(Ποιήματα)

Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»

Φίλε κ. Μάλαμα

«Θερμά συγχαρητήρια και για το 35 τεύχος. Όπως και τ' άλλα καλοτυπωμένο και με πλούσια και ουσιαστική ύλη. Σου εύχομαι κάθε δικαίωση.»

Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος
Συγγραφέας - Αθήνα

«Έχω στα χέρια-μου το περιοδικό "Ελεύθερο Πνεύμα" που βγάζει για 9 αλόκληρα χρόνια στα Γιάννινα, ο γνωστός λογοτέχνης και φίλος κ. Λάμπρος Μάλαμας. Είναι ένα περιοδικό φωτιά. Τα σημειώματα και τα σχόλια έχουν πικρές και φοβερές αλήθειες. Η λογοτεχνική πληροφόρηση είναι άρτια, υπεύθυνη και αντικειμενική. Εκτιμώ την ζωντάνια και το κλίμα της αυτοκριτικής που έχει δημιουργήσει στους πνευματικούς-μας ανθρώπους ο εξαιρετος αυτός συγγραφέας και κριτικός. Η απομυθοποίηση του κ. ΚΟΥΝ σαν κείμενο αναλυτικού κριτικού διαλογισμού είναι μιά πελώρια αλήθεια με την παράθεση όμως εδώ της διαφωνίας-μου σχετικό με το παράλογο σαν άρνηση διεργασίας για την δημιουργία της όποιος τέχνης. Τον Λάμπρο Μάλαμα τον εκτιμώ λοιπόν αλλά και τον καμαρώνω.»

Μανώλης Πράτσικος
Λόγιος και κριτικός
«Ημερήσιος Κήρυξ» Πατρών 29-5-80

«Κύριε Μάλαμα

Έμεινα κατάπληκτος από τα έργα-σας "Να ποιά είν' η Αμερική" και "Η Μάνα του Βορρά" καθώς και από το θαυμάσιο περιοδικό-σας. Είναι όλα υπέροχα και σας συγχαίρω θερμότερα. Μ' εντυπωσίασε και μ' ευχαρίστησε ιδιαίτερα και το άρθρο-σας για την απομυθοποίηση του Κουν. Πιστεύω αλήθεια ότι ο Κουν έχει διαστρεβλώσει τη θεατρική-μας ζωή.»

Κώστας Καραγιάννης
Σκηνοθέτης και Λόγιος

«Θαυμάσιο, υπέροχο και αντικειμενικό το "Ελ. Πνεύμα". Θερμά συγχαρητήρια...»

Β. Μπουγιουκλάκης
Ηθοποιός και δημοσιογράφος

«Αγαπητό "Ελεύθερο Πνεύμα"»

Το Διοικητικό Συμβούλιο και τα μέλη του Σωλλόγου Νέων, Νέας Φιλαδέλφειας - Νέας Χαλκιδόνος, εκφράζουμε την πλήρη ικανοποίηση για κάθε λογοτεχνική-σας έκδοση. Σας συγχαίρουμε θερμά, διότι, η ποιότητά-σας καλύπτει ένα σημαντικό μέρος από τον νευραλγικό χώρο των περιοδικών γραμμάτων που λέγεται Λογοτεχνία. Πιστεύουμε ακράδαντα ότι εκπροσωπείτε έναν από τους καλύτερους σπυλογητές του διαφωτιστικού χώρου που είναι τόσο αναγκαίος και δύσκολος. Είμαστε μαζί-σας.»

Σύλλογος Νέων
Ν. Φιλαδέλφειας - Ν. Χαλκιδόνος
Αθήνα Απρίλης '80

«Αγαπητέ Λάμπρο

...Πήρα το "Ελ. Πνεύμα" (35 τεύχος) και μου άρεσε εξαιρετικά. Ανεβασμένο από κάθε άποψη. Έχει γίνει ένα από τα καλύτερα περιοδικά αυτού του είδους στη χώρα-μας. Η ύλη-του καλοδιαλεγμένη και πολύ ζουμερή...»

Σε καμαρώνω και σε χαιρετώ
Με θερμότερο οδερφικό χαιρετισμό
Κώστα Λαζαρίδης
Συγγραφέας - Ζαγόρι

«Αγαπητέ κύριε Μάλαμα

Πήρα το "Ελεύθερο Πνεύμα"-σας και σας ευχαριστώ. Από πολύν καιρό παρακαλούθω τούτο το μαχητικό περιοδικό που αγωνίζεται όσο ελάχιστο άλλα. Σας συγχαίρω για την πραγματικά πνευματική προσφορά-σας. Το "Ελεύθερο Πνεύμα" συνδύαζε την αγάπη για το αληθινό με την τόλμη να το διακηρύσσει πέρα από οποιουσδήποτε συμβιβασμούς, χτυπώντας παράλληλα όλα κείνα τα ψεύτικα, που χρόνια τώρα δυναστεύουν την πνευματική-μας ζωή. Το γεγονός ότι βγαίνει στην επαρχία, μεγαλώνει ακόμα περισσότερο τη σημασία της προσφοράς-του.

Μέσα στις σελίδες-του αλλά και στα ίδια-σας τα γραφτά, μπορεί εύκολα να δει κανένας την αγάπη-σας για την πραγματικά προοδευτική πολιτιστική-μας κληρονομιά, που δεν κλείνεται και δε μπορεί να κλειστεί "σε μουσελά" κάθε λογής. Ανάμεσα σ' αυτούς τους λογοτέχνες σημαντική θέση κατέχει κι ο

Παρορίτης που, όπως θα είδατε, αποτέλεσε και το αντικείμενο της μελέτης που σας έστειλα. Το ενδιαφέρον-μου απλώνεται σε μια πλειάδα ακόμα "ξεχασμένων" ή "θαμμένων" λογοτεχνών-μας όπως ο Γκόλφης, ο Καρθαίος, ο Θεοτόκης, ο Καρβούνης, ο Βουτυράς, ο Κοτζιούλας και φτάνει μέχρι τους νεώτερους Βάρναλη, Αυγέρη, Ρώτα κι άλλους.

Εύχομαι πάντα επιτυχίες στο δύσκολο αλλά τόσο απαραίτητο έργο-σας».

Με μεγάλη εκτίμηση

Στέλιος Φώκος

Συγγραφέας - Αθήνα

«Αγαπητέ Λάμπρο

...Και το 35 τεύχος-σου πλούσιο σε ύλη. Μας συναρπάζουν όλες οι σελίδες-του. Οι κριτικές-σου, δυναμικές και δίκαιες. Τα σχόλια είναι γεμάτα αλήθειες. Σε συχαίρουμε και σ' ευχαριστούμε για τη δράση-σου, για τον τίμιο και δυνατό σε ένταση αγώνα που κάνεις.»

Με αγάπη

Γιάννης Κορωναίος

Συγγραφέας - Αθήνα

«Αγαπητέ-μου Λάμπρο

...Διάβασα τα τεύχη του περιοδικού-σου... Ο όγκος της δουλειάς-σου, τα ποικίλα είδη του λόγου που καταπιάνεσαι, φανερώνουν τη φλόγα που σε κατακαίει, την πληθωρική-σου φύση... Χαιρετίζω το κουράγιο-σου, τις πίστεις-σου, και σε καμαρώνω, γιατί όντας άξιος της αποστολής-σου, τιμάς την Ένωσή-

«Αξιότιμε κ. Μάλαμα

...Έχετε πράγματι, μια ξεχωριστή ικανότητα να αιχμαλωτίζετε με το λόγο-σας το ενδιαφέρον του αναγνώστη, και στο θαυμάσιο περιοδικό-σας να το κρατάτε αμείωτο από την αρχή ως το τέλος. Η παρηρσία-σας είναι αξιοθαύμαστη. Ελπίζω και εύχομαι να συνεχίσετε με τον ίδιο ρυθμό.»

Με θερμούς χαιρετισμούς

Ένας αναγνώστης από το

Πετρίτσι Σερρών

μας, τους στόχους-της, και την ιστορία των ανθρώπων-της.»

Με πολλήν αγάπη

Κώστας Χαραλαμπίδης

Αθήνα, Λόγιος και πρόεδρος Ε.Ε.Θ. και Μ.Κ.

«Αγαπητέ-μου κ. Μάλαμα

Στην Κύπρο λαβαίνω αρκετά περιοδικά, αλλά, το "Ελ. Πνεύμα" είναι - αληθινά σας λέω - ένα από τα πιό σπουδαία και μαχητικά που πήρα στα χέρια-μου ποτέ. Τέτοιο μαχητικό λογοτεχνικό έντυπο δεν μου ξανάλαχε, και γι' αυτό σας εκφράζω το θαυμασμό-μου. Εύχομαι από καρδιάς κάθε επιτυχία και σας σφίγγω το χέρι. Πιστεύω κι επιθυμώ να κυκλοφορεί πλατιά, σε κάθε προοδευτικό άνθρωπο, σε κάθε γνήσιο λογοτέχνη.»

Φιλικώτατα

Α. Ονουφρίου

Λόγιος Λεμεσός

Με την πειθώ των αριθμών

Γεγονότα με την πυθαγόρεια λογική
απο διάφορες στατιστικές

- Η γενική επίθεση του Κόκκινου Στρατού κατά του Γ' Ράιχ στο Βερολίνο το 1945, έγινε με επικεφαλής τον στρατάρχη Ζούκωφ και 2.500.000 άντρες, 41.600 κανόνια, 6.250 άρματα, και 7.500 αεροπλάνα.
- Στην ΕΣΣΔ λειτουργούν 600 επαγγελματικά Θέατρα και χιλιάδες ερασιτεχνικά, που ονομάζονται «Θέατρα του Λαού».
- Στις ΗΠΑ το 1976, οι θάνατοι από καρκίνους και καρδιές που οφείλονταν στο κάπνισμα, ανέβηκαν σε 254.087. Στα 1977 ο αριθμός έφτασε τις 320.000. Δηλαδή στο σύνολο των θανάτων, αντιστοιχεί ο ένας στους πέντε. Το κάπνισμα στις ΗΠΑ τον ίδιο χρόνο, κόστισε 30 με 35 δισεκατομμύρια δολάρια. Όσα δηλαδή ξόδεψε η κυβέρνηση από τον ταχτικό προϋπολογισμό σε όλο τον τομέα της υγείας στην Αμερική.
- Στην Ελλάδα του 1978 το κάπνισμα κόστισε συνολικά 5.039.000.000 δρχ.
- Οι 16 μεγαλύτερες μονοπωλιακές εταιρίες πετρελαίων των ΗΠΑ, μόνο στο πρώτο τρίμηνο του 1980 είχαν πάνω από 7,5 δισεκατομμύρια δολάρια καθαρά κέρδη. Όλες αυτές οι εταιρίες, αύξησαν τα καθαρά κέρδη-τους κατά 102% εφέτος, συγκριτικά με το τρίμηνο του περασμένου χρόνου. Αυτά είναι και τα μεγαλύτερα κέρδη των αμερικανικών επιχειρήσεων. Τα κέρδη αυτά, τα πέτυχαν από την άνοδο των τιμών των πετρελαίων κι από άλλες επιχειρήσεις του εξωτερικού. Η Μόμπιλ στο ίδιο χρονικό διάστημα κέρδισε 922 εκατ. δολάρια, η Τεξάκο 601 και η Στάνταρντ Όιλ 570 εκατ. δολάρια.
- Στη Δυτική Γερμανία μόνο το 1977 έχουν διαπιστωθεί 2.500 εγκυμοσύνες σε κορίτσια κάτω των 16 χρονών.
- Στην Ελλάδα 50.000 μεγαλοκτηματίες, παραμένουν εντελώς αφορολόγητοι, κι έχουν εισόδημα 100 δισεκατομμύρια δρχ.

Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα

Επιμνημόσυνες νότες

Γιώργος Καζάκος

Ο Γιώργος Καζάκος πέθανε στις 9 Απρίλη. Ήταν ένας αυθεντικός σαμνός και βασανισμένος αφανής αγωνιστής, προοδευτικών αρχών, πιστός ιδεολόγος και ανθρωπιστής καθηγητής καλών τεχνών. Ο Κ. άφησε πλούσιο έργο ζωγραφικής.

Οι καλύτεροι Έλληνες, δεν έχουν επίγνωση προσώπων και πραγμάτων, έργων και αξιών. Έτσι δεν υπάρχει συνείδηση χρέους και συνείδηση δικαιοσύνης σε εφραίους κι ατιμητούς νεκρούς, σαν το Γ.Κ. Πολλές φορές ούτε για ένα ύστατο χαιρε! Ο ψυχικός πολιτισμός που απόδειχναν και διδασκαν οι αρχαίοι-μας πρόγονοι, με αναλογες τιμές σε νεκρούς και ζωντανούς, σήμερα στέκει μόνο σε μια περιορισμένη κλίμακα ανθρώπων με αληθινή μόρφωση που έχει την έννοια (κατά Πλάτωνα) του εξευγενισμού της ψυχής. Πάντως όσο κι αν οι περισσότεροι άνθρωποι της κοινωνίας-μας κατάντησαν κλειστοί στομικιστές, πεζοί, κούφοι και κούφιοι, φτηνοί υλιστές, ξένοι και προς τα ήθη των παραδόσεων της φυλής, νόθεν πολιτισμικών στοιχείων ερασιτέες, ο Γ. Καζάκος θα παραμείνει σε μνήμες και καρδιές γενιών, με τα έργα της ζωγραφικής και της αγιογραφίας-του. Κι ως λυπηθούν το χαμό-του μ' ένα δάκρυ οι καλλιτέχνες της δημιουργίας και της γαλήνης που τον είχαν γνωρίσει. Τα ταλεντούχα παιδιό-του, ως συνεχίσουν το δρόμο-του. Ας τον πενήσουν τα Περιστέρια και τα Τζουμέρκα που τότε πρόσφεραν από τα σκλάβανα-τους 70 ολόκληρα χρόνια στην πικρή ηπειρωτική γη.

Η χουντοκρατία τον είχε απολύσει από τη θέση του καθηγητή της Ζωα. Π. Ακαδημίας. Ο Κ. είχε πληγωθεί βαριά. Σε μια περίοδο δυσκολεύτηκε πολύ. Μα του πουλήσαμε πίνακες ζωγραφικής, και δεν πείνασε. Έτσι ξεπέρασε την κρίσιμη κατάσταση, ώσπου η μεταπολίτευση τον αποκατάστησε σ' ένα γυμνάσιο.

Η ζωγραφική-του, με ποικίλα θέματα νατουραλιστική καθαρία, ζωντανή και ρεαλιστική. Τα έργα-του τα διακρίνει η λευτερή πνοή, η συμμετρία και η αρμονία του φυσικού και του αληθινού.

Στη Βυζαντινή-του αγιογραφία, δε στάθηκε στον ασκητισμό και την ομφαλοσκοπία, αλλά προχώρησε σε αναγεννητική καλλιμορφία.

Γι' αυτό ας ευλογούν τη μνήμη-του οι οικίες των αγίων του λαού που ζωγράφιζε στις εκκλη-

σιές. Κι ως απαλείνουν το χόμα που τον σκέπασε, οι ήχοι των βουνών και των κάμαρων, κι οι μουσχοβόλοι ανοιχιάτικοι αγέρας αείναι.

Λ. Μάλαμα

Μαρία Νικολαΐδη - Τσκούρα

Η Μαρία Νικολαΐδη - Τσκούρα αγωνίστρια δασκάλα και ποιήτρια έζησε συντροφίσα του τιμού αγωνιστή της Αντιστάσης επόστρατου αξιωματικού Βάσου Τσκούρα, και αδελφή των ποιητών κι αγωνιστών Πάικου και Ρήγα Νικολαΐδη από την Κοιντο βάζαινα Αρκαδίας, έφυγε τούτη την άνοιξη τόσο άδικα, ζαχνικά και παρακαίρα, από χειρουργικό ετύχημα στην Αθήνα... Έφυγε και βυθίσσε σε απαρτηρότη κένθος τους συγγενείς-της. Η Μαρία στάθηκε ένι πρώτο κηδεύει και ανθρωπιστικού χαρακτήρα, και δαγώγου, συζύγου και μητέρας πιστή στα ιδεώδη του λαού· και ξεχάρριζε πάντα για την ψυχική-τη αυγένεια και αρχοντιά. Γι' αυτό, η Μαρία ζει και θεί στις καρδιές όσων τη γνώρισαν. Ο άντρας, ο γιός και τ' αδέρφια-της, ως είναι παρήγοροι για τη μορφή-της· και την πικρα, το μαρτύριο για την αδικία του θανάτου-της... ως το παρηγορεί η επιτεχτική φιλοσοφική σκοπιά-της, οι αρετές κι ο τιμητικός στέφανος της Μαρίας που στάθηκε νικήτρια της ζωής.

Π. Δελαπόρτας

Στις 7 Απρίλη έφυγε για τα Ηλίδια παθία σε προχωρημένη ηλικία, και ο αγωνιστής συγγραφέας δεο κεκρίμενος πνευματικός άνθρωπος και ηρωικός επαγγελματίας στην υπόθεση Λεμναρική κεφαλήνηο Πάυλος Δελαπόρτας. Τα προοδευτικέ-μας γράμματα, έχασαν από το φαστανό-τους οικοδόμημα ένι γαρό δυναμεία κι έναν θυμόσοφο κι ακάραμο αγράτη. Η απόμαχη Δικαιοσύνη οφείναι απόνει τιμό και σοφό λειτουργό-της. Ο γελοισμένος και ταλειπαρής λαός-μας έχασε έναν μεγαλόκαρδο αγωνιστή θερμή συμπαραστέτη στα δίκια και σύγχρονα αιτήματά του. Και το «Ελ Πνεύμα» έχασε έναν θαυμαστή επακρητό, κι αυθεντικό φίλο. Ο Π.Δ. εκτός από τη ταχτική στο «Βήμα» κι άλλες οκάρκιες δημοσιογραφικές καιρίων, έγραψε και πολλές βιβλία όπως «Το σημαματάριο ενός κλάτου» και άλλα από κρισότετικά που μας αφηγούνταν και τα μεταουσίανει σε ανόλογες μορφές, από δραματικά και τραγικά κρισότετικά της επαγγελματικής-του πορείας, και που παρόμειναν ανέκδοτα. Αιώνια -του η μνήμη.

Λ.Μ.

Διαλέξεις

Στις 3 Ιούνη μίλησαν στο ανοιχτό πανεπιστήμιο της Αθήνας οι πανεπιστημιακοί δάσκαλοι κ.κ. Χρ. Φράγκος και Άννα Φραγκουδάκη με θέμα «Δ. Γληνός - Α. Δελμούζος και εκπαιδευτική μεταρρύθμιση».

Στις 15 Απρίλη στην Εταιρία των Φίλων του Λαού μίλησε ο γνωστός ποιητής και κριτικός συνεργάτης του περιοδικού-μας κ. Γιώργος Ν. Κάρτερ, Γεν. Γρ. της Εν. Ελλήνων Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών με θέμα: «Θεμ. Αθανασιάδης - Νόβας ο κριτικός του Θεάτρου». Τη διάλεξη οργάνωσε η Εν. Ελλ. Θεατρ. και Μουσ. Κριτικών, τιμώντας τον έξοχο κριτικό στα 20 χρόνια από το θάνατό-του. Ο κ. Κάρτερ μίλησε επίσης στην Κέρκυρα ιδιαίτερη πατρίδα-του, για τον παπού-του ζωγράφο Γ. Σαμαρτζή και οργάνωσε και σχετική έκθεσή-του με 28 πίνακες που βρέθηκαν σε διάφορες συλλογές.

Στις 24 Απρίλη στην ίδια αίθουσα, δόθηκε εξαιρετική συναυλία Τραγουδιού, από την κυρία Μέννη Τσαμούρα - Χαραλαμπίδη σύζυγο του καθηγητή της Μουσικής διευθυντή και προέδρου της Ε.Ε.Θ.Μ.Κ. κ. Κώστα Χαραλαμπίδη. Στο πιάνο συνόδευε η κ. Θ. Μοίρα.

Ο μελετητής, λαογράφος και συνδικαλιστής δάσκαλος των Γιαννίνων κ. Αχιλλ. Μπουκουβάλας έδωσε στις 27 Απρίλη διάλεξη στο 7ο σχολείο της πόλης με θέμα: «Η παιδική σκηνή, τα αίτια και η θεραπεία-της». Ο ομιλητής με σφαιρική ψυχολογική και παιδαγωγική ανάλυση στο δύσκολο θέμα-του, ενθουσίασε το κοινό-του.

Ο Σύνδεσμος Ιστορικών Συγγραφέων οργάνωσε διάλεξη στην αίθουσα της Αρχ. Εταιρίας Αθήνας στις 17 Απρίλη, με ομιλητή τον συγγραφέα κ. Στάικο Πανταζή και θέμα: «Ο επίσκοπος Έλους Άνθιμος Σκαλιστήρης».

Στη δημαρχία της Καλλιθέας μίλησε επίσης ο ποιητής κ. Γ. Μανίκας στις 14 Απρίλη με θέμα: «Η συμβολή της γυναίκας για την διηνή ύφεση και ειρήνη».

Ο Πνευματικός και Μορφωτικός Σύλλογος της Πρέβεζας τίμησε το Νικόλαο Κονεμένο (1832 - 1907) με γιορταστική εκδήλωση και αποκαλυπτήρια χάλκινης προτομής που έστησε σε συνεργασία με το Δήμο και έξοδα των μελών του Συλλόγου, στην κεντρική πλατεία της πόλης. Μίλησαν για τη ζωή, το πεζογραφικό και ποιητικό έργο του Κονεμένου, οι καθηγητές Βαγγ. Σκουβαράς, Γιάννης Παπακώστας κ.ά.

Ο γνωστός ζωγράφος Μηνάς Στράτης προσκλήθηκε από την Ένωση Καλλιτεχνών Αλβανίας και αναχώρησε για τα Τίρανα στις 24 Ιούνη με την κόρη-του Άντα.

Στις 2 του Μάη καλεσμένος από το Σύνδεσμο Ελληνίδων Επιστημόνων μίλησε στην Αρχαιολογική Εταιρία της Αθήνας σε πυκνό ακροατήριο ο διαπρεπής δικαστής και ποιητής αρεοπαγίτης κ. Γιάννης Ντεγιάννης, με θέμα: «Η Δικαιοσύνη και τα προβλήματά-της».

«Φιλάργυρος» του Μολιέρου στην Ήπειρο

Παίχτηκε με εξαιρετική επιτυχία το Μάη στα Γιάννινα και στην Κέρκυρα ο «Φιλάργυρος» του Μολιέρου. Μια νέα κι επιμελημένη παράσταση που την οργάνωσε και τη δίδαξε με ιδιαίτερο ζήλο και μοντέρνες εντυπωσιακές διαθέσεις ο σκηνοθέτης Νίκος Παπαδάκης. Δυναμικά πρωταγωνίστησε σαν μολιερικός καρατερίστας ο Νίκος Σκιαδάς και οι άλλοι ηθοποιοί κινήθηκαν άνετα και πειθαρχημένα με κέφι κι αφομοιωτική επίδοση στις απαιτήσεις του έργου. Άνετο κι ωραίο το σκηνικό του Λευτέρη Ζώνιου και τα κοστούμια της Ρ. Γεωργιάδου.

Η «Σιφναϊκή Φωνή»

Κομψή κι όμορφη, σαν τη γραφική ομορφιά του νησιού-της, βγαίνει κάθε μήνα η κοινωνικοφιλολογική εφημερίδα της Σίφνου, από τον εξάιρετο λόγιο δημιουργό-της κ. Νίκο Σταφυλοπάτη. Σε 8 σελίδες, μικρόσχημη, αγκαλιάζει όλη την παλιά και νέα ζωή και κίνηση του ωραίου αιγαιοπελαγίτικου νησιού. Σε μια νεράιδα καλοχτενισμένη και γοητευτική, μας φέρνει ως την Πίνδο, τη δροσιά και τη χάρη, την αδρή παρουσία και το λαϊκό πολιτισμό της Σίφνου, σ' όλα-του τα φανερώματα. Η «Σ. Φωνή» είναι ένα ζηλευτό πνευματικό και δημοσιογραφικό διαμάντι ανάμεσα στα μικρά νησιά της Ελλάδας-μας και χαιρετώντας το σιφνιώτικο λαό, οι ευχές-μας για τη συμπαθέστατη αυτή εφημερίδα, θα συνοδεύουν πάντα το διευθυντή-της Ν. Σταφυλοπάτη, που είναι η φιλότιμη ψυχή και η ευγενική πνοή-της για τη συνέχεια και την προκοπή-της.

Ο Σύνδεσμος Ιστορικών Συγγραφέων

Στις αρχαιρεσίες που έγιναν στη Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών στο Σ.Ι.Σ. και για τη νέα θητεία εκλέχτηκε παμψηφεί και πάλι ο ακούραστος δημιουργός αυτού του Σωματείου τίμιος κι άξιος ιστορικός συγγραφέας Χρήστος Στασινόπουλος ως πρόεδρος, γεν. γραμματέας ο κ. Αντώνης Κατσώρης και αντιδρός ο κ. Ι. Σφηκόπουλος. Στην εξελεγκτική Επιτροπή οι κ.κ. Πάνος Βασιλείου και Πάνος Χριστόπουλος.

Ο Λ. Χαλκιάς

Ο κορυφαίος καλλιτέχνης του τραγουδιού Λάκης Χαλκιάς με το συγκρότημά-του, έκανε τον τελευταίο καιρό δύο ταξίδια στο εξωτερικό και έδωσε με μεγάλη επιτυχία πολλές συναυλίες σε χώρες της Δυτικής Ευρώπης.

Αναγγελίες βιβλίων

Ποίηση

Τζαβαλά Καρούσου: «Περιμένω» (Εκδ. «Σύγχρ. Εποχή»)
Θ. Κ. Τρουπή: «Κοράλια» (παιδικά ποιήματα)
Ισμήνη Λιόση: «Σεληνοτρόπια»
Αντώνη Σανουδάκη: «Επίδρομείς»
Κώστα Προκόπη: «Οι σεισμόπληκτοι»
Κρίτωνος Αθανασούλη: «Τα ποιήματα» (1967 - '79)
Παύλου Κριναίου: «Το σταυρωμένο λιθόστρωτο»
Τάσου Μιχαλακέα: «Λυρική Ποίηση»
Απόστολου Μαγγανάρη: «Υφή και Στυλ»
Φραγκούλη Κ. Φραγκούλη: «Αίσθηση κατανόησης»
Ελπίδας Καρά - Αμαράντου: «Ποιήματα»
Γιώργου Αναβολιώτη: «Ιχνογραφήματα»
Γιώργου Βρέλλη: «Γιαννιώτικα Σονέττα» ('45-'80)
Νίκου Μοσχοβάκου: «Ζέον»
Ε. Γ. Μπελιέ: «Οι Δίαυλοι»
Γιάννη Εμ. Κοντοπίδη: «Συμβιβασμοί και μη»
Θαλή Ρητορίδη: «Σφενδονιές»
Γιάννη Γαλανού: «Παρουσία»
Έφης Αιλιανού: «Η Ευριδίκη στο φως»

Πεζογραφία

Τάσου Αναγνώστου: «Αποδημία για το μηδέν»
Στέλιου Φώκου: «Κώστα Παρορίτης» (Εισαγωγή στη ζωή και το έργο-του)
Χρήστου Φράγκου: 1) «Ψυχοπαιδαγωγική» Εκδ. Παπαζήση, σελ. 444
2) «Ελληνικά και Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια» σελ. 75
Ερατοσθένη Γ. Καψωμένου: 1) «Η Σχέση Ανθρώπου - Φύσης στο Σολωμό» (β' έκδ. αναθεωρημένη)
2) «Εισαγωγή στη Λυρική σκέψη του Σικελιανού»
3) «Το Ελληνικό Δημοτικό Τραγούδι» (η αισθητική, ο μύθος και η ιδεολογία-του)
Μανώλη Πράτσικα: «Παιγνίδι Ισορροπίας» (θεατρικό)
Χαράλαμπος Πέτσκου: «Ζητούνται Άνθρωποι» (διηγήματα)
Γιώργου Τσίγκου: «Φώναζαν τα όνειρα»
Γ. Φιλίππου Πιερίδη: «Ο καιρός της δοκιμασίας»
J. J. Björnstahl: «Το οδοιπορικό της Θεσσαλίας» 1779
GREGOR MARANON (Μετ. Μάγια - Μαρίας Ρούσσου): «Ο Γκρέκο και το Τολέδο»
Επιτροπής Θεσ/νίκης για τη Διεθνή Ύφεση και Ειρήνη: «Γρηγόρης Λαμπράκης»
(αφιέρωμα)
Λάμπρου Μυγδάλη: 1) «Πώς είδαν τον Lord Byron ο Γκαίτε και ο Σολωμός»
2) «Εις το θάνατο του Λόρδου Μπάυρον»

Ο Γρηγόρης Βαφιάς για το «Ελ. Πνεύμα»

«Μέσα στον υπερβολικά μεγάλο αριθμό κάθε λογής εντύπων που κυκλοφορούν τον τελευταίο καιρό, η τρίμηνη επιθεώρηση «Ελεύθερο Πνεύμα» του Λάμπρου Μάλαμα, είναι μια όαση πνευματική και αισθητική. Καταφέρνει κι αγκαλιάζει όλη σχεδόν την καλλιτεχνική, πνευματική και κοινωνικοπολιτι-

κή ζωή του τόπου, με τρόπο υπεύθυνο και προσωπικό· μη αμελώντας ταυτόχρονα, να προβάλλει και τις νέες δυνάμεις, πάνω στις οποίες θα βασιστεί το μέλλον της Ελλάδας. Ένα θερμότατο εύγε στον Λ. Μάλαμα και τους συνεργάτες-του, από τα βάθη της καρδιάς-μου.»

Γρηγόρης Βαφιάς
Ηθοποιός - Συγγραφέας και
δάσκαλος του θεάτρου

